

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice na lata 2017-2022

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice na lata 2017-2022 został opracowany przez firmę Lubelska Akademia Rozwoju Piotr Majchrzak na podstawie umowy z Gminą Dzierzkowice. **Opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji było dofinansowane z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 (konkurs dotacji na wsparcie gmin wiejskich z województwa lubelskiego w zakresie przygotowania lub aktualizacji programów rewitalizacji).**

Eksperci zewnętrzni:

Rafał Dudek

Piotr Majchrzak

Michał Rządkowski

Spis treści

1.	Wprowadzenie	6
1.1.	Podstawowe pojęcia związane z rewitalizacją	9
1.2.	Powiązanie z dokumentami strategicznymi i planistycznymi wyższego rzędu i gminy.10	
	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 (KSRR)	10
	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK)	11
	Narodowy Plan Rewitalizacji 2022	13
	Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030)	13
	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego do roku 2030 (PZP WL)	14
	Strategia Rozwoju Powiatu Kraśnickiego na lata 2016-2022 z perspektywą do roku 2025	16
	Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Dzierzkowice na lata 2016-2022.....	17
	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dzierzkowice na lata 2014-2018	18
	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Dzierzkowice.....	18
2.	Charakterystyka sytuacji na terenie Gminy	20
2.1.	Charakterystyka przestrzenno-funkcjonalna Gminy.....	20
	2.1.1. Położenie administracyjne	20
2.2.	Zagospodarowanie przestrzenne	21
3.	Demografia i infrastruktura społeczna	22
3.1.	Ludność	22
3.2.	Gęstość zaludnienia	26
3.3.	Struktura wieku mieszkańców.....	28
3.4.	Ruch naturalny i wędrowniczy ludności	31
3.5.	Pomoc społeczna	33
3.6.	Oświata.....	39
	3.6.1. Szkolnictwo	39
	3.6.2. Poziom edukacji	44
3.7.	Poziom zatrudnienia i rynek prac	45
3.8.	Bezpieczeństwo publiczne	49
4.	Środowisko przyrodnicze	53

4.1. Uwarunkowania fizyczno-geograficzne	53
4.1.1. Rzeźba terenu	53
4.1.2. Gleby.....	53
4.1.3. Zasoby wodne	53
4.1.4. Klimat.....	54
4.1.5. Ochrona przyrody	54
4.2. Przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska	55
5. Środowisko kulturowe	56
5.1. Dziedzictwo kulturowe.....	56
5.2. Kultura	56
6. Gospodarka	58
6.1. Przedsiębiorczość pozarolnicza	58
6.2. Rolnictwo.....	62
6.3. Turystyka	65
7. Infrastruktura komunikacyjna	67
8. Infrastruktura techniczna.....	71
8.1. Gospodarka mieszkaniowa.....	71
8.2. Gospodarka odpadami	72
8.3. System zaopatrzenia w wodę	73
8.4. System odprowadzania ścieków.....	74
8.5. Sieć gazowa	75
8.5. System ciepłowniczy	75
8.7. Infrastruktura elektroenergetyczna.....	76
8.8. Infrastruktura teleinformatyczna	76
9. Wyznaczenie i charakterystyka obszarów zdegradowanych	77
9.1. Założenia ogólne	77
9.2. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji.....	77
9.3. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji.	79
9.4. Charakterystyka obszarów zdegradowanych.....	80
9.4.1. Sfera społeczna – ubóstwo.....	82
9.4.2. Sfera społeczna - bezrobocie	83
9.4.3. Sfera społeczna – przestępczość.....	84
9.4.4. Sfera społeczna - poziom edukacji.....	85

9.4.5. Sfera społeczna - poziom uczestnictwa w życiu publicznym	86
9.4.6. Sfera społeczna - poziom kapitału społecznego	87
9.4.6. Sfera społeczna - podsumowanie	88
9.4.7. Sfera gospodarcza - liczba podmiotów gospodarczych	91
9.4.8. Sfera środowiskowa - przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska	93
9.4.9. Sfera techniczna	95
9.4.10. Sfera przestrzenno-funkcjonalna	97
10. Zestawienie danych	99
10.1. Podsumowanie	102
11. Cele rewitalizacji oraz środki ich realizacji	105
11.1 Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych w ramach LPR	106
11.2. Projekty rewitalizacyjne	109
Projekty rewitalizacyjne – lista podstawowa	110
Projekty rewitalizacyjne – lista uzupełniająca	122
11.3. Harmonogram realizacji projektów rewitalizacyjnych	125
11.4. Komplementarność projektów rewitalizacyjnych	126
Komplementarność przestrzenna	126
Komplementarność problemowa	126
Komplementarność proceduralno-instytucjonalna	127
Komplementarność międzyokresowa	127
Komplementarność źródeł finansowania	130
11.5. Powiązanie celów i projektów rewitalizacyjnych z uzasadnieniem ich wpływu na rozwiązanie problemów oraz efekty ich realizacji	130
12. System wdrażania i monitorowania działań rewitalizacyjnych	132
12.1. Źródła i modele finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych	133
12.2. System instytucjonalny w procesie rewitalizacji	135
12.3. Zarządzanie procesem rewitalizacji	135
12.4. System budowania i wspierania partnerstw	137
12.5. System informacji i promocji	138
12.6. Monitorowanie efektów działań rewitalizacyjnych	139
13. System ewaluacji i aktualizacji programu	143
13.1. Zasady, tryb i metody przeprowadzenia ewaluacji	143
13.2. Zasady i tryb aktualizacji programu	144

14. Przebieg partycypacji społecznej w procesie programowania rewitalizacji.....	145
14.1. Konsultacje społeczne	145
14.2. Wyniki badań społecznych	149
Obszar do rewitalizacji – Sosnowa Wola, Dzierzkowice-Rynek, Dzierzkowice-Wola.....	152
15. Ocena oddziaływania na środowisko	156
16. Załączniki	157
16.1. Ankieta	157
16.2. Fiszka Projektowa	163
16.3. Formularz excel- wyznaczanie obszarów zdegradowanych i do rewitalizacji.....	168
16.4. Mapa w skali 1:5000 ilustrująca obszary zdegradowane i rewitalizacji na terenie gminy	168
16.5. Pismo Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie.....	168
16.6. Pismo Lubelskiego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Lublinie.....	168
17. Spis tabel, wykresów i map.	169

1. Wprowadzenie

Przemiany społeczno-gospodarcze na przestrzeni ostatniego ćwierćwiecza wywołane procesem globalizacji oraz transformacją ustrojową i wyzwaniem gospodarki wolnorynkowej spowodowały szereg niekorzystnych zjawisk i procesów na obszarach zarówno miejskich jak i wiejskich. Do czołowych problemów zaliczają się degradacja tkanki materialnej oraz narastające problemy w sferze społeczno-gospodarczej. W związku z zaistniałym stanem rzeczy bardzo ważną rolę nabrało planowanie i realizacja kompleksowych projektów rewitalizacyjnych, mających na celu poprawę sytuacji na zdegradowanych obszarach. Projekty te mają na celu rozwiązanie indywidualnych problemów występujących na terenie poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego. Planowane działania obejmują sfery: przestrzenną, społeczną, gospodarczą, środowiskową i kulturową.

LPR Gminy Dzierzkowice na lata 2017-2022 został opracowany w oparciu o art.18, ust. 1 i 2, pkt 6a ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.) oraz Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministra Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 r., jak również Zasady programowania, wdrażania i wsparcia rewitalizacji w województwie lubelskim Departamentu Wdrażania Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Departamentu Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym z grudnia 2015 r. Zgodnie z „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych 2014-2020” jak również dokumentem „Narodowym Planem Rewitalizacji 2022- Założenia” rewitalizacja – to:

„Kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnętrznie (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnętrznie (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych).”¹

¹ „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych 2014-2020” s.5, 6

Obszar może zostać wskazany jako **obszar zdegradowany**, jeśli znajduje się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym oraz gdy występuje na nim co najmniej jedno z następujących negatywnych zjawisk:

- ✓ gospodarczych (w szczególności niski stopień przedsiębiorczości, słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw),
- ✓ środowiskowych (w szczególności przekroczenie standardów jakości środowiska, obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska),
- ✓ przestrzenno-funkcjonalnych (w szczególności niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, brak dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość, niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niski poziom obsługi komunikacyjnej, niedobór lub niska jakość terenów publicznych),
- ✓ technicznych (w szczególności degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Obszar cechujący się szczególną koncentracją wyżej wymienionych zjawisk, na którym gmina zamierza prowadzić rewitalizację z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, wyznacza się jako **obszar rewitalizacji**. Może on obejmować całość lub część obszaru zdegradowanego, ale nie może być większy niż 20% powierzchni gminy ani zamieszkały przez więcej niż 30% liczby jej mieszkańców. Zarówno obszar zdegradowany, jak i obszar rewitalizacji mogą być podzielone na podobszary, które nie muszą posiadać wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z nich występowania koncentracji opisanych wyżej negatywnych zjawisk. Tak obszar zdegradowany, jak i rewitalizacji mogą stanowić to samo terytorium. Wyznaczenie w gminie zarówno obszaru zdegradowanego, jak i rewitalizacji wymagało przeprowadzenia diagnozy potwierdzającej spełnienie przez nie przesłanek określonych w wytycznych i wskazującej terytoria najbardziej zdegradowane pod względem społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym. Diagnozę tę, stanowiącą podstawę do wyznaczenia terytoriów, które wymagają rewitalizacji w Gminie, prezentuje niniejszy dokument. Opierając się na wynikach przeprowadzonych analiz zawartych w poniższej diagnozie wyznaczono **obszar zdegradowany** obejmujący poniższe miejscowości: Sosnowa Wola, Dzierzkowice-Podwody, Dzierzkowice-Wola, Dzierzkowice-Rynek, Wyżnianka, Ludmiłówka.

Z uwagi na fakt, że obszar zdegradowany obejmuje tereny najsilniej nasycone współwystępowaniem problemów społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych, a zatem najbardziej wymagające kompleksowej interwencji, za **obszar rewitalizacji** uznano obszary zamieszkane miejscowości: Sosnowa Wola, Dzierzkowice-Rynek oraz Dzierzkowice-Wola.

Rewitalizacja na przestrzeni ostatnich lat przybiera na znaczeniu. Traktowana jest już zarówno przez samorządy, ekspertów jak i samych mieszkańców zdegradowanych terenów jako czynnik warunkujący rozwój i umożliwiający poprawę jakości życia. Jest także wyraźnie zaakcentowana w dokumentach rządowych wyznaczających kierunki rozwoju kraju: KSRR, KPZK 2030, SRK.

Proces opracowania Programu Rewitalizacji obejmuje 3 fazy: przygotowawczą, diagnozowania i projektowania.

Zawarta w niniejszym dokumencie diagnoza społeczno-gospodarcza dla Gminy Dzierzkowice spełnia wszystkie zapisy i wskazania wynikające z ustawy o rewitalizacji oraz „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020”. Dokument Programu Rewitalizacji będzie stanowił podstawę formalną do ubiegania się o dofinansowanie planowanych działań rewitalizacyjnych ze środków Unii Europejskiej. Dokument będzie ponadto stanowił narzędzie umożliwiające przygotowanie i wdrażanie konkretnych działań, które przyczynią się do usunięcia zjawisk kryzysowych występujących na wskazanych obszarach. Realizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji przyczyni się do rozwiązania problemów Gminy Dzierzkowice oraz wspierania jej rozwoju i poprawy atrakcyjności.

Zawarta w dokumencie diagnoza ma charakter kompleksowy. Wyznaczanie dotkniętych kryzysem obszarów zostało dokonane w oparciu o analizę porównawczą bazującą na danych ilościowych i jakościowych.

Diagnozę oparto na wiarygodnych źródłach i wskaźnikach, pochodzących nie tylko z Urzędu Gminy, ale także innych jednostek takich jak: Policja, Powiatowy Urząd Pracy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Bank Danych Lokalnych GUS.

1.1. Podstawowe pojęcia związane z rewitalizacją

W celu właściwego i jednoznacznego rozumienia pojęć związanych z rewitalizacją, przedstawiono ich definicje²:

- 1) **Interesariusze rewitalizacji** – to w szczególności: mieszkańcy obszaru rewitalizacji; właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze; podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą, społeczną, jednostki samorządu terytorialnego, organy władzy publicznej.
- 2) **Rewitalizacja** – stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji.
- 3) **Stan kryzysowy** – stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:
 - a) gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
 - b) środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
 - c) przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych),
 - d) technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

² Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy.

- 4) **Obszar zdegradowany** – obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia stanu kryzysowego na każdym z podobszarów.
- 5) **Obszar rewitalizacji** – obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w pkt 3, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny poprzemysłowe (w tym portowe i wydobywcze), powojenne lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

1.2. Powiązanie z dokumentami strategicznymi i planistycznymi wyższego rzędu i gminy

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice na lata 2017-2022 jest spójny z najważniejszymi krajowymi i regionalnymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi, a także z obowiązującymi dokumentami gminy.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 (KSRR)

KSRR postuluje trzy cele polityki regionalnej do 2020 roku:

- ✓ wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”),
- ✓ budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”),
- ✓ tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych, ukierunkowanych terytorialnie („sprawność”).

Wyznaczone cele rewitalizacji LPR Gminy Dzierzkowice wpisują się we wszystkie trzy wyżej przytoczone cele. Prowadzą one do zwiększenia konkurencyjności obszaru poprzez określenie jego funkcji gospodarczej opartej na rozwijających się specjalizacjach, przy wykorzystaniu występujących lokalnych zasobach. Ponadto poprzez integrację działań, cele wpływają na zwiększenie spójności terytorialnej w układzie regionalnym i krajowym, w szczególności zapewniając możliwość trwałego rozwoju ekonomicznego na terenach marginalizowanych. Powyższe kompleksowe podejście do planowania rozwoju gminy oraz współpraca

samorządów pozwoli na uzyskanie efektu synergii, polegającego na realizacji działań spójnych i służących osiągnięciu zamierzonych celów, określonych w LPR.

Cele rewitalizacji wpisują się w założenia Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego, w szczególności w wymiarze „obszary wiejskie”, ponieważ uwzględniają następujące aspekty:

- ✓ wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego – w gminie występują liczne obszary chronione, które należy odpowiednio wykorzystać w celu rozwoju funkcjonalno-przestrzennego gminy,
- ✓ tworzenie warunków do zwiększania inwestycji pozarolniczych – gmina Dzierzkowice jest gminą typowo rolniczą, jednak dla jej prawidłowego rozwoju konieczne jest wspieranie powstawania przedsiębiorczości pozarolniczej,
- ✓ rozwój lokalny dla poprawy jakości życia, atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej – są to najważniejsze cele wszelkich działań prowadzonych w gminie, w tym działań rewitalizacyjnych,
- ✓ zapóźnie obszary wiejskie – restrukturyzacja społeczna, gospodarcza i przestrzenna,
- ✓ poprawianie dostępu do usług publicznych i ich jakości,
- ✓ zwiększanie dostępu do szerokopasmowego Internetu i e-usług,
- ✓ przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, integracja społeczna.

Tabela 1. Zestawienie powiązań pomiędzy celami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego a celami Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice na lata 2017-2022

Cele Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego	Cel operacyjny 1. Zwiększona aktywność społeczna i zawodowa zmierzająca do odbudowania istniejących i nadania nowych funkcji obszarowi centrum gminy;	Cel operacyjny 2. Ograniczone występowanie zjawisk wykluczenia społecznego i patologii społecznej na obszarze rewitalizacji;	Cel operacyjny 3. Rozwój gospodarczy i poprawa lokalnego rynku pracy oraz wzrost przedsiębiorczości mieszkańców gminy Dzierzkowice.
Cel 1. Konkurencyjność	✓		✓
Cel 2. Spójność		✓	
Cel 3. Sprawność	✓		

Źródło: Opracowanie własne

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK)

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice wpisuje się w cel strategiczny KPZK: efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie, uwzględniając zróżnicowane potencjały rozwojowe obszaru w zakresie: rolnictwa i przetwórstwa bazującego na posiadanych zasobach oraz turystyki. Jednocześnie w określonych celach rewitalizacji uwzględniono zrównoważone zarządzanie prowadzące do polepszenia warunków życia.

Tabela 2. Zestawienie powiązań pomiędzy celami koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju a celami lokalnego programu rewitalizacji gminy Dzierzkowice na lata 2017-2022

Cele Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego	Cel operacyjny 1. Zwiększona aktywność społeczna i zawodowa zmierzająca do odbudowania istniejących i nadania nowych funkcji obszarowi centrum gminy;	Cel operacyjny 2. Ograniczone występowanie zjawisk wykluczenia społecznego i patologii społecznej na obszarze rewitalizacji;	Cel operacyjny 3. Rozwój gospodarczy i poprawa lokalnego rynku pracy oraz wzrost przedsiębiorczości mieszkańców gminy Dzierzkowice.
Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów	✓		
Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej	✓		
Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski	✓		
Cel 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa			

Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego

Źródło: Opracowanie własne

Narodowy Plan Rewitalizacji 2022

Głównym celem Narodowego Planu Rewitalizacji jest poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Realizacji tego celu służyć będzie tworzeniu korzystnych warunków dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce i położeniu nacisku na holistyczne, zintegrowane podejście do prowadzenia takich działań.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice zakłada kompleksowe podejście do procesu rewitalizacji integrując działania przestrzenno-środowiskowe, społeczne i gospodarcze, w związku z czym wpisuje się w główne założenia Narodowego Planu Rewitalizacji.

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030)

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice jest spójny pod względem przewidzianych celów i działań z wyznaczonymi w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego Obszarami Strategicznej Interwencji:

7. NOWOCZESNA WIEŚ – obszary rozwoju gospodarki rolniczej. Interwencja powinna obejmować działania mające na celu wsparcie inicjatyw na rzecz edukacji i podnoszenia kompetencji rolników, wsparcie tworzenia i rozwoju rynków hurtowych produktów rolnych, wsparcie rozwoju grup producenckich, wsparcie rozwoju zakładów przetwórstwa, zakładów branży mięsnej i mleczarskiej, wsparcie rozwoju infrastruktury gospodarki rybackiej, uzupełnienie sieci dróg i wyposażenia w infrastrukturę komunalną oraz zaplecza sanitarnego, rozbudowę i modernizację infrastruktury elektroenergetycznej i gazowej w celu umożliwienia poboru zwiększonej ilości energii ze źródeł rozproszonych.

W horyzoncie 2020 r. strategiczne cele rozwoju regionu lubelskiego, których realizacji będą służyły działania samorządu województwa, są określone następująco:

1. Wzmacnianie urbanizacji regionu,
2. Restrukturyzacja rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich,
3. Selektywne zwiększanie potencjału wiedzy, kwalifikacji, zaawansowania technologicznego, przedsiębiorczości i innowacyjności regionu.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice wyznacza do realizacji działania, przyczyniające się do kompleksowej rewitalizacji wyznaczonego obszaru poprzez:

1. Poprawę atrakcyjności przestrzeni i czystości środowiska przyrodniczego,
2. Zaktywizowanie mieszkańców i zintegrowanie społeczności lokalnej,
3. Lepiej funkcjonującą lokalną gospodarkę.

Poprzez powyższe interwencje LPR przyczynia się do osiągnięcia zamierzeń w poszczególnych celach strategicznych Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 r.).

Tabela 3. Zestawienie powiązań pomiędzy celami Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 r.) a celami Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice na lata 2017-2022

Cele Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego	Cel operacyjny 1. Zwiększona aktywność społeczna i zawodowa zmierzająca do odbudowania istniejących i nadania nowych funkcji obszarowi centrum gminy;	Cel operacyjny 2. Ograniczone występowanie zjawisk wykluczenia społecznego i patologii społecznej na obszarze rewitalizacji;	Cel operacyjny 3. Rozwój gospodarczy i poprawa lokalnego rynku pracy oraz wzrost przedsiębiorczości mieszkańców gminy Dzierzkowice.
Cel strategiczny 1. Wzmacnianie urbanizacji regionu	✓		
Cel strategiczny 2. Restrukturyzacja rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich	✓		
Cel strategiczny 3. Selektywne zwiększanie potencjału wiedzy, kwalifikacji, zaawansowania technologicznego, przedsiębiorczości i innowacyjności regionu		✓	✓
Cel strategiczny 4. Funkcjonalna, przestrzenna, społeczna i kulturowa integracja regionu	✓	✓	

Źródło: Opracowanie własne

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego do roku 2030 (PZP WL)

Dokumentem, który reguluje politykę przestrzenną w województwie lubelskim jest Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego, który jest obecnie w trakcie zmian (aktualny projekt z września 2015 r.), gdyż dokument z 2002 roku był sporządzony w oparciu o nieobowiązującą już ustawę o zagospodarowaniu przestrzennym z 1994 r. w innych niż obecnie uwarunkowaniach geopolitycznych, rozwojowych i instytucjonalnych planowania. PZP WL określa zasady i kierunki kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu oraz działania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych stanowiąc formalną i merytoryczną płaszczyznę odniesienia dla podejmowanych decyzji przestrzennych.

Według Planu gmina Dzierzkowice wpisuje się w dwa obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym.

Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym:

1. Miejskie obszary funkcjonalne ośrodków subregionalnych- gmina Dzierzkowice jako obszar funkcjonalny miasta Kraśnik. Priorytetami rozwojowymi są: zwiększenie elastyczności

i komplementarności ponadlokalnych rynków pracy oraz atrakcyjności miejsca zamieszkania i dostarczania usług oraz przywracanie żywotności relatywnie rozległych obszarów monofunkcyjnych przez wprowadzanie wielofunkcyjności i różnorodności oferty miejskiej.

2. Obszar funkcjonalny rozwoju gospodarki żywnościowej (roślinnej rolniczej przestrzeni produkcyjnej). Priorytet rozwojowy optymalne wykorzystanie potencjału produkcyjnego gleb oraz aktywizacja gospodarcza poprzez rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego.

Tabela 4. Zestawienie powiązań pomiędzy celami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego do roku 2030 a celami Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice na lata 2017- 2022

Priorytety rozwoju przestrzennego	Cel operacyjny 1. Zwiększona aktywność społeczna i zawodowa zmierzająca do odbudowania istniejących i nadania nowych funkcji obszarowi centrum gminy;	Cel operacyjny 2. Ograniczone występowanie zjawisk wykluczenia społecznego i patologii społecznej na obszarze rewitalizacji;	Cel operacyjny 3. Rozwój gospodarczy i poprawa lokalnego rynku pracy oraz wzrost przedsiębiorczości mieszkańców gminy Dzierzkowice.
1. Wzmacnianie zewnętrznych powiązań sieciowych oraz poprawa spójności wewnątrzregionalnej w układzie przestrzennym i społeczno-gospodarczym	✓	✓	✓
2. Wzrost konkurencyjności przestrzeni województwa pod względem atrakcyjności gospodarczej i warunków życia	✓	✓	✓

Źródło: Opracowanie własne

Strategia Rozwoju Powiatu Kraśnickiego na lata 2016-2022 z perspektywą do roku 2025

Gmina Dzierzkowice należy do powiatu kraśnickiego, a więc cele rewitalizacji LPR powinny być zgodne z priorytetowymi obszarami rozwoju wyznaczonymi w Strategii Rozwoju Powiatu Kraśnickiego:

Priorytet 1. Konkurencyjna gospodarka,

Priorytet 2. Komunikacja, infrastruktura i medycyna,

Priorytet 3. Bezpieczny powiat,

Priorytet 4. Promocja i współpraca.

Wyznaczone w Lokalnym Programie Rewitalizacji cele koncentrują się na trzech głównych obszarach: przestrzenno-środowiskowym, społecznym i gospodarczym, a zatem wpisują się w powyższe priorytety.

Tabela 5. Zestawienie powiązań pomiędzy priorytetami Strategii Rozwoju Powiatu Kraśnickiego na lata 2016-2022 a celami Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice na lata 2017-2022

Priorytety	Cel operacyjny 1. Zwiększona aktywność społeczna i zawodowa zmierzająca do odbudowania istniejących i nadania nowych funkcji obszarowi centrum gminy;	Cel operacyjny 2. Ograniczone występowanie zjawisk wykluczenia społecznego i patologii społecznej na obszarze rewitalizacji;	Cel operacyjny 3. Rozwój gospodarczy i poprawa lokalnego rynku pracy oraz wzrost przedsiębiorczości mieszkańców gminy Dzierzkowice.
1. Konkurencyjna gospodarka			✓
2. Komunikacja, infrastruktura i medycyna,	✓	✓	
3. Bezpieczny powiat		✓	
4. Promocja i współpraca	✓		

Źródło: Opracowanie własne

Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Dzierzkowice na lata 2016-2022

Lokalny Program Rewitalizacji jest spójny ze Strategią Rozwoju Gminy Dzierzkowice na lata 2016-2022. Celem strategicznym dokumentu jest:

„Do roku 2022 zdecydowana poprawa sytuacji gospodarczej Gminy przy wykorzystaniu istniejących zasobów i potencjałów oraz poprawa sytuacji demograficznej.”

Tabela 6. Zestawienie powiązań pomiędzy celami Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Dzierzkowice na lata 2016-2022 a celami Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice na lata 2017-2022

Cele Strategii Rozwoju Gminy Dzierzkowice	Cel operacyjny 1. Zwiększona aktywność społeczna i zawodowa zmierzająca do odbudowania istniejących i nadania nowych funkcji obszarowi centrum gminy;	Cel operacyjny 2. Ograniczone występowanie zjawisk wykluczenia społecznego i patologii społecznej na obszarze rewitalizacji;	Cel operacyjny 3. Rozwój gospodarczy i poprawa lokalnego rynku pracy oraz wzrost przedsiębiorczości mieszkańców gminy Dzierzkowice.
1. Podniesienie jakości życia mieszkańców		✓	
2. Rozwijająca się gospodarka i rolnictwo			✓
3. Zadbane środowisko naturalne i rozwój turystyki	✓		

Źródło: Opracowanie własne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dzierzkowice na lata 2014-2018

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2018 była dokumentem źródłowym dla opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice. LPR uwzględnia zidentyfikowane w strategii problemy społeczne oraz wpisuje się we wszystkie cele strategiczne:

Tabela 7. Zestawienie powiązań pomiędzy celami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dzierzkowice na lata 2014-2018 a celami Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice na lata 2017-2022

Cele szczegółowe Strategii	Cel operacyjny 1. Zwiększona aktywność społeczna i zawodowa zmierzająca do odbudowania istniejących i nadania nowych funkcji obszarowi centrum gminy;	Cel operacyjny 2. Ograniczone występowanie zjawisk wykluczenia społecznego i patologii społecznej na obszarze rewitalizacji;	Cel operacyjny 3. Rozwój gospodarczy i poprawa lokalnego rynku pracy oraz wzrost przedsiębiorczości mieszkańców gminy Dzierzkowice.
1. Przeciwdziałanie ubóstwu i bezrobociu oraz zapobieganie ich skutkom		✓	✓
2. Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży		✓	
3. Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym		✓	
4. Zapewnienie mieszkańcom równego dostępu do służby zdrowia oraz wspieranie rodzin i osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie		✓	
5. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa w gminie		✓	
6. Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego		✓	

Źródło: Opracowanie własne

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Dzierzkowice

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Dzierzkowice określa główne kierunki rozwoju przestrzennego. Cele i przedsięwzięcia niniejszego LPR muszą być komplementarne z postanowieniami studium.

Głównym celem rozwojowym gminy wymienionym w Studium jest: „*pobudzenie rozwoju społeczno - gospodarczego przy zachowaniu zasad równoważonego rozwoju*”.

W Studium wymieniono następujące cele strategiczne:

- produkcja rolna jest rentowna;
- wyższy poziom wykształcenia mieszkańców gminy;
- na terenie gminy działają nowe niewodochłonne oraz nieuciążliwe dla środowiska małe i średnie przedsiębiorstwa;
- rozwinięta infrastruktura techniczna na terenie całej gminy.

2. Charakterystyka sytuacji na terenie Gminy

2.1. Charakterystyka przestrzenno-funkcjonalna Gminy

2.1.1. Położenie administracyjne

Gmina Dzierzkowice jest położona w południowo-zachodniej części województwa lubelskiego. Od zachodu graniczy ona z gminą Józefów, od północy z gminą Urzędów, od wschodu z gminą oraz miastem Kraśnik, od południa zaś z gminami Trzydnik Duży, Gościeradów i Annapol. Pod względem administracyjnym gmina Dzierzkowice jest jedną z dziesięciu jednostek powiatu kraśnickiego. Gmina zajmuje obszar 86,8 km². Stanowi to 8,65% powierzchni powiatu oraz 0,3% powierzchni województwa. Na terenie gminy znajduje się 14 miejscowości: Dębina, Dzierzkowice-Góry, Dzierzkowice-Podwody, Dzierzkowice-Rynek, Dzierzkowice-Wola, Dzierzkowice-Zastawie, Krzywie, Ludmiłówka, Sosnowa Wola, Terpentyna, Wyżniana, Wyżniana-Kolonia, Wyżniana, Wyżniana-Kolonia.

Mapa 1. Położenie geograficzne Gminy

Źródło: <https://www.osp.org.pl>

2.2. Zagospodarowanie przestrzenne

Na rozwój struktury osadnictwa terenu gminy Dzierzkowice znaczny wpływ mają zewnętrzne relacje przestrzenne oraz powiązania komunikacyjne. Decydujące znaczenie dla gminy ma bliskość miasta Kraśnika. Kraśnik jest ośrodkiem obsługi ponadlokalnej oraz głównym miejscem pracy dla ludności pozarolniczej. Istotne znaczenie dla rozwoju osadnictwa ma położenie prawie całego obszaru gminy w Kraśnickim Obszarze Chronionego Krajobrazu. W połączeniu z dużą powierzchnią stałych zbiorników wodnych (93 ha) znajdujących się na terenie gminy stwarza to znakomite warunki rozwoju dla turystyki i rekreacji.

Mapa 2. Układ sieci osadniczej w gminie Dzierzkowice

Źródło: www.maps.google.com.

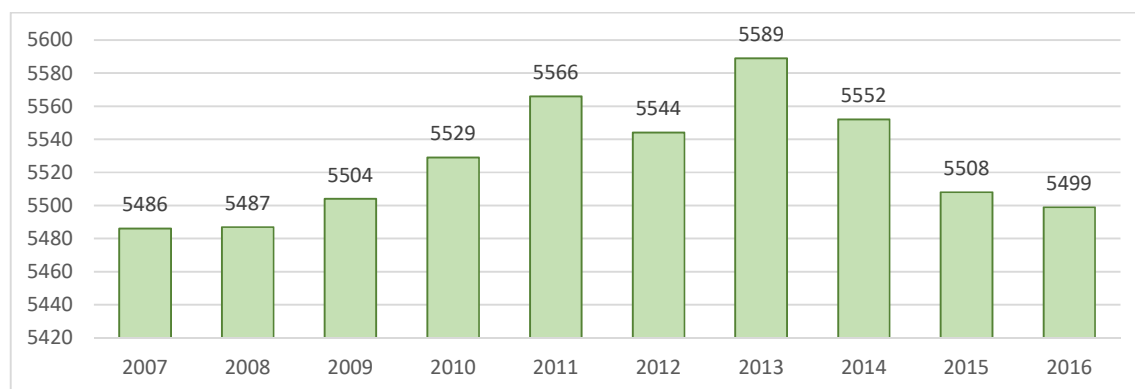
3. Demografia i infrastruktura społeczna

3.1. Ludność

Do podstawowych charakterystyk zbiorowości ludzkiej należą jej liczebność i rozmieszczenie. Liczba mieszkańców gminy waha się. Ogólnie od 2007 liczba osób zamieszkujących gminę zwiększyła się o 13 osób (0,23%).

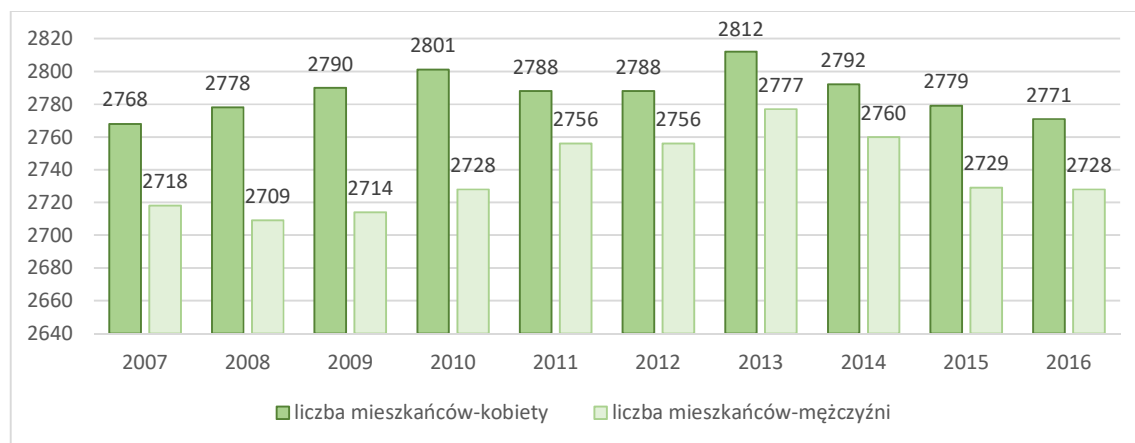
Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy w latach 2007-2016

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG.

W gminie obserwuje się spadek współczynnika feminizacji, czyli stosunku liczby kobiet na 100 mężczyzn, który w 2016 roku wyniósł 101 kobiet/100 mężczyzn (w 2008 roku wskaźnik ten wynosił 102 kobiety/100 mężczyzn). W 2016 roku teren gminy zamieszkiwało 2 728 mężczyzn i 2 771 kobiet. Tym samym kobiety stanowiły 50,4% ludności gminy.

Wykres 2. Zmiana liczby ludności w gminie w latach 2007-2016

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby ludności w wybranych latach na terenie Gminy.

Tabela 8. Ludność gminy wg miejscowości w latach 2011-2016

Sołectwo	Liczba osób zameldowanych na koniec roku 2011	Liczba osób zameldowanych na koniec roku 2012	Liczba osób zameldowanych na koniec roku 2013	Liczba osób zameldowanych na koniec roku 2014	Liczba osób zameldowanych na koniec roku 2015	Liczba osób zameldowanych na koniec roku 2016
Dębina	58	58	61	58	55	54
Dzierzkowice-Góry	431	431	426	416	407	405
Dzierzkowice-Podwody	550	541	543	543	535	544
Dzierzkowice-Rynek	351	355	350	347	347	344
Dzierzkowice-Wola	582	572	582	584	579	570
Dzierzkowice-Zastawie	513	502	497	487	488	486
Krzywie	175	174	175	176	178	180
Ludmiłówka	621	614	609	603	594	577
Sosnowa Wola	264	268	276	267	260	255
Terpentyna	544	545	550	548	534	527
Wyżnianka	198	198	205	199	196	201
Wyżnianka-Kolonia	320	325	336	342	344	360
Wyżnica	485	482	482	482	481	483
Wyżnica-Kolonia	474	479	497	500	510	513
Ogółem	5566	5544	5589	5552	5508	5499

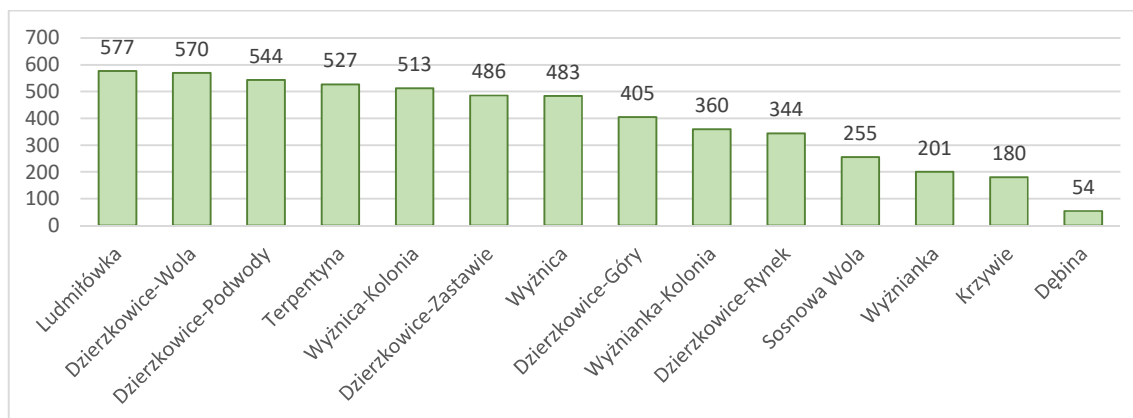
Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG

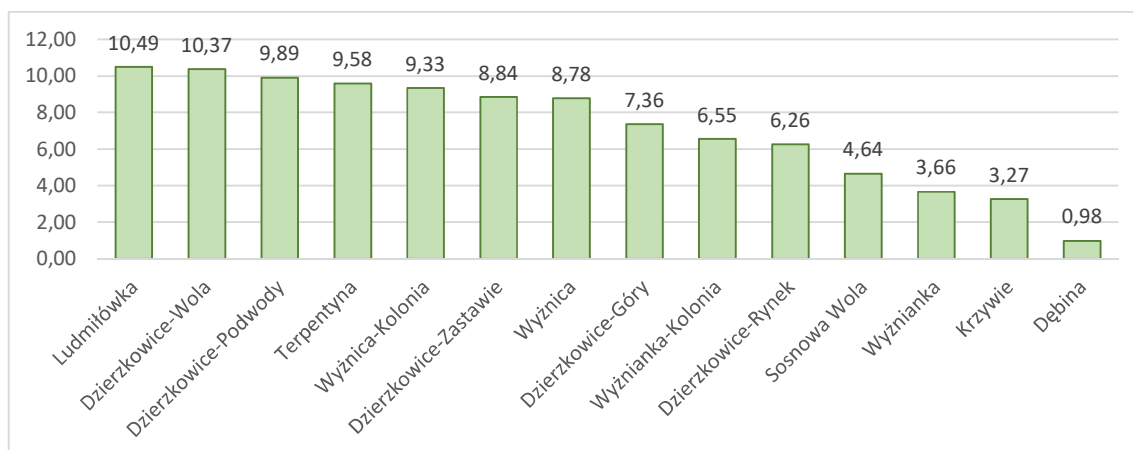
Analiza danych wykazała, iż pod względem zaludnienia największymi sołectwami w gminie są: **Ludmiłówka** (577- 10,49% ogółu ludności w gminie), **Dzierzkowice-Wola** (570 – 10,36%) i **Dzierzkowice-Podwody** (544 – 9,89%).

Wykres 3. Liczba ludności w poszczególnych miejscowościach gminy w 2016 roku.

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG.

Wykres 4. Odsetek (%) osób zamieszkujących miejscowość w stosunku do ogólnej liczby ludności w gminie w 2016 roku.

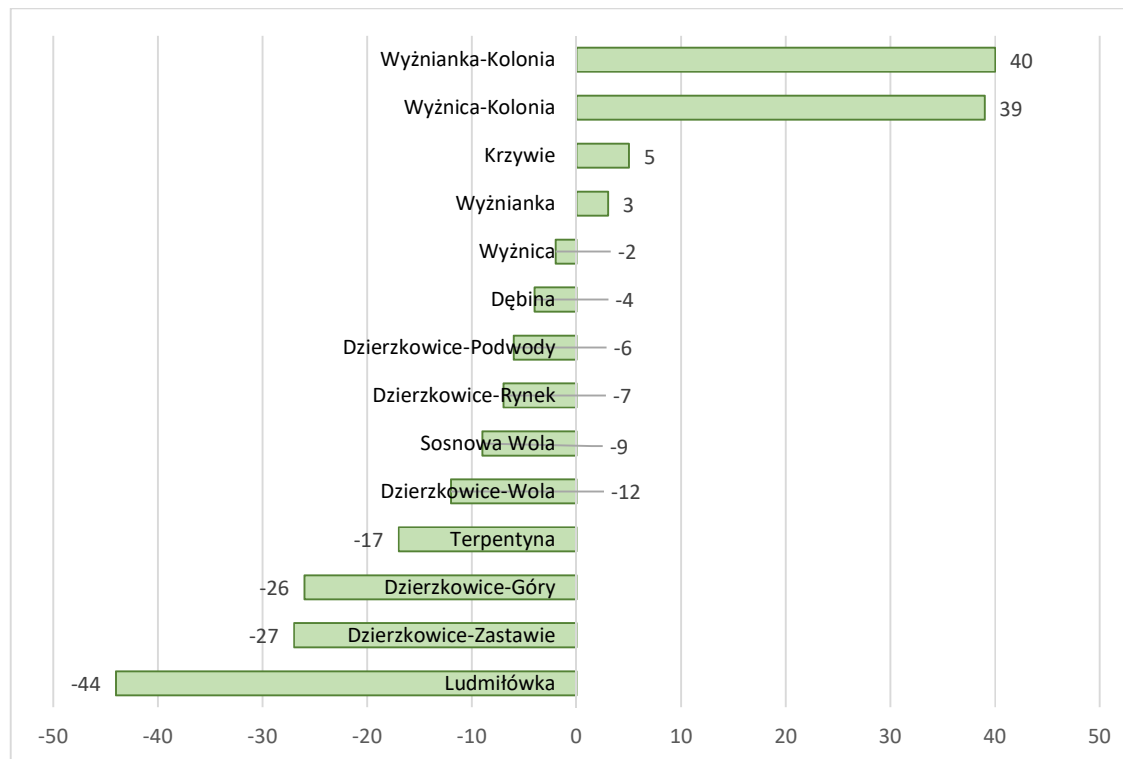
Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG

W latach 2011-2016 największy spadek liczby mieszkańców wystąpił w miejscowościach: **Ludmiłówka** (-44), **Dzierzkowice-Zastawie** (-27) oraz **Dzierzkowice-Góry** (-26). Mieszkańców przybyło natomiast w miejscowościach **Wyżnianka-Kolonia** (+40), **Wyżnica-Kolonia** (+39).

Wykres 5. Dynamika zmiany liczby ludności w latach 2011-2016.

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG.

3.2. Gęstość zaludnienia

Gęstość zaludnienia jest miarą przyporządkowującą populację do powierzchni. Gęstość zaludnienia w gminie wynosiła w 2016 roku 63 osoby na km² i była niższa niż w powiecie (97os/km²) i województwie (85os/km²).

Tabela 9. Gęstość zaludnienia wg. miejscowości.

Lp.	Sołectwo	Powierzchnia sołectwa (km2)	Liczba mieszkańców 2016	Gęstość zaludnienia
1	Dębina	0,87	54	62
2	Dzierzkowice-Góry	10,25	405	40
3	Dzierzkowice-Podwody	9,23	544	59
4	Dzierzkowice-Rynek	2,03	344	169
5	Dzierzkowice-Wola	13,45	570	42
6	Dzierzkowice-Zastawie	10,15	486	48
7	Krzywie	7,8	180	23
8	Ludmiłówka	5,85	577	99
9	Sosnowa Wola	6,37	255	40
10	Terpentyna	7,62	527	69
11	Wyżnianka	3,01	201	67
12	Wyżnianka-Kolonia	1,83	360	197
13	Wyżnica	6,25	483	77
14	Wyżnica-Kolonia	2,6	513	197
Ogółem		87,31	5499	63

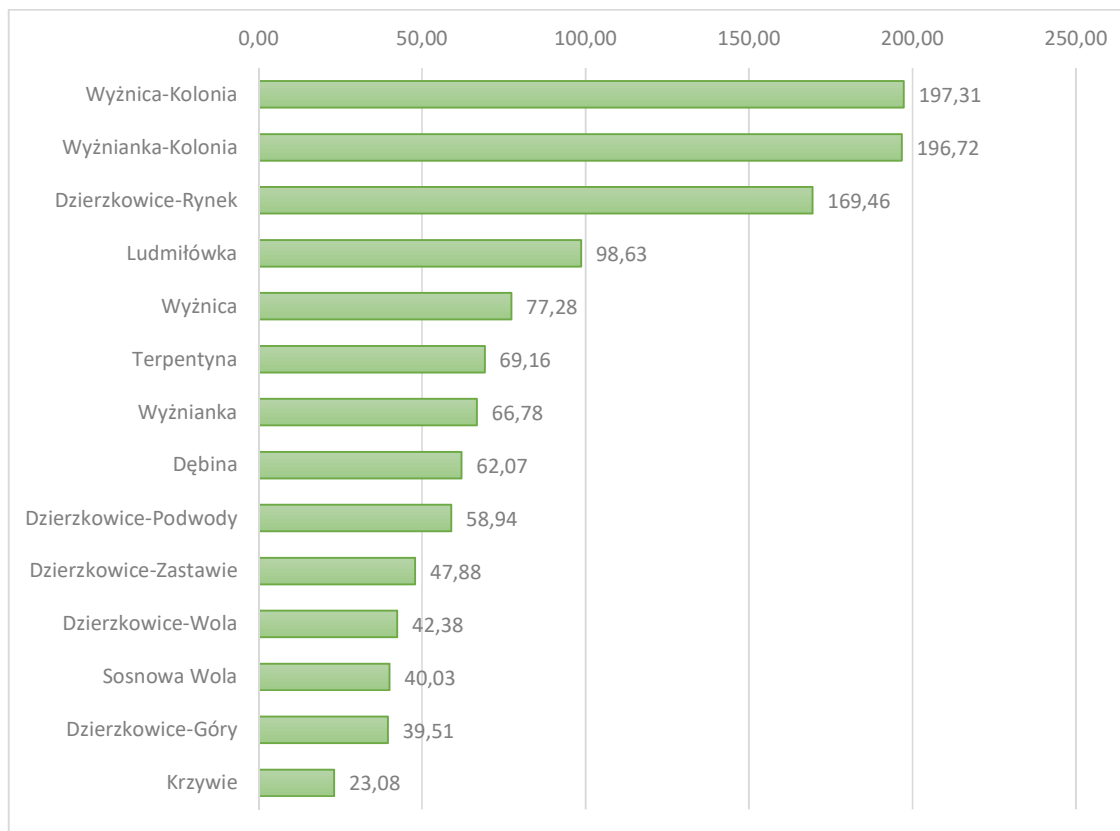
Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG.

Najgęściej zaludnionymi miejscowościami gminy są: **Wyźnica-Kolonia** (197,31 os/km²), **Wyźnianka-Kolonia** (196,72 os/km²) i **Dzierzkowice-Rynek** (169,46 os/km²). Natomiast do najmniej zaludnionych należą: **Krzywie** (23,08 os/km²), **Dzierzkowice-Góry** (39,51 os/km²) i **Sosnowa Wola** (40,03 os/km²).

Wykres 6. Gęstość zaludnienia w poszczególnych miejscowościach gminy.

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG.

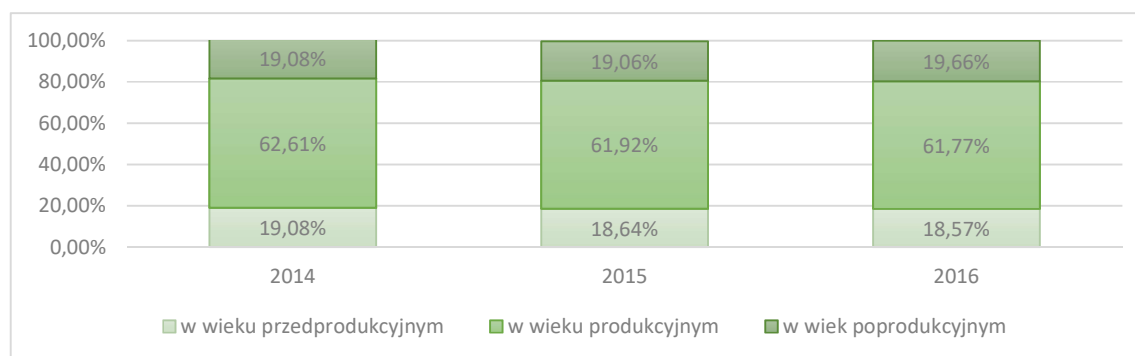

3.3. Struktura wieku mieszkańców

Struktura ludności według wieku określa proces starzenia się ludności, definiowany najogólniej, jako zmiany stanu i struktury według wieku ludności, w ogólnej liczbie udziału osób starszych. Jak wynika z danych Urzędu Gminy (2016) struktura wieku mieszkańców przedstawia się następująco: 18,57% stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym, 61,77% w wieku produkcyjnym oraz 19,66% w wieku poprodukcyjnym. W gminie występuje niekorzystny trend - zwiększa się odsetek osób w wieku poprodukcyjnym, zmniejsza natomiast mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym. Świadczy to o starzeniu się społeczeństwa gminy.

Wykres 7. Ludność wg. ekonomicznych grup wieku w latach 2014-2016

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG

Tabela 10. Struktura wieku mieszkańców gminy wg miejscowości w 2014 i 2016 roku.

Lp.	Ludność w:	w wieku przedprodukcyjnym		w wieku produkcyjnym		w wieku poprodukcyjnym	
		2014	2016	2014	2016	2014	2016
1	Sołectwo/Lata						
1	Dębina	9	9	35	34	14	11
2	Dzierzkowice-Góry	95	80	233	235	88	90
3	Dzierzkowice-Podwody	104	105	345	330	94	109
4	Dzierzkowice-Rynek	60	51	223	227	64	66
5	Dzierzkowice-Wola	125	120	347	336	112	114
6	Dzierzkowice-Zastawie	74	76	298	288	115	122
7	Krzywie	45	42	99	103	32	35
8	Ludmiłówka	132	127	364	349	107	101
9	Sosnowa Wola	48	43	171	161	48	51
10	Terpentyna	105	101	336	323	107	103
11	Wyżnianka	35	35	123	123	41	43
12	Wyżnianka-Kolonia	67	67	231	244	44	49
13	Wyżnica	81	79	298	301	103	103
14	Wyżnica-Kolonia	80	86	340	343	80	84
	Ogółem	1060	1021	3443	3397	1049	1081

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG

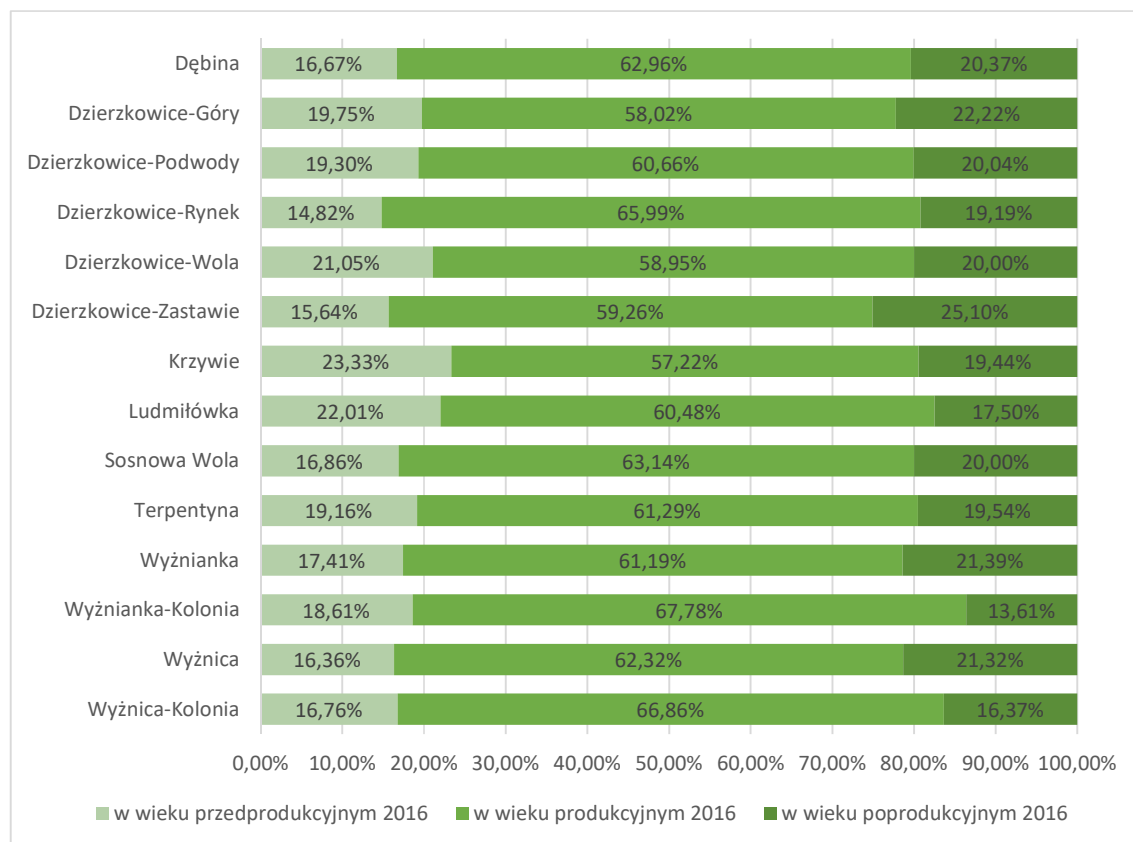
Szczegółowa analiza dotycząca struktury wieku mieszkańców pozwala na stwierdzenie, że sytuacja demograficzna w większości sołectw gminy stale pogarsza się. Dotyczy to przede wszystkim miejscowości, w których udział ludności w poszczególnych grupach, czyli w:

- ✓ **wieku przedprodukcyjnym – jest niższy niż średnia dla gminy (18,57%):** Dębina (16,67%), Dzierzkowice-Rynek (14,82%), Dzierzkowice-Zastawie (15,64%), Sosnowa Wola (16,86%), Wyżnianka (17,41%), Wyżnica (16,36%), Wyżnica-Kolonia (16,76%).
- ✓ **wieku produkcyjnym – jest wyższy niż średnia dla gminy (61,77%):** Dębina (62,96%), Dzierzkowice-Rynek (65,99%), Sosnowa Wola (63,14%), Wyżnianka-Kolonia (67,78%), Wyżnica (62,32%), Wyżnica-Kolonia (66,86%).
- ✓ **wieku poprodukcyjnym – jest wyższy niż średnia dla gminy (19,66%):** Dębina (20,37%), Dzierzkowice-Góry (22,22%), Dzierzkowice-Podwody (20,04%), Dzierzkowice-Wola (20,00%), Dzierzkowice Zastawie (25,10%), Sosnowa Wola (20,00%), Wyżnianka (21,39%), Wyżnica (21,32%).

Wykres 8. Struktura wieku ludności gminy wg miejscowości w 2016 roku (w %)

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG.

Podsumowując, zmniejszony przyrost naturalny oraz wydłużenie się średniej długości trwania życia będą prowadzić w gminie do sytuacji, w której coraz mniej osób będzie wchodzić do grupy produkcyjnej. W dalszym ciągu rosnąć będzie natomiast grupa mieszkańców w wieku poprodukcyjnym.

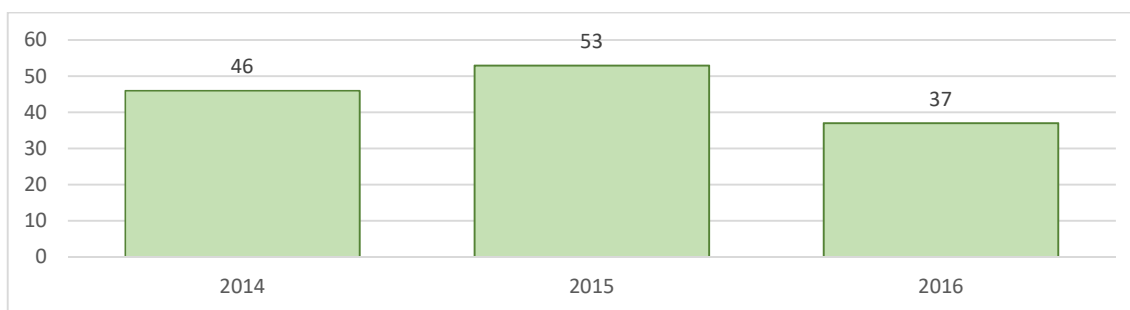

3.4. Ruch naturalny i wędrowniczy ludności

Na liczbę ludności w Gminie ma wpływ przyrost naturalny oraz saldo migracji. Analizując wykres można zauważyć, że wskaźnik przyrostu naturalnego jest korzystny. Od 2014 r. przyrost naturalny w gminie jest dodatni. W 2016 roku wyniósł 37.

Wykres 9. Przyrost naturalny w gminie w latach 2014-2016

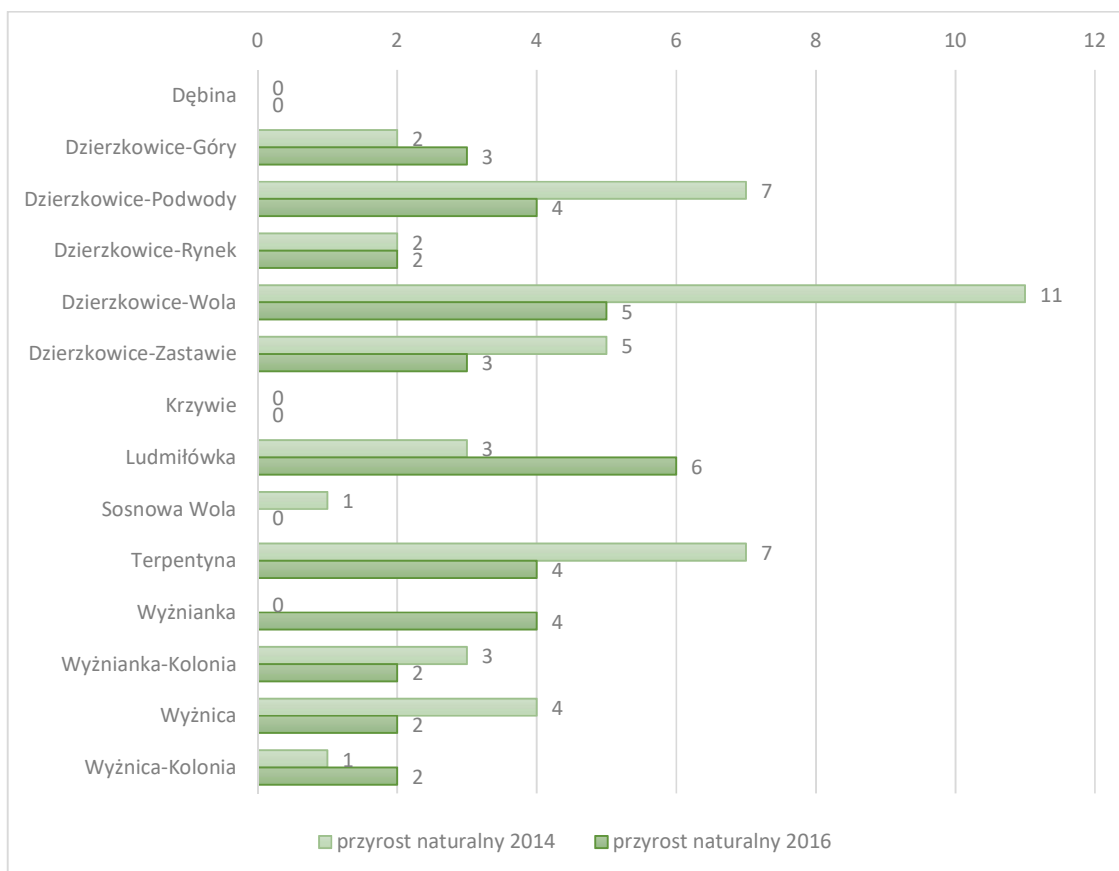

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG.

Najniższy przyrost naturalny w 2016 roku zanotowano w miejscowościach: **Dębina, Krzywie i Sosnowa Wola.**

Wykres 10. Przyrost naturalny w latach 2014 i 2016 na poziomie miejscowości

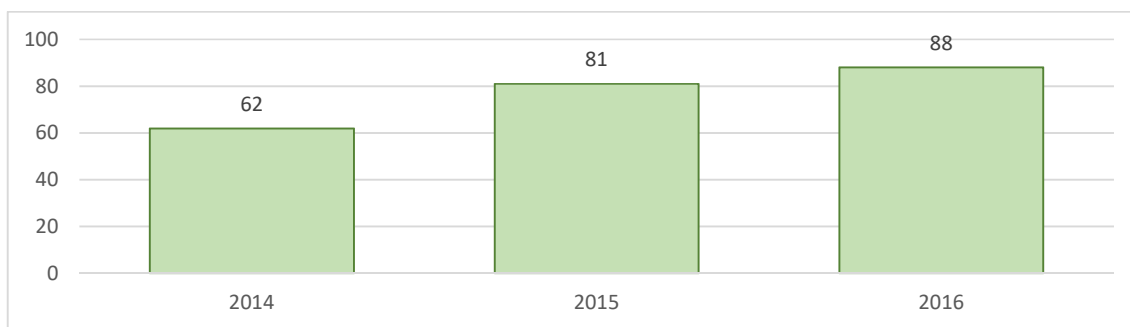
Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG.

Wskaźnik salda migracji na przestrzeni lat 2014-2016 w Gminie stopniowo wzrastał. W 2016 był dodatni i wyniósł: 88.

Wykres 11. Saldo migracji w Gminie w latach 2014-2016.

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG.

3.5. Pomoc społeczna

Pomoc społeczną na terenie Gminy zapewnia Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. GOPS prowadzi wiele działań mających na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Obowiązkiem osób korzystających z pomocy społecznej jest współudział w rozwiązywaniu swojej trudnej sytuacji życiowej.

Z usług GOPS korzysta 5,5 % mieszkańców gminy. Pomoc udzielana jest głównie w formie zasiłków pieniężnych, pomocy rzeczowej, poradnictwa specjalistycznego oraz finansowania posiłków dla dzieci. Ośrodek realizuje zarówno zadania własne, jak i zlecone Gminie z zakresu pomocy społecznej.

Tabela 11. Rodziny objęte pomocą społeczną w latach 2008 – 2016

Rok	Liczba rodzin	Ilość osób objętych pomocą	Łączna wysokość wydatkowanych środków w złotych (bez DPS)	Średnia wysokość świadczeń przypadających w roku na rodzinę
2008	112	413	157 664,00	1 408,00
2009	126	467	174 188,00	1 382,00
2010	149	491	180 085,00	1 209,00
2011	130	423	190 176,00	1 463,00
2012	140	414	222 525,00	1 589,00
2013	128	390	236 759,00	1 850,00
2014	119	361	241 147,00	2 026,00
2015	121	350	274 132,00	2 266,00
2016	113	303	280 449,00	2 482,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Tabela 12. Udzielona pomoc społeczna w 2016 r.

Lp.	Sołectwo	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej 2016	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej 2016
1	Dębina	0	0
2	Dzierzkowice-Góry	22	9
3	Dzierzkowice-Podwody	29	9
4	Dzierzkowice-Rynek	19	7
5	Dzierzkowice-Wola	36	13
6	Dzierzkowice-Zastawie	25	10
7	Krzywie	8	2
8	Ludmiłówka	39	12
9	Sosnowa Wola	24	8
10	Terpentina	46	16
11	Wyżnianka	7	3
12	Wyżnianka-Kolonia	14	7
13	Wyżnica	22	11
14	Wyżnica-Kolonia	12	6
	GINA	303	113

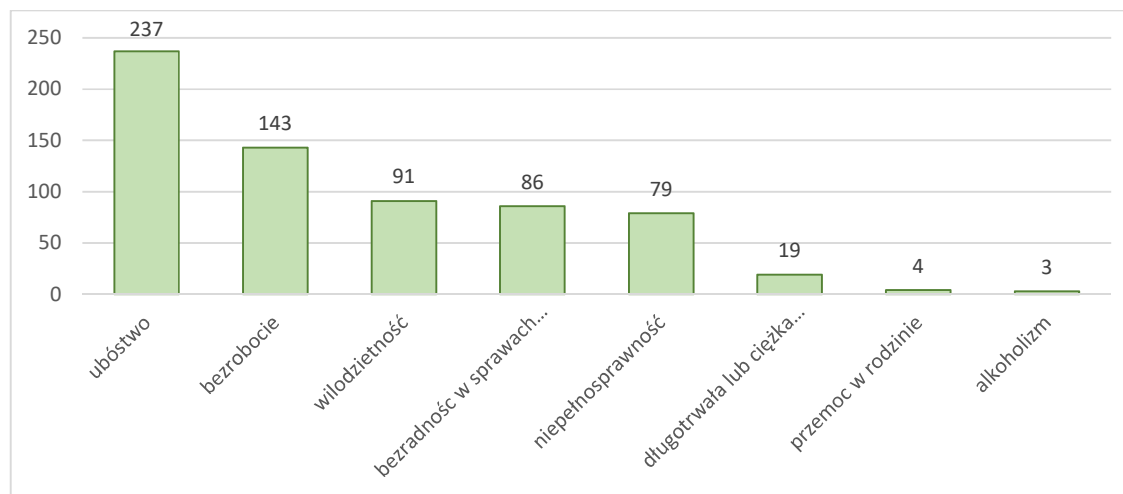
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Do najczęstszych powodów korzystania z pomocy społecznej należą w gminie:

- ✓ ubóstwo
- ✓ bezrobocie
- ✓ wielodzietność

Wykres 12. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w 2016 roku.

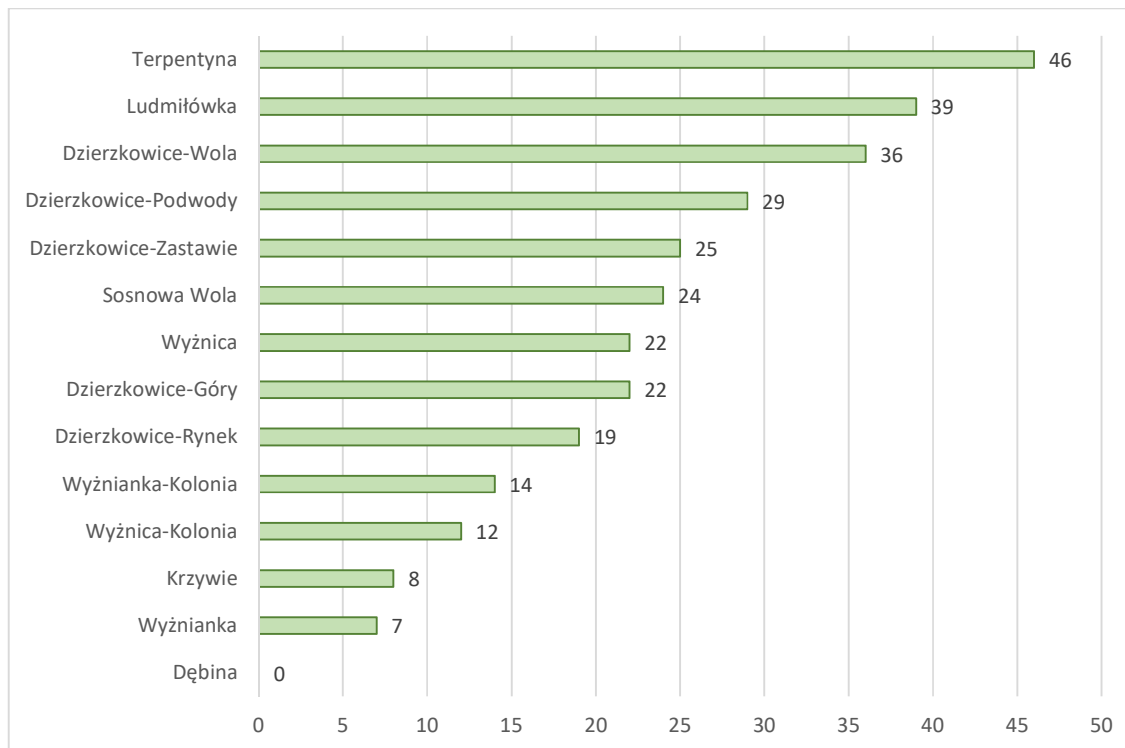
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej zamieszkiwało w miejscowościach: **Terpentyna** (46 osób – 15,18%), **Ludmiłówka** (39 osób – 12,87%), **Dzierzkowice-Wola** (36 osób – 11,88%) ogółu osób korzystających z pomocy społecznej),

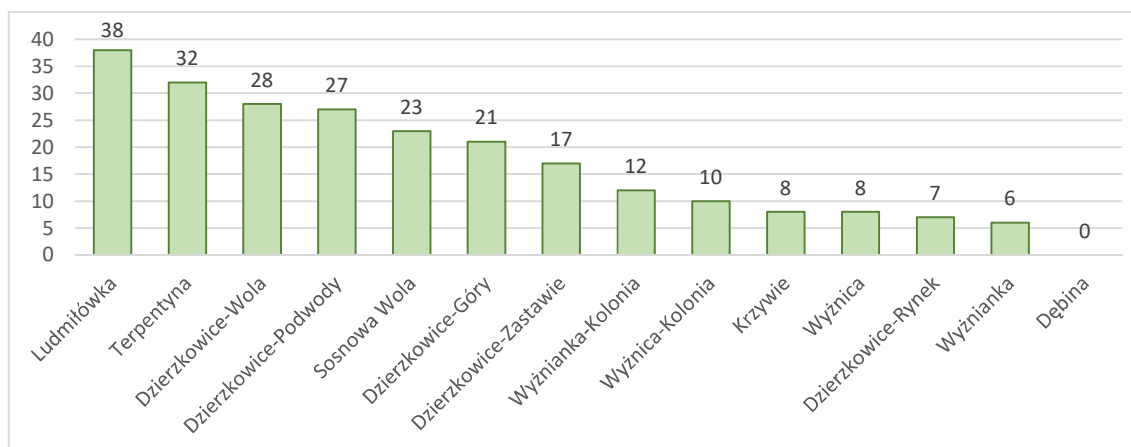
Wykres 13. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w 2016 roku na poziomie miejscowości.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa zamieszkiwało w miejscowościach: **Ludmiłówka** (38 osób – 16,03% ogółu osób korzystających ze świadczeń z tytułu ubóstwa), **Terpentyna** (32 osoby- 13,50%), **Dzierzkowice-Wola** (28 osób – 11,81%).

Wykres 14. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w Gminie w 2016 roku.

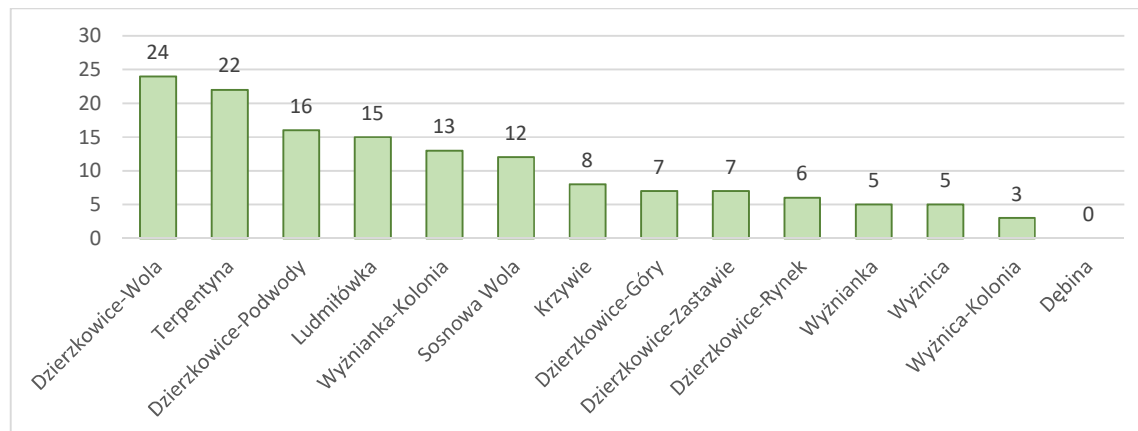

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia zamieszkiwało w miejscowościach: **Dzierzkowice-Wola** (24 osoby – 16,78% ogółu osób korzystających ze świadczeń z tytułu bezrobocia), **Terpentyna** (22 osoby- 15,38%) oraz **Dzierzkowice-Podwody** (16 osób– 11,19%).

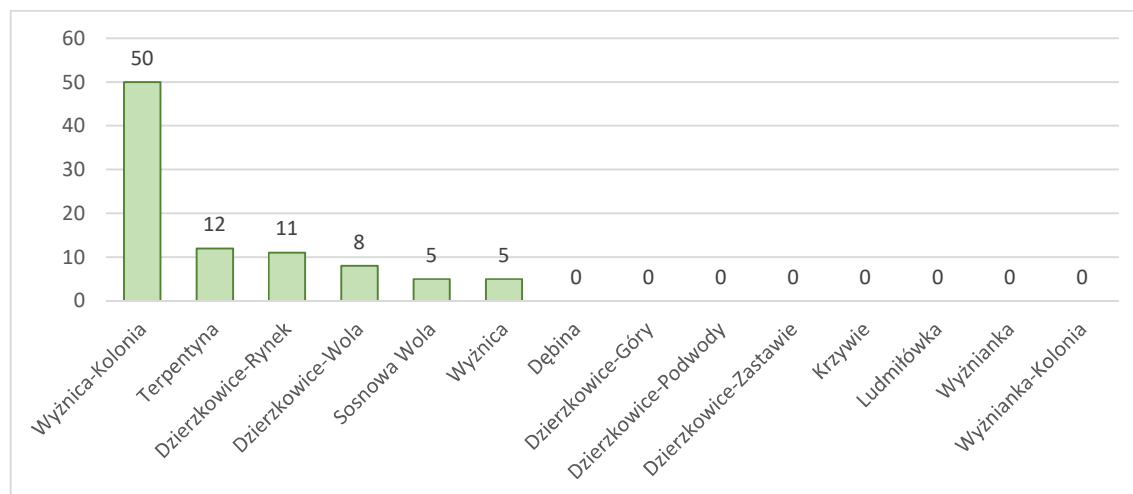
Wykres 15. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w Gminie w 2016 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej z powodu wielodzietności zamieszkiwało w miejscowościach: **Wyzniana-Kolonia** (50 osób – 54,94% ogółu osób korzystających ze świadczeń z tytułu wielodzietności), **Terpentyna** (12 osób- 13,18%) oraz **Dzierzkowice-Rynek** (11 osób – 12,09%).

Wykres 16. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu wielodzietności w Gminie w 2016 roku.

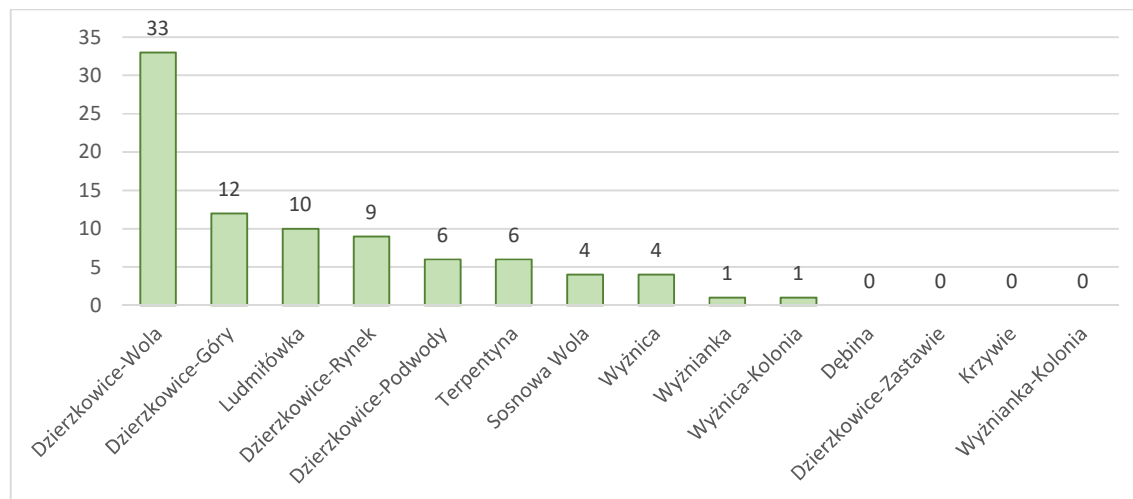
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych zamieszkiwało w miejscowościach: **Dzierzkowice-Wola** (33 osoby – 38,37%), **Dzierzkowice-Góry** (12 osób – 13,95%), **Ludmiłówka** (10 osób – 11,63%), oraz **Dzierzkowice-Rynek** (9 osób – 15,52%) ogółu osób korzystających ze świadczeń z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych).

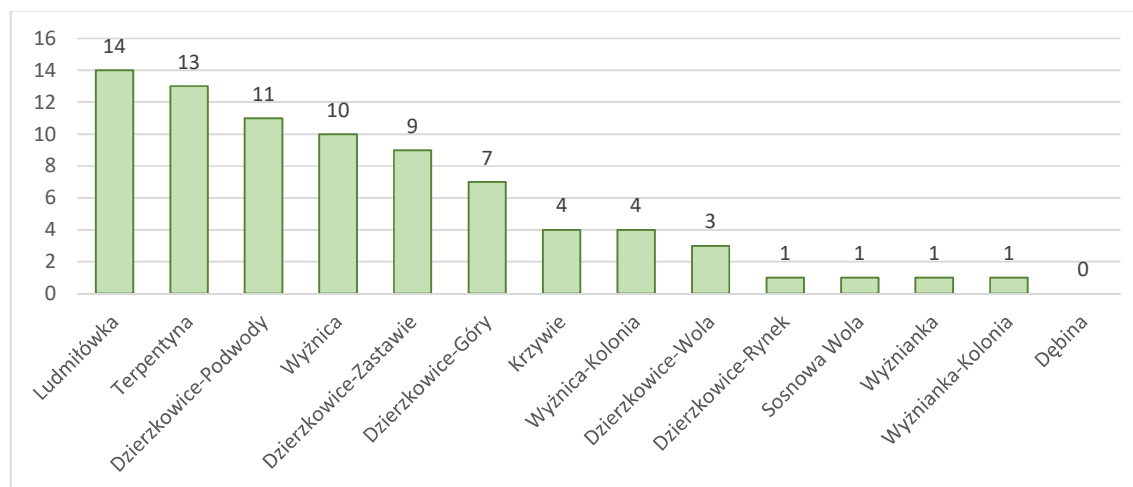
Wykres 17. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w Gminie w 2016 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności zamieszkiwało w miejscowościach: **Ludmiłówka** (14 osób – 17,72% ogółu osób korzystających ze świadczeń z tytułu niepełnosprawności), **Terpentyna** (13 osób – 16,45%), **Dzierzkowice-Podwody** (11 osób – 13,92 %).

Wykres 18. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w Gminie w 2016 roku.

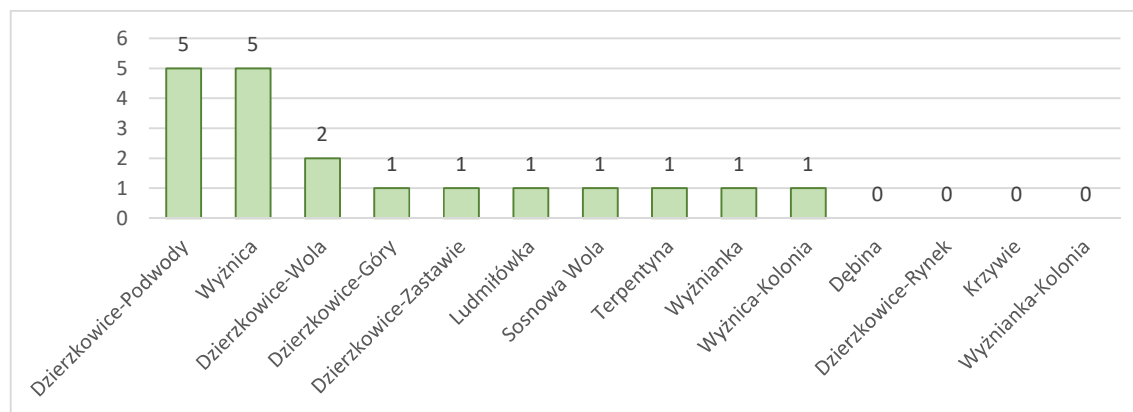
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby zamieszkiwało w miejscowościach: **Dzierzkowice-Podwody** (5 osób – 26,31% ogółu osób korzystających ze świadczeń z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby) oraz **Wyżnica** (5 osób – 26,31%), **Dzierzkowice-Wola** (2 osoby – 10,53 %).

Wykres 19. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w Gminie w 2016 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje z wieloma instytucjami i organizacjami pozarządowymi. Biorąc jednak pod uwagę identyfikowane potrzeby, należy podkreślić konieczność zwiększania, rozwijania i modernizacji infrastruktury pomocy społecznej, by żadna z grup społecznych nie była zagrożona zjawiskiem trwałego wykluczenia.

3.6. Oświata

3.6.1. Szkolnictwo

Zaspokojenie potrzeb edukacyjnych młodych mieszkańców Gminy realizowane jest przez placówki podległe samorządowi gminnemu w zakresie przedszkola, szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego. Poniższe tabele przedstawiają dane dotyczące szkół z terenu Gminy.

Tabela 13. Charakterystyka szkół z terenu Gminy (stan na 2016 r.)

Lp.	Nazwa i adres jednostki	Powierzchnia użytkowa [m ²]	Liczba pomieszczeń do nauki	Liczba uczniów [2016]	Liczba nauczycieli [2016]	Powierzchnia hali sportowej/sali gimnastycznej [w m ²] - jeśli występuje
1	Zespół Placówek Oświatowych w Terpentynie; Terpentyna 182, 23-251 Dzierzkowice	2965,5	19	405	45	450
2	Filia Szkoły Podstawowej w Terpentynie - Dzierzkowice Wola 184B 23-251 Dzierzkowice	1083,35	8	-	-	88
3	Szkoła Podstawowa w Wyżnicy, Wyżnica 33, 23-251 Dzierzkowice	613,2	10	51	13	80
4	Szkoła Podstawowa w Ludmiłowce 33 23-251 Dzierzkowice	360	6	39	12	-

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z UG

Tabela 14. Infrastruktura szkolnictwa i obwody szkolne

Lp.	Sołectwo	Infrastruktura szkolnictwa: szkoła podstawowa, gimnazjum, szkoła zawodowa, szkoła średnia (proszę o wpisanie szkół występujących na terenie sołectw)	Obwód szkolny - szkoły podstawowe	Obwód szkolny - gimnazjum
1	Dębina	brak	Dzierzkowice Wola	Terpentyna
2	Dzierzkowice-Góry	brak	Terpentyna	Terpentyna
3	Dzierzkowice-Podwody	brak	Terpentyna	Terpentyna
4	Dzierzkowice-Rynek	brak	Terpentyna	Terpentyna
5	Dzierzkowice-Wola	Punkt przedszkolny i Szkoła podstawowa	Dzierzkowice Wola, Dębina, Dzierzkowice Zastawie, Sosnowa Wola	Terpentyna
6	Dzierzkowice-Zastawie	brak	Dzierzkowice Wola	Terpentyna
7	Krzywie	brak	Terpentyna	Terpentyna
8	Ludmiłówka	Punkt przedszkolny i Szkoła podstawowa	Ludmiłówka	Terpentyna
9	Sosnowa Wola	brak	Dzierzkowice Wola	Terpentyna
10	Terpentyna	ZPO w Terpentynie (Przedszkole, Szkoła podstawowa, Gimnazjum)	Terpentyna, Dzierzkowice Góry, Dzierzkowice Podwody, Dzierzkowice Rynek, Dzierzkowice Zastawie, Krzywie, Ludmiłówka, Sosnowa Wola, Wyżnianka, Wyżnianka Kolonia, Wyżnica	Terpentyna, Dzierzkowice Góry, Dzierzkowice Podwody, Dzierzkowice Rynek, Dzierzkowice Wola, Dzierzkowice Zastawie, Krzywie, Ludmiłówka, Sosnowa Wola, Wyżnianka, Wyżnianka Kolonia, Wyżnica
11	Wyżnianka	brak	Wyżnica	Terpentyna
12	Wyżnianka-Kolonia	brak	Wyżnica	Terpentyna
13	Wyżnica	Punkt przedszkolny i Szkoła podstawowa	Wyżnica, Wyżnica Kolonia, Wyżnianka, Wyżnianka Kolonia	Terpentyna
14	Wyżnica-Kolonia	brak	Wyżnica	Terpentyna

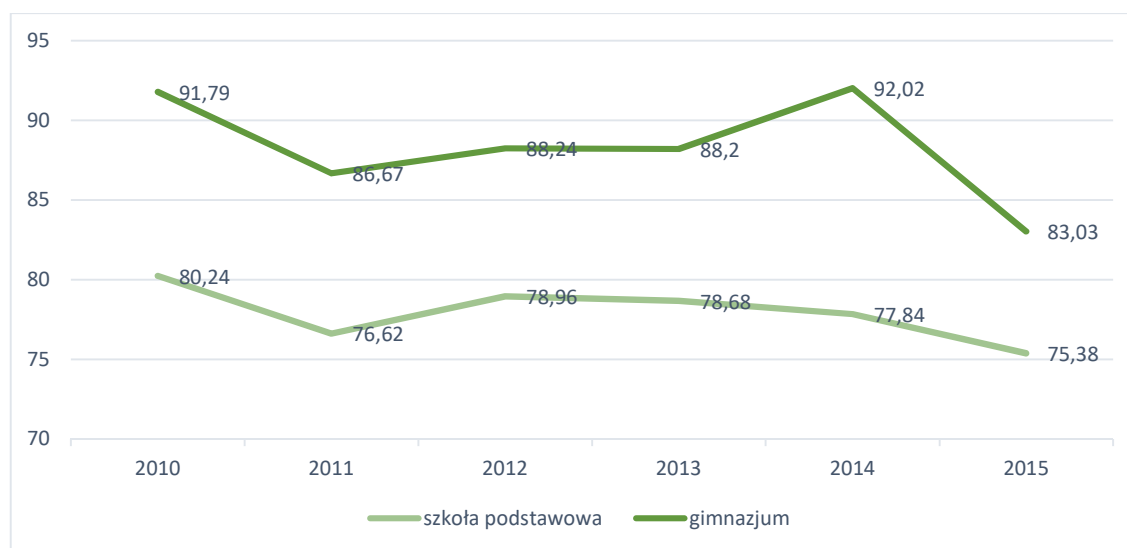
Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

Współczynnik skolaryzacji brutto stanowi miarę relacji liczby osób uczących się (stan na 1 września) na danym poziomie kształcenia do liczby ludności (stan na 31 grudnia) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. W sytuacji gdy wskaźnik ten osiąga miarę powyżej 100 oznacza, że do szkół zlokalizowanych na terenie gminy uczęszczają osoby spoza jej obrębu. Wartość współczynnika poniżej 100 oznacza sytuację odwrotną, kiedy to dzieci zamieszkujące w gminie uczęszczają do placówek oświatowych znajdujących się na terenie innych jednostek samorządowych. Jak wynika z uzyskanych danych współczynnik skolaryzacji brutto, zarówno na poziomie edukacji podstawowej jak i gimnazjalnej, utrzymywał się na relatywnie wysokim poziomie. Analiza współczynnika skolaryzacji na przestrzeni ostatnich lat wskazuje, że niewielki odsetek osób uczęszcza do szkół gimnazjalnych zlokalizowanych poza obrębem gminy Dzierzkowice. Wskaźnik ten w 2015 roku dla szkół gimnazjalnych wyniósł 83,03%. Podobnie sytuacja wygląda w przypadku szkół podstawowych, dla których wskaźnik oscyluje w granicy 75,38%. Odpływ osób do placówek oświatowych znajdujących się poza gminą Dzierzkowice może się wiązać np. z faktem dowożenia dzieci do szkół zlokalizowanych w niedalekiej odległości do miejsc pracy rodziców.

Wykres 20. Współczynnik skolaryzacji brutto

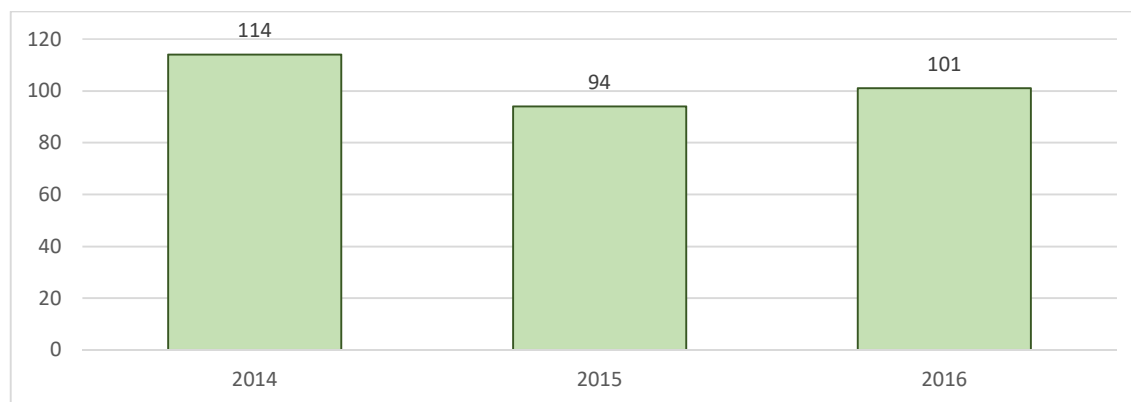
Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z BDL.

Wskaźnikiem obrazującym politykę społeczną w gminie jest liczba dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym. W latach 2014–2016 liczba dzieci w oddziałach przedszkolnych zlokalizowanych przy szkołach podstawowych wahała się. W 2014 roku liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w gminie wyniosła 114, w 2016 roku – 101 dzieci.

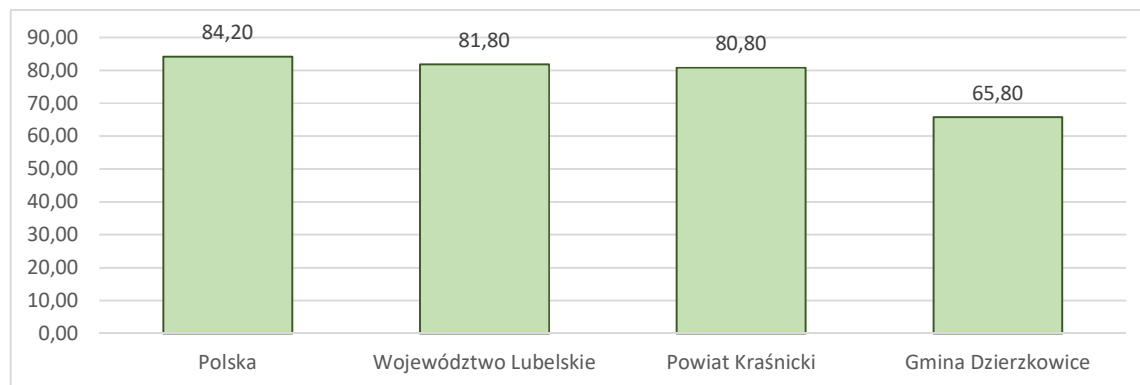
Wykres 21. Liczba dzieci w wieku 3–5 lat ogółem i objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2006–2016

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z UG.

Biorąc pod uwagę odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym Gmina (60%) wypada niekorzystnie w porównaniu ze średnią dla powiatu (73,99%), województwa (81,79%) i Polski (84,21) (GUS BDL).

Wykres 22. Odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w 2015 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa, powiatu i Gminy. (%)

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

Infrastruktura sportowo-rekreacyjna znajduje się natomiast w miejscowościach: Dzierzkowice-Rynek, Dzierzkowice-Wola, Ludmiłówka, Terpentyna i Wyżnica.

Tabela 15. Infrastruktura szkolnictwa, sportowa i rekreacyjna na terenie poszczególnych miejscowości w gminie Dzierzkowice.

Lp.	Sołectwo	Infrastruktura sportu i rekreacji: boisko, orlik, plac zabaw, siłownia – stan 1 - zły, 2 - niewystarczający/wymagający inwestycji, 3 - zadowalający, 4 - bardzo dobry
1	Dębina	brak
2	Dzierzkowice-Góry	brak
3	Dzierzkowice-Podwody	brak
4	Dzierzkowice-Rynek	plac zabaw - 3
5	Dzierzkowice-Wola	boisko, plac zabaw - 3
6	Dzierzkowice-Zastawie	brak
7	Krzywie	brak
8	Ludmiłówka	boisko, plac zabaw - 3
9	Sosnowa Wola	brak
10	Terpentyna	boisko, siłownia zewnętrzna - 3
11	Wyżnianka	brak
12	Wyżnianka-Kolonia	brak
13	Wyżnica	boisko, plac zabaw - 3
14	Wyżnica-Kolonia	brak

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z UG.

3.6.2. Poziom edukacji

Niełatwo zmierzyć obiektywnie poziom edukacji i negatywne zjawiska związane z tym obszarem odnosząc się do poszczególnych miejscowości gminy. Brakuje danych statystycznych. Aby zbadać ten element wykorzystano wskaźnik jakim jest wynik z egzaminu szóstych klas. Nie w każdej miejscowości istnieje Szkoła Podstawowa (co zostało pokazane w poprzednim podrozdziale), ale znany jest rozkład miejscowości, które są w sferze oddziaływania danej szkoły podstawowej.

W tabeli poniżej wpisano miejscowości według osiąganego wyniku. W analizie wskaźnikowej przyjęto, że do wyznaczania obszaru zdegradowanego przyjmuje się miejscowości, w których wartość negatywnego wskaźnika jest mniej korzystna od średniej dla Gminy (60,49 pkt za rok 2015 i 54,71 pkt. za rok 2016). W tym przypadku można mówić o *miejscowościach Dębina, Dzierzkowice-Góry, Dzierzkowice-Podwody, Dzierzkowice-Rynek, Dzierzkowice-Wola, Dzierzkowice-Zastawie, Krzywie, Sosnowa Wola, Terpentyna, Ludmiłówka*. Zgodnie z rejonizacją przyjęto, że wszystkie miejscowości przyporządkowane do danej szkoły uzyskały taki sam wynik.

Tabela 16. Wyniki egzaminów klas 6.

Lp.	Sołectwo	Średni wynik egzaminu 6 klas zgodnie z rejonizacją 2015	Średni wynik egzaminu 6 klas zgodnie z rejonizacją 2016
1.	Dębina	56,7	53
2.	Dzierzkowice-Góry	56,7	53
3.	Dzierzkowice-Podwody	56,7	53
4.	Dzierzkowice-Rynek	56,7	53
5.	Dzierzkowice-Wola	56,7	53
6.	Dzierzkowice-Zastawie	56,7	53
7.	Krzywie	56,7	53
8.	Ludmiłówka	61,7	53
9.	Sosnowa Wola	56,7	53
10.	Terpentyna	56,7	53
11.	Wyżnianka	68,7	59
12.	Wyżnianka-Kolonia	68,7	59
13.	Wyżnica	68,7	59
14.	Wyżnica-Kolonia	68,7	59
Razem:		60,49	54,71

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z UG.

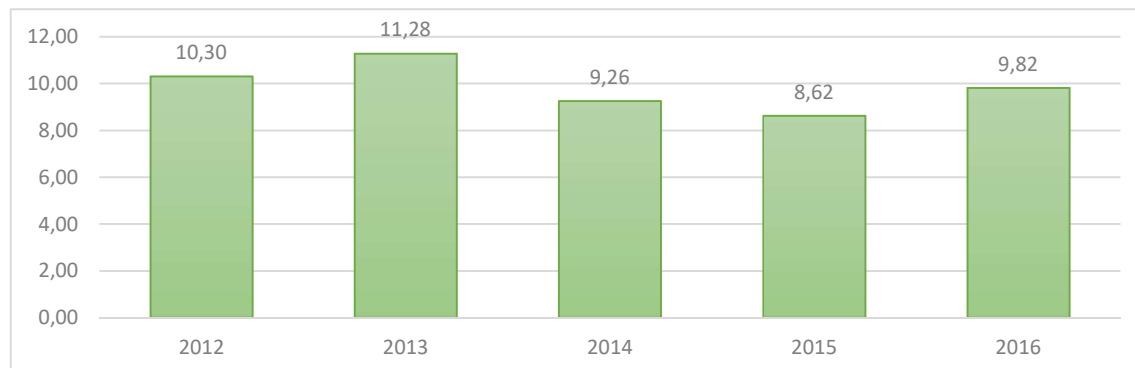

3.7. Poziom zatrudnienia i rynek prac

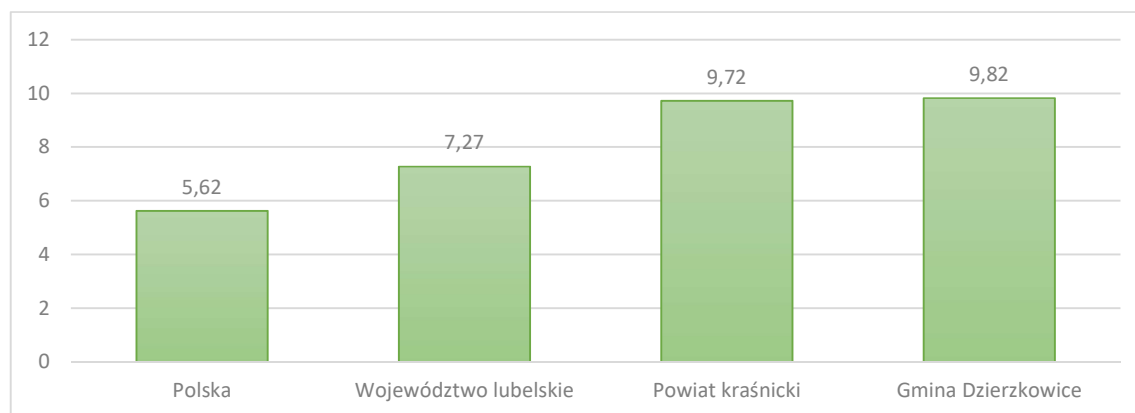
Sytuację na rynku pracy odzwierciedla udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. W Gminie wskaźnik ten podlegał wahaniom między 2012 a 2016 rokiem. Według najnowszych danych GUS 2016 roku udział bezrobotnych zarejestrowanych wśród osób w wieku produkcyjnym wyniósł 9,82%. Udział ten był wyższy niż dla powiatu, województwa i kraju. Należy jednak pamiętać, że jest to tylko jeden ze sposobów podawania wielkości bezrobocia. Stopa bezrobocia obliczona tym sposobem będzie zawsze niższa, bo liczebność ludności w wieku produkcyjnym jest zawsze większa od liczebności *ludności aktywnej ekonomicznie*³. W Polsce najczęściej podawaną stopą bezrobocia jest wartość bezrobocia rejestrowanego obliczana na poziomie powiatu, wypada ona przeciętnie ok 1,5% poniżej stopy bezrobocia ustalonej w badaniu BAEL.

Wykres 23. Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie w latach 2012–2016

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

Wykres 24. Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2016 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa, powiatu i gminy

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

³ Stopa bezrobocia według definicji Międzynarodowej Organizacji Pracy (w ramach BAEL – Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności, co kwartał na próbie rotacyjnej 20 000 gospodarstw domowych).

Tabela 17. Struktura bezrobocia w gminie w latach 2014-2016.

Lp.	Sołectwo	Liczba osób bezrobotnych 2016	Liczba osób długotrwale bezrobotnych 2016	Liczba osób bezrobotnych z najniższym wykształceniem 2016
1.	Dębina	6	5	0
2.	Dzierzkowice-Góry	18	12	2
3.	Dzierzkowice-Podwody	36	20	5
4.	Dzierzkowice-Rynek	22	18	2
5.	Dzierzkowice-Wola	32	21	6
6.	Dzierzkowice-Zastawie	33	23	8
7.	Krzywie	11	10	0
8.	Ludmiłówka	29	22	9
9.	Sosnowa Wola	15	11	7
10.	Terpentyna	28	24	6
11.	Wyżnianka	14	9	1
12.	Wyżnianka-Kolonia	30	16	5
13.	Wyżnica	22	14	3
14.	Wyżnica-Kolonia	29	20	7
Razem:		325	225	61

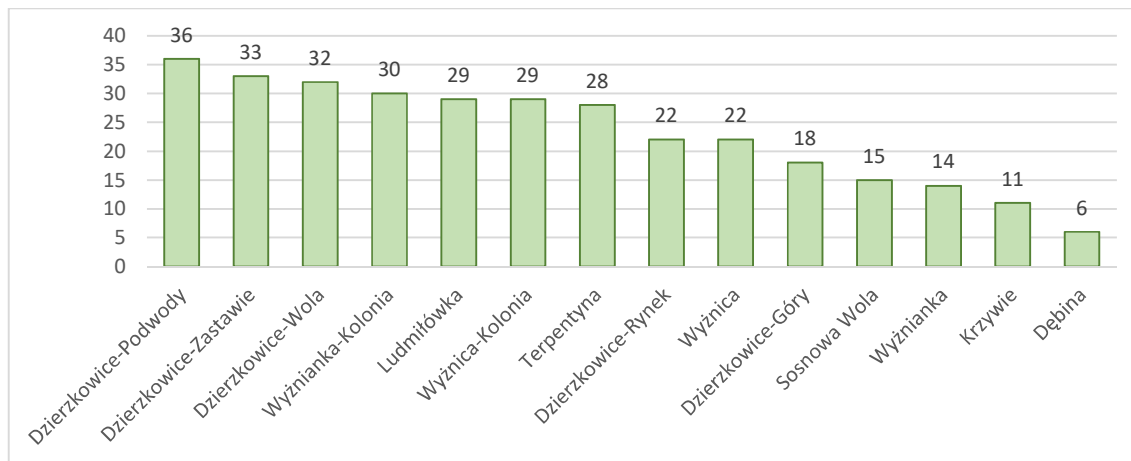
Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z Powiatowego Urzędu Pracy.

Zgodnie z danymi PUP na terenie gminy zarejestrowanych było 325 bezrobotnych. Najwięcej zarejestrowanych osób bezrobotnych zamieszkiwało w miejscowościach: **Dzierzkowice-Podwody** (36 – 11,08% ogółu bezrobotnych na terenie gminy), **Dzierzkowice-Zastawie** (33- 10,15%) i **Dzierzkowice-Wola** (32- 9,85%).

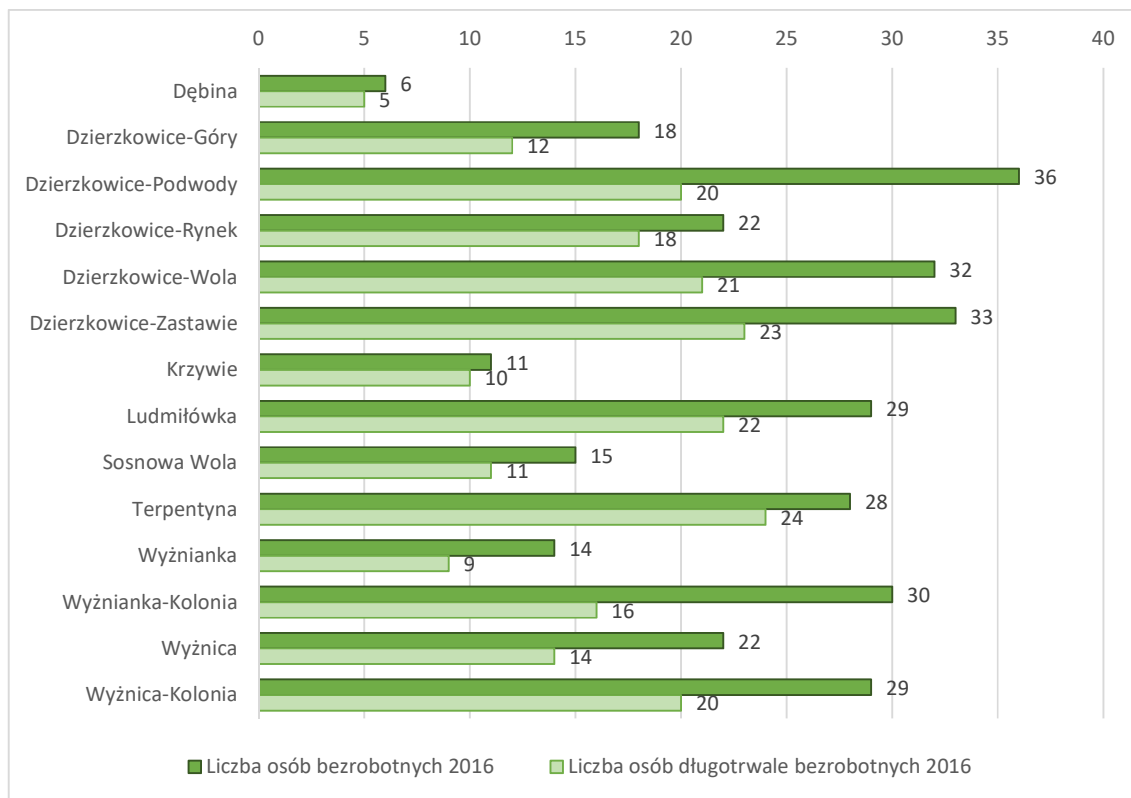
Wykres 25. Liczba osób bezrobotnych na poziomie miejscowości w 2016 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP.

Liczba bezrobotnych w 2016 była niższa niż w roku poprzednim o 39 osób (13,64%).

Wykres 26. Liczba bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych wg miejscowości w 2016 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP.

Bezrobocie jest jednym z podstawowych czynników prowadzących do wykluczenia społecznego. Dlatego kluczowe jest podejmowanie działań minimalizujących poziom tego zjawiska. Szczególny nacisk winien być położony na wsparcie grup znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy, zwłaszcza osób długotrwale bezrobotnych, które stanowią 69,23% ogółu mieszkańców pozostających bez pracy na terenie gminy.

3.8. Bezpieczeństwo publiczne

Poczucie bezpieczeństwa – lub jego brak – przesądza, o jakości życia i rozwoju społeczeństwa. Dlatego ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego należą do zasadniczych zadań instytucji państwa i samorządu. Bezpieczeństwu publicznemu zagraża przestępczość, mimo tego, że stanowi margines życia społecznego, poprzez swą intensywność i częstotliwość może mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciskać ślad w jej funkcjonowaniu. Za bezpieczeństwo na terenie gminy odpowiada Komisariat Policji w Kraśniku .

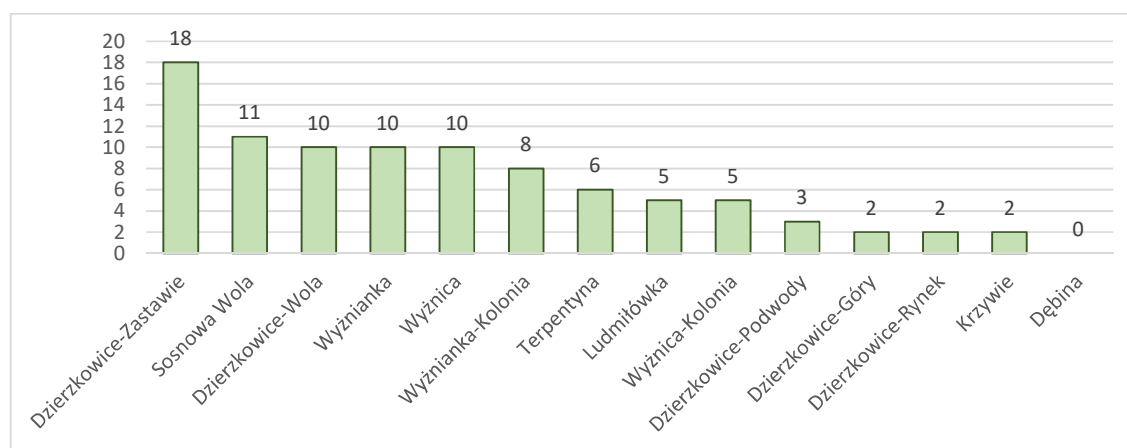
Zgodnie z danymi Komisariatu Policji na terenie gminy w 2016 roku odnotowano:

- ✓ 92 interwencji domowych
- ✓ 62 wykroczeń
- ✓ 49 przestępstw

Ponadto założono 13 niebieskich kart i dokonano 49 przestępstw kryminalnych.

Najwięcej interwencji domowych dokonano w miejscowościach: **Dzierzkowice-Zastawie** (18), **Sosnowa Wola** (11) oraz taka sama ilość w miejscowości: **Dzierzkowice-Wola, Wyżnianka i Wyżnica** (10).

Wykres 27. Interwencje domowe na terenie sołectw 2016.

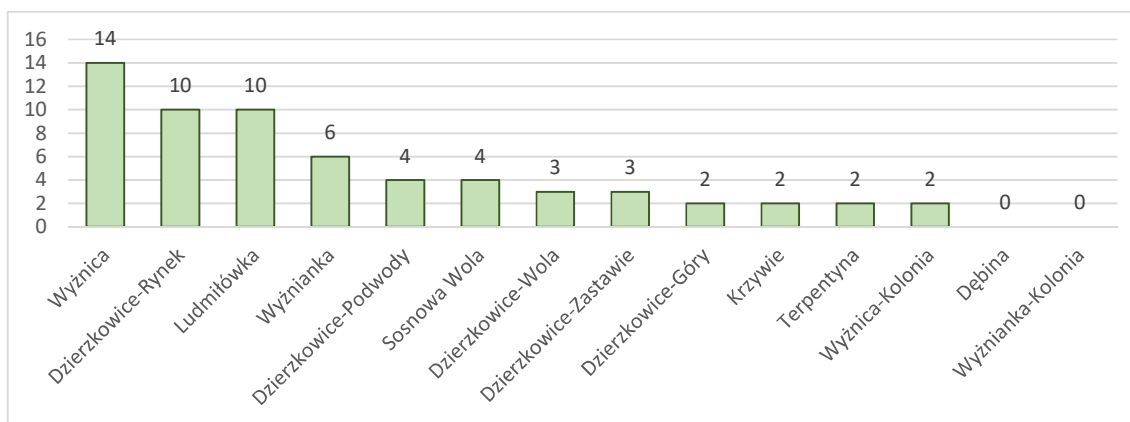

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Komisariatu Policji

Największej liczby wykroczeń dokonano w miejscowościach: **Wyźnica** (14), **Dzierzkowice-Rynek**, **Ludmiłówka** (po 10) oraz **Wyźnianka** (6).

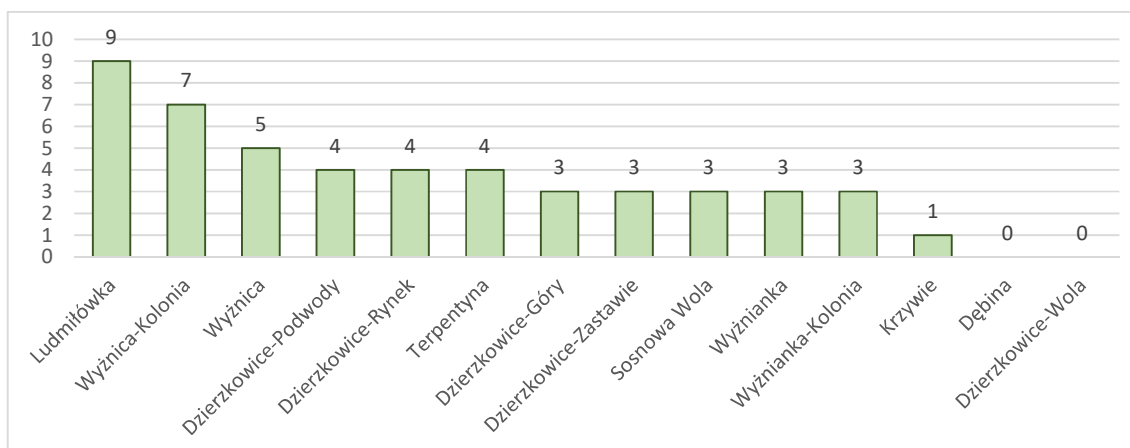
Wykres 28. Liczba wykroczeń w 2016 roku na poziomie miejscowości

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Komisariatu Policji.

Największa liczba przestępstw odbyła się w miejscowościach: **Ludmiłówka** (9), **Wyźnica-Kolonia** (7) oraz **Wyźnica** (5).

Wykres 29. Liczba przestępstw w 2016 roku na poziomie miejscowości

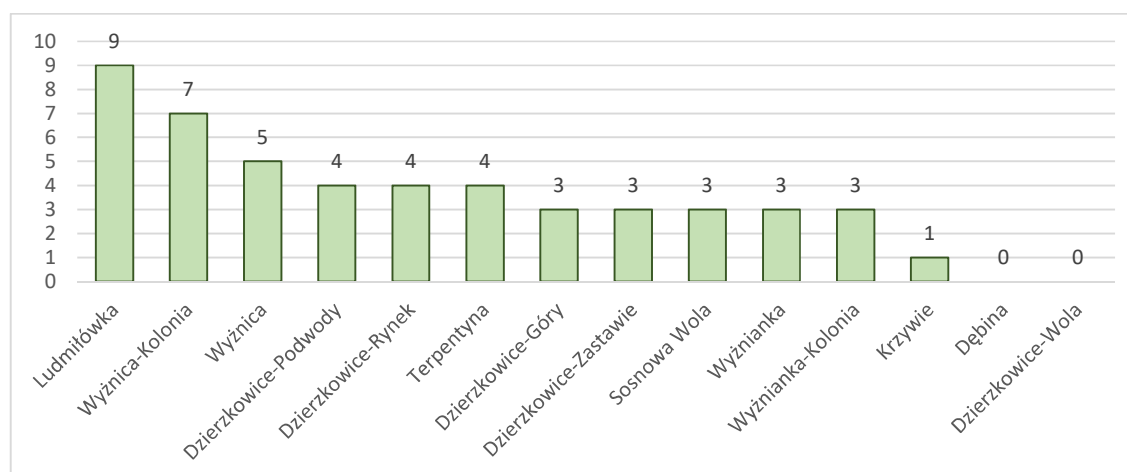

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Komisariatu Policji.

Największą liczbę przestępstw kryminalnych odnotowano w miejscowościach: **Ludmiłówka** (9), **Wyżnica-Kolonia** (7) oraz **Wyżnica** (5).

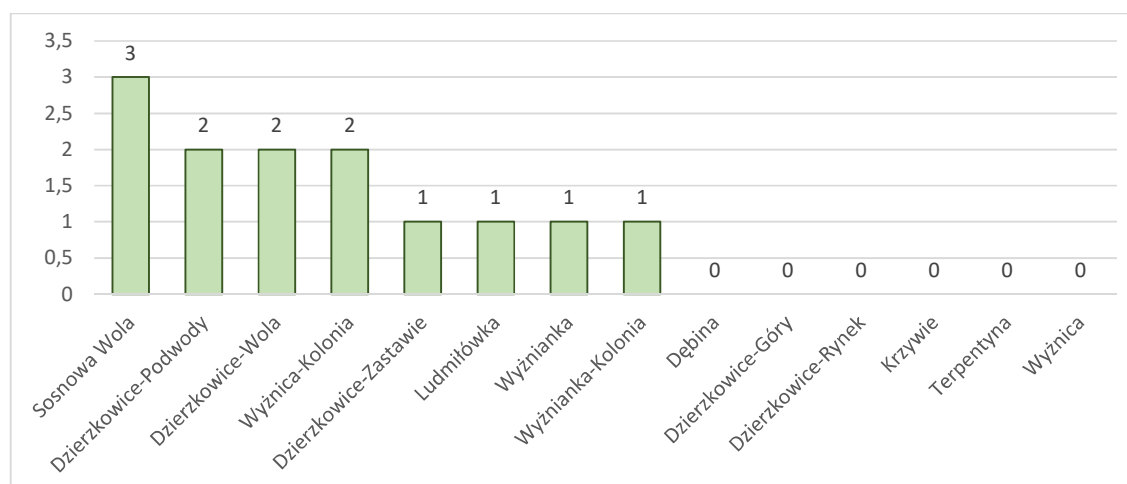
Wykres 30. Liczba przestępstw kryminalnych w 2016 roku na poziomie miejscowości

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Komisariatu Policji.

Największą liczbę założonych niebieskich kart odnotowano w miejscowościach: **Sosnowa Wola** (3), **Dzierzkowice-Podwody**, **Dzierzkowice-Wola**, **Wyżnica-Kolonia** (po 2).

Wykres 31. Liczba założonych niebieskich kart w 2016 roku na poziomie miejscowości.

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Komisariatu Policji.

Tabela 18. Bezpieczeństwo publiczne w gminie na lata 2015-2016

Lp.	Sołectwo	Liczba przestępstw 2015	Liczba przestępstw 2016	Liczba wykroczeń 2015	Liczba wykroczeń 2016	Liczba interwencji domowych 2015	Liczba interwencji domowych 2016	Przestępstwa kryminalne 2015	Przestępstwa kryminalne 2016	Liczba założonych niebieskich kart 2015	Liczba założonych niebieskich kart 2016
1.	Dębina	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.	Dzierzkowice-Góry	1	3	0	2	2	2	1	3	0	0
3.	Dzierzkowice-Podwody	3	4	8	4	6	3	3	4	3	2
4.	Dzierzkowice-Rynek	3	4	6	10	4	2	3	4	1	0
5.	Dzierzkowice-Wola	4	0	5	3	6	10	4	0	3	2
6.	Dzierzkowice-Zastawie	4	3	4	3	13	18	4	3	5	1
7.	Krzywie	1	1	2	2	6	2	1	1	0	0
8.	Ludmiłówka	4	9	0	10	5	5	4	9	2	1
9.	Sosnowa Wola	2	3	1	4	4	11	2	3	0	3
10.	Terpentyna	3	4	6	2	5	6	3	4	1	0
11.	Wyżnianka	1	3	6	6	3	10	1	3	1	1
12.	Wyżnianka-Kolonia	0	3	0	0	1	8	0	3	0	1
13.	Wyżnica	1	5	10	14	2	10	1	5	2	0
14.	Wyżnica-Kolonia	1	7	1	2	5	5	1	7	0	2
	RAZEM:	28	49	49	62	62	92	28	49	18	13

4. Środowisko przyrodnicze

4.1. Uwarunkowania fizyczno-geograficzne

4.1.1. Rzeźba terenu

Gmina Dzierzkowice leży na obszarze Wzniesień Urzędowskich, tworzących trzon orograficzny Wyżyny Lubelskiej. Jest to obszar hipsometrycznie zróżnicowany, o dużej różnicy wysokości poziomu wierzchowiny i dna doliny. W obrębie gminy znajdują się duże obszary leśne, łąki i stawy. O przyrodniczych walorach gminy decyduje również istnienie licznych form stanowiących naturalne korytarze ekologiczne. Są to stosunkowo niewielkie przekształcenia doliny Wyżnicy i Urzędówki i gęsta sieć zalesionych wąwozów w południowej części gminy.

4.1.2. Gleby

Zróżnicowanie skał podłoża oraz rzeźba terenu zadecydowała o wykształceniu się różnych typów gleb. Skałami macierzystymi są lessy, margle, wapienie kredowe, piaski i aluwia rzeczne. Największą powierzchnię zajmują gleby lessowe występujące na południe od Wyżnicy. Są to gleby wysokiej produktywności, jednak bardzo podatne na wymywanie. Na obszarach o większych spadkach występują gleby brunatne, które powstały przez erozję górnych poziomów do iluwioów. Gleby te zaliczane są do II i III klasy bonitacyjnej i kompleksu pszennego. Na zachód od Sosnowej Woli oraz w północnej części gminy występują gleby bielcowe. Ze względu na lekki skład mechaniczny są słabo zwarte i nadmiernie przepuszczalne. Zaliczane są do IV i V klasy bonitacyjnej i kompleksu żytnio-ziemniaczanego i żytnio-łubinowego. W dolinie Wyżnicy występują mady. Są to gleby wysokiej wartości produkcyjnej o sporej zawartości próchnicy, odczynie zbliżonym do obojętnego, zasobne w łatwo przyswajalny fosfor i potas.

4.1.3. Zasoby wodne

Gmina Dzierzkowice leży niemal w całości w dorzeczu Wyżnicy, prawego dopływu Wisły. Rzeka charakteryzuje się śnieżno-deszczowym ustrojem zasilania. Maksymalne przypływy przypadają na kwiecień oraz wrzesień. Wyżnica płynie płaską doliną, której szerokość wynosi od 350 m do 750 m. Rzeka płynie częściowo uregulowanym korytem. W dnie doliny znajdują się trzy kompleksy stawów. Na 20,4 km biegu rzeka przyjmuje jedyny prawy dopływ - Urzędówkę, której wody służą do napełniania stawów rybnych. W dolinach obu rzek istnieje 6 źródeł o wydajności poniżej 1 l/s. Niewielki fragment gminy, na południe od Ludmiłówki należy do dorzecza rzeki Tuczyn, dopływu Sanny. Obszar ten jest pozbawiony cieków wodnych, a odpływ wody odbywa się dzięki konfiguracji terenu w formie powierzchniowego spływu wód deszczowych i roztopowych oraz podziemnego odpływu wód infiltrujących.

Wody podziemne leżą w obrębie zbiornika kredowego o nazwie Niecka Lubelska w JCWPd 88. Jest to zbiornik mający charakter porowo-szczelinowy. Zajmuje on powierzchnię 2 179,7 km². Zbiornik charakteryzuje się nadwyżką zasobów wód podziemnych w odniesieniu do wielkości poboru, wynoszącego ponad 22 % wielkości zasobów. Na obszarze zbiornika nie występują zanieczyszczenia wód podziemnych. Wody są dobrej jakości, wymagają na ogół prostego uzdatniania.

4.1.4. Klimat

Gmina należy do Dzielnicy Lubelsko-Chełmskiej, która odznacza się największymi wartościami nasłonecznienia względnego w okresie letnim, znacznymi sumami opadów atmosferycznych i najwyższą liczbą dni z gradem. Największy wpływ na kształtowanie się klimatu ma powietrze polarno-morskie. Średnia roczna temperatura wynosi 7,7°C, a w okresie wegetacyjnym 13,6°C i należy do najwyższych w województwie. Najzimniejszym miesiącem jest styczeń (-2,7°C), najcieplejszym lipiec (18,7°C). Na obszarze przeważają wiatry z kierunku zachodniego. W styczniu ich prędkość przekracza 5m/s i jest wyraźnie wyższa niż w zachodniej części województwa. Z rocznej sumy opadów wynoszącej 500 mm na lato przypada 340, a na zimę 160mm. Latem część opadu stanowi grad, bowiem gmina leży w zasięgu szlaków gradowych. Zdarza się tu 5 - 10 dni z gradem.

4.1.5. Ochrona przyrody

Na formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody składają się parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Obszary prawnie chronione zajmują 92,6% powierzchni gminy. Tak duży odsetek obszarów objętych ochroną prawną wynika z faktu, że prawie cały obszar gminy położony jest na terenie Kraśnickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Kraśnicki Obszar Chronionego Krajobrazu jest położony na Wzniesieniach Urzędowskich, których rzeźbę urozmaica rozczłonkowanie erozyjne. Jest to obszar o wysokiej atrakcyjności krajobrazowej. W wąwozach pod Kraśnikiem występują rzadkie gatunki roślin, m.in. obuwik. Bardzo bogate florystycznie są torfowiska w dolinie Wyżnicy, gdzie występuje pełnik europejski. W drzewostanach leśnych występuje buk i jodła. W faunie na uwagę zasługuje jedyne w woj. lubelskim stanowisko żołą.

Zgodnie z wykazem Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody, prowadzonym przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska, na terenie Gminy Dzierzkowice znajdują się 2 pomniki przyrody. Są to dęby rosnące we wsiach: Dzierzkowice-Wola i Dzierzkowice Góry

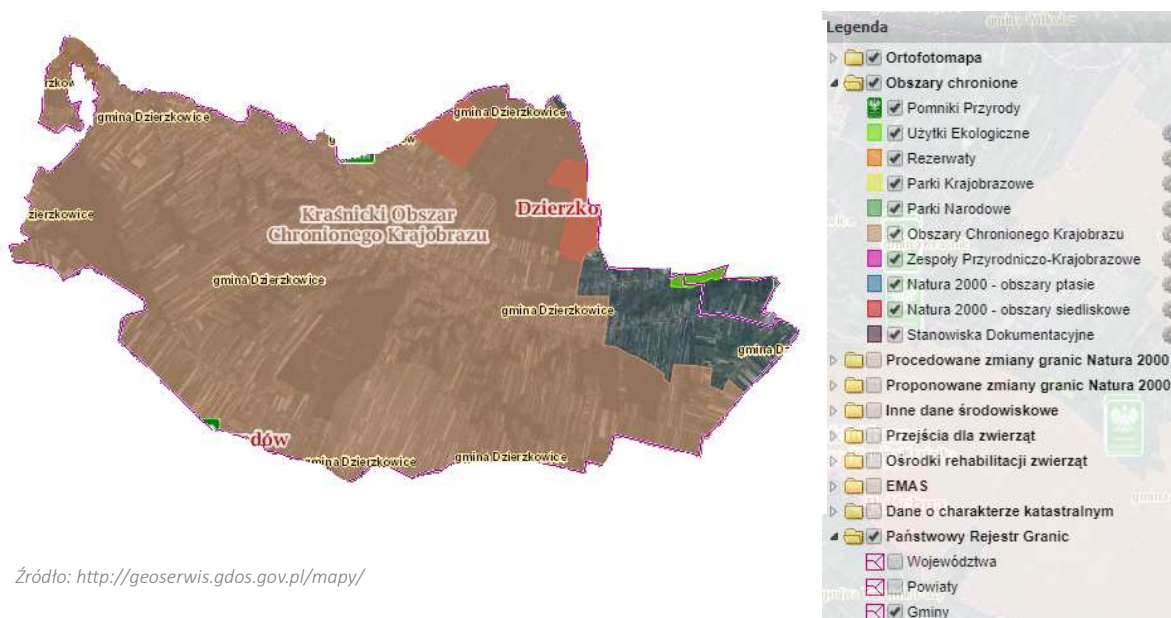
Na terenie gminy występują tereny Natura 2000. Zalicza się do nich Dzierzkowice (PLH060079).

Powierzchnia [ha]: 247.1

Obszar leży na peryferiach Kraśnika Fabrycznego, na wysokości 169-226 m n.p.m. i obejmuje użytkowany gospodarczo kompleks leśny "Las Zwierzyniec" z siedliskiem grądu subkontynentalnego z dużą ilością storczyków oraz część doliny Urzędówki z łąkami kośnymi (2 enklawy). W podłożu płytko występują utwory węglanowe. Obszar chroni istotne stanowisko obuwika pospolitego w zachodniej części Wyżyny Lubelskiej.

Mapa 3. Obszary chronione na terenie gminy Dzierzkowice

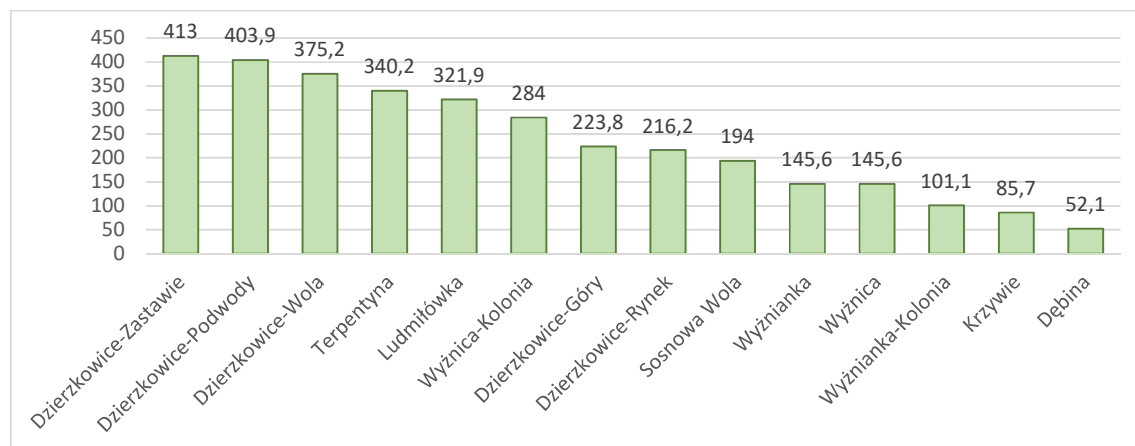

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

4.2. Przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska

Najwięcej wyrobów zawierających azbest na terenie gminy występuje na terenie miejscowości: **Dzierzkowice-Zastawie** (413 t), **Dzierzkowice-Podwoły** (403,9 t) i **Dzierzkowice-Wola** (375,2 t).

Wykres 32. Ilość wyrobów azbestowych na terenie miejscowości

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG.

W Gminie na tym etapie diagnozy nie stwierdzono występowania innych negatywnych zjawisk w obszarze środowiska naturalnego. Na terenie gminy nie występują również dzikie wysypiska śmieci.

5. Środowisko kulturowe

5.1. Dziedzictwo kulturowe

Na terenie Gminy znajdują się obiekty prawnie chronione, wpisane do rejestru zabytków oraz zabytki ujęte w gminnej ewidencji zabytków.

Tabela 21. Wykaz obiektów zabytkowych w rejestrze zabytków

Lp.	Zakres wpisu	Miejscowość	Nr rejestru
1.	- kościół paraf.pw. ś. Stanisława BM i Marii Magdaleny, z wyposażeniem wnętrza i otoczeniem z drzewostanem w gran. cmentarza kościelnego	Dzierzkowice	A/101
2.	- dzwonnica przy kościele parafialnym	Dzierzkowice	A/101
3.	- grodzisko	Dzierzkowice- Terpentyna	C/4

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie Rejestru Zabytków Województwa Lubelskiego.

5.2. Kultura

Głównymi instytucjami kultury w gminie Dzierzkowice jest Gminny Ośrodek Kultury mieszczący się w budynku OSP w Terpentynie oraz Gminna Biblioteka Publiczna. W GOK-u działają zespoły tańca ludowego, grupy wokalne i instrumentalne m.in. takie jak: Zespół Śpiewaczy z Dzierzkowic Zastawia, Zespół Obrzędowy „Podwodziacy” z miejscowości Dzierzkowice Powody, Zespół Ludowy z Sosnowej Woli, a także Zespół Tańca Ludowego „Dzierzkowiacy”, który tworzą uczniowie miejscowych szkół. Młodzi tancerze prezentują m.in. tańce krakowskie, wielkopolskie, kaszubskie i oczywiście lubelskie. Wszystkie zespoły biorą udział w wielu cyklicznych przeglądach muzycznych, w tym w Przeglądzie Kolęd, Pastorałek i Widowisk Kolędniczych, również w Ogólnopolskim Festiwalu Kapel i Śpiewaków Ludowych w Kazimierzu Dolnym nad Wisłą. Występuje gościnnie również podczas większych imprez powiatowych i wojewódzkich, np. „Święto Malin”, dożynki. Działalność Gminnego Ośrodka Kultury obejmuje także wydawanie „Gazety Dzierzkowickiej” – ukazało się ponad 50 numerów. Działalność kulturowo-oświatowa Gminnej Biblioteki Publicznej polega przede wszystkim na prowadzeniu lekcji bibliotecznych, przeglądów książek, spotkań czytelniczych, wieczorów literackich oraz propagowaniu czasopism. Placówka ta, łącznie z Filią nr 1 znajdującą się w Dzierzkowicach Woli, dysponuje księgozbiorem obejmującym 12000 woluminów. Liczba czytelników zarejestrowanych w gminie w br. przekroczyła 400 osób, prenumerowanych jest 19 tytułów czasopism.

Ważną rolę kulturalną w życiu mieszkańców gminy pełnią funkcjonujące przy jednostkach Ochotniczej Straży Pożarnej, remizy strażackie. Zostały one przekazane gminie, obecnie funkcjonują w użyczeniu Gminnego Ośrodka Kultury jako Wiejskie Domy Kultury. Należy wymienić pięć placówek - OSP w Dzierzkowicach Woli, OSP Dzierzkowice-Rynek w Terpentynie, OSP Ludmiłówka, OSP w Wyżnicy i Sosnowej Woli.

Poniższa tabela przedstawia infrastrukturę kultury na terenie gminy i jej stan, gdzie:

- 1 - zły,
- 2 - niewystarczający/wymagający inwestycji,
- 3 - zadowalający,
- 4 - bardzo dobry

Tabela 19. Charakterystyka infrastruktury kultury

Lp.	Sołectwo	Możliwość uczestnictwa w lokalnej imprezie kulturalnej/sportowej	Możliwość wstąpienia i działania w organizacji pozarządowej/społecznej	Funkcjonowanie centrów skupienia lokalnego - place, kościoły, domy ludowe, remizy	Możliwość skorzystania z biblioteki/czytelni	Infrastruktura kultury (biblioteka, świetlica, muzeum, izba regionalna) i jej stan
1	Dębina	2	2	1	2	brak
2	Dzierzkowice-Góry	2	2	1	2	brak
3	Dzierzkowice-Podwody	4	2	3	2	klub rolnika - 3
4	Dzierzkowice-Rynek	4	2	4	4	altanka - 4; kościół - 2; organistówka - 2;
5	Dzierzkowice-Wola	3	2	4	4	remiza - 3; biblioteka - 3; izba pamięci - 4;
6	Dzierzkowice-Zastawie	3	2	3	3	świetlica wiejska - 4;
7	Krzywie	2	2	1	2	brak
8	Ludmiłówka	4	2	4	3	remiza-3; świetlica wiejska - 3; kaplica-3;
9	Sosnowa Wola	3	2	3	2	remiza-3;
10	Terpentyna	4	2	4	4	GOK - 3; remiza - 3;
11	Wyżnianka	2	2	2	2	brak
12	Wyżnianka-Kolonia	2	2	1	2	brak
13	Wyżnica	3	2	3	2	świetlica wiejska - 3;
14	Wyżnica-Kolonia	2	2	2	2	brak

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Ponadto na terenie gminy działają organizacje pozarządowe. Są to: Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „DZIERZKOWICE”, Uczniowski Tenisowy Klub Sportowy w Dzierzkowicach, Stowarzyszenie „Szansa dla Ludmiłówki”, Stowarzyszenie „Razem dla przyszłości”, Stowarzyszenie „Wokół Dzierzkowic”, Stowarzyszenie Sosnowa Wola.

Gmina Dzierzkowice jest również członkiem Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Ziemi Kraśnickiej. Partnerstwu udało się zrealizować szereg wspólnych działań i pozyskać środki na realizację strategicznych inwestycji w zakresie infrastruktury, edukacji i kultury.

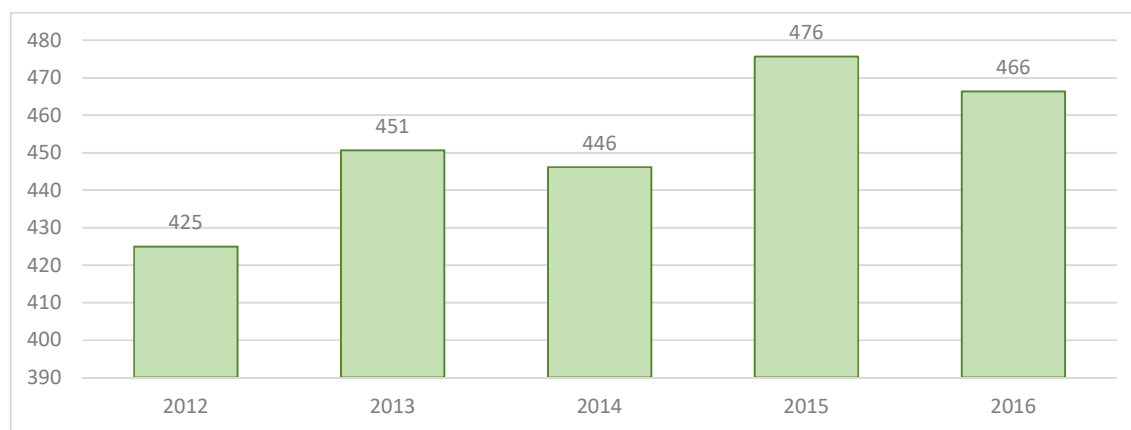
6. Gospodarka

6.1. Przedsiębiorczość pozarolnicza

W latach 2012–2016 liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności ulegała wahaniom – w 2016 roku osiągnęła wartość 466 podmiotów. Wynik ten był zdecydowanie niższy w stosunku do średniej dla powiatu (638) województwa (816) i kraju (1 103).

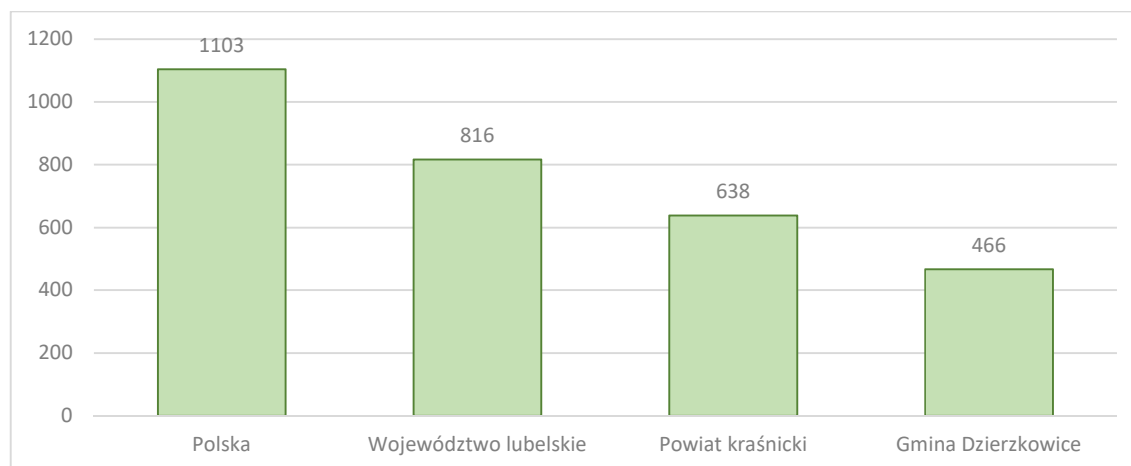
Wykres 33. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie w latach 2012- 2016

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

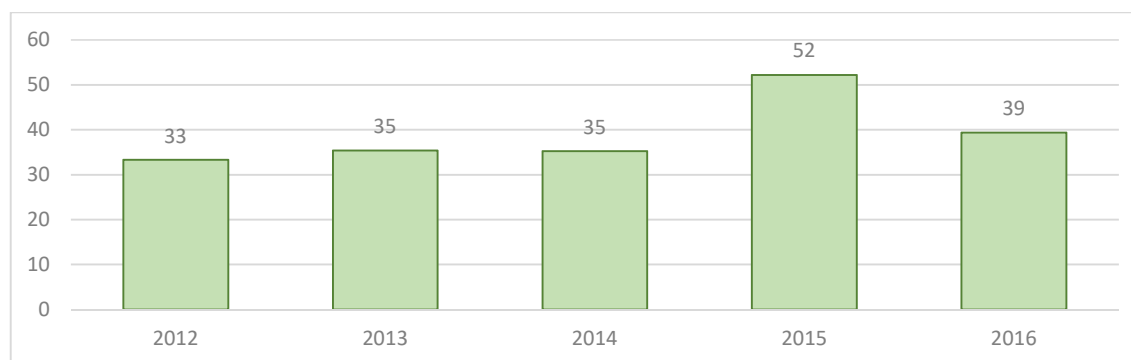
Wykres 34. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w 2016 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa, powiatu i Gminy

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

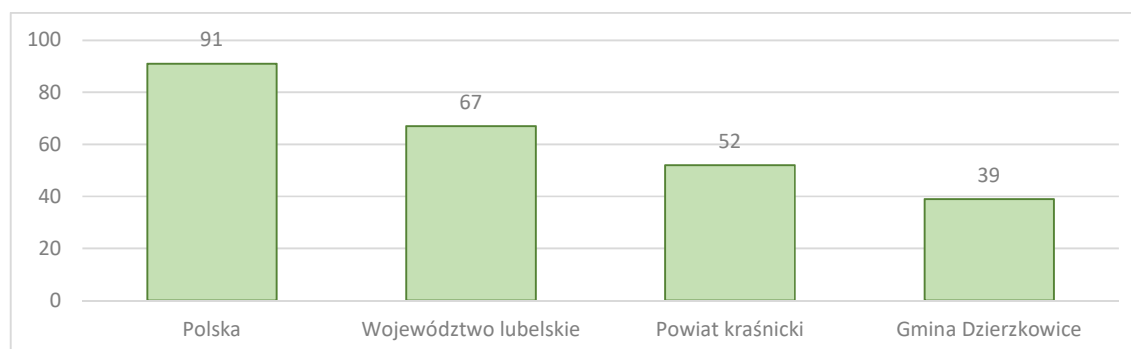
Liczba jednostek nowo zarejestrowanych na 10 tys. ludności w latach 2012-2016 ulegała wahaniom. W 2016 roku w gminie wskaźnik nowo zakładanych przedsiębiorstw wyniósł 39. Wskaźnik ten był niższy od średniej dla powiatu (52), województwa (67) i kraju (91).

Wykres 35. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Gminie w latach 2012–2016

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

Wykres 36. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w 2015 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa, powiatu i Gminy

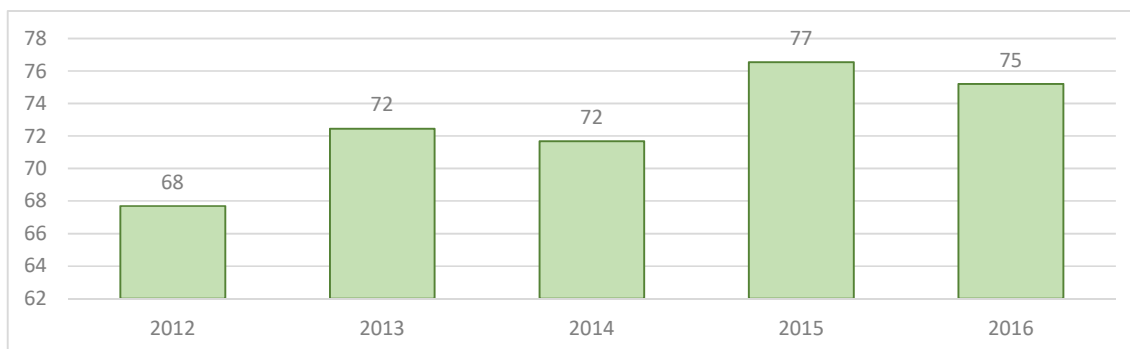

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

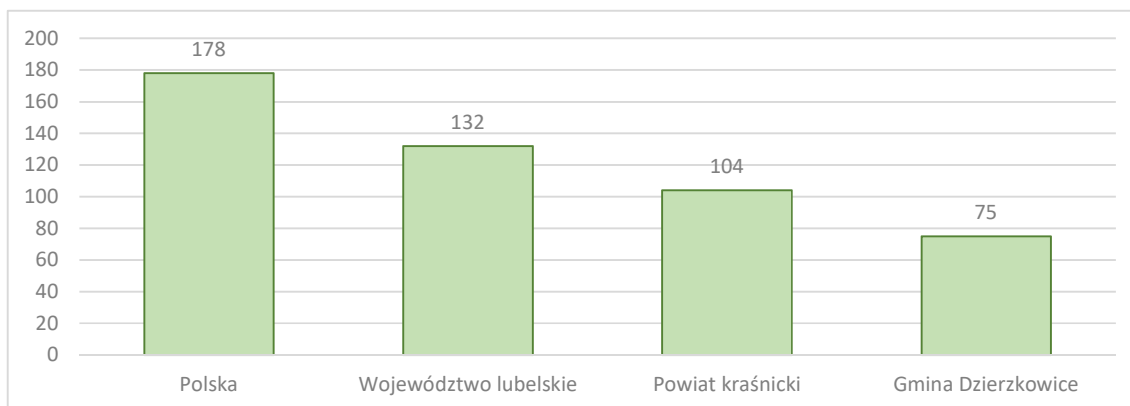
Wskaźnik liczby podmiotów gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2012-2016 ulegał niewielkim wahaniom. Najniższy był w 2012 r. (68), najwyższy w 2015 r. (77) Jednak był to wynik gorszy w porównaniu z powiatem (104), województwem lubelskim (132) i krajem (178).

Wykres 37. Podmioty gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminie Dzierzkowice w latach 2012–2016

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

Wykres 38. Podmioty gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2016 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa, powiatu i Gminy.

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

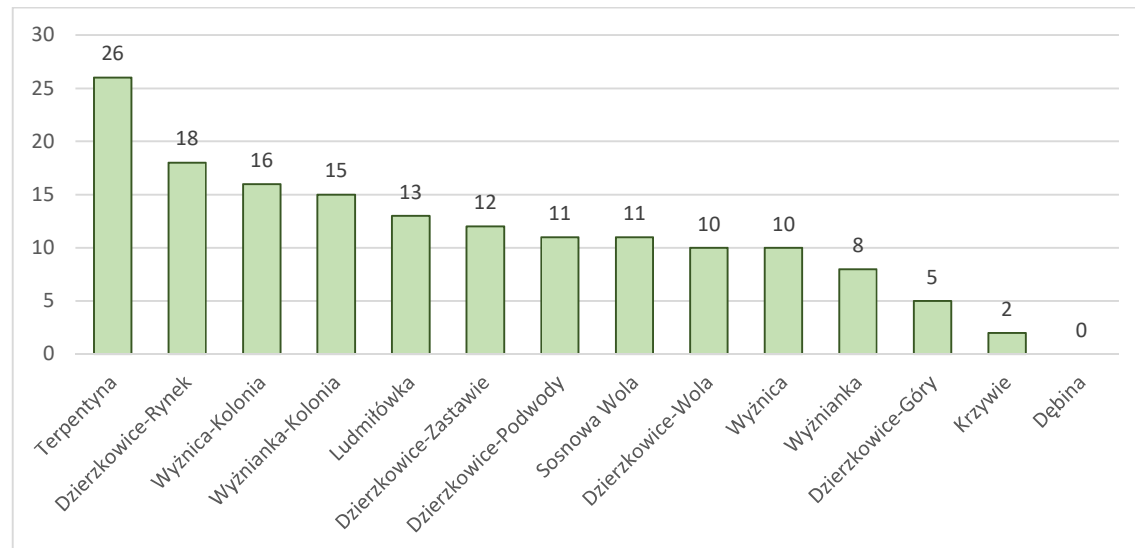

Zgodnie z danymi Urzędu Gminy na terenie gminy zarejestrowanych było w 2016 roku 157 podmiotów gospodarczych.

W 2016 roku najwięcej zarejestrowanych podmiotów gospodarczych było w miejscowościach: **Terpentyna** (26) i **Dzierzkowice Rynek** (18). Brak podmiotów gospodarczych było w miejscowości Dębina.

Wykres 39. Liczba podmiotów gospodarczych w poszczególnych miejscowościach w gminie w 2016 roku.

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z UG

6.2. Rolnictwo

Gmina zajmuje powierzchnię 12 731 ha. Użytki rolne zajmują 4 850,96 ha (38,10% powierzchni gminy), natomiast lasy i grunty leśne stanowią 442,64 ha. Użytki rolne w dobrej kulturze zajmują 4 721,81 ha, uprawy trwałe 1 181 ha, sady 1 157,38 ha, pastwiska trwałe 41,57 ha. Pozostałe grunty pokrywają natomiast 363,93 ha.

Tabela 20. Użytkowanie gruntów [PSR 2010]

	Powierzchnia w ha
powierzchnia gminy	12 731,00
grunty ogółem	5 657,52
użytki rolne ogółem	4 850,96
użytki rolne w dobrej kulturze	4 721,81
pod zasiewami	2 990,74
grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	120,56
uprawy trwałe	1 181,00
sady ogółem	1 157,38
ogrody przydomowe	55,62
łąki trwałe	332,32
pastwiska trwałe	41,57
pozostałe użytki rolne	129,14
las i grunty leśne	442,64
pozostałe grunty	363,93

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

W gminie dominują gospodarstwa o powierzchni od 1 do 5 ha (42,66%), oraz o powierzchni do 1 ha (33,62%).

Struktura wielkości gospodarstw rolnych na terenie gminy w porównaniu do struktury gospodarstw rolnych w powiecie i województwie jest niekorzystna. Gospodarstwa o powierzchni do 5 hektarów stanowią aż 76,28% ich całkowitej liczby. Jest to więcej niż w powiecie (72,21%) i w województwie (66,25%).

Liczba gospodarstw dużych 10-15 ha i powyżej 15 ha stanowi 7,23 wszystkich gospodarstw.

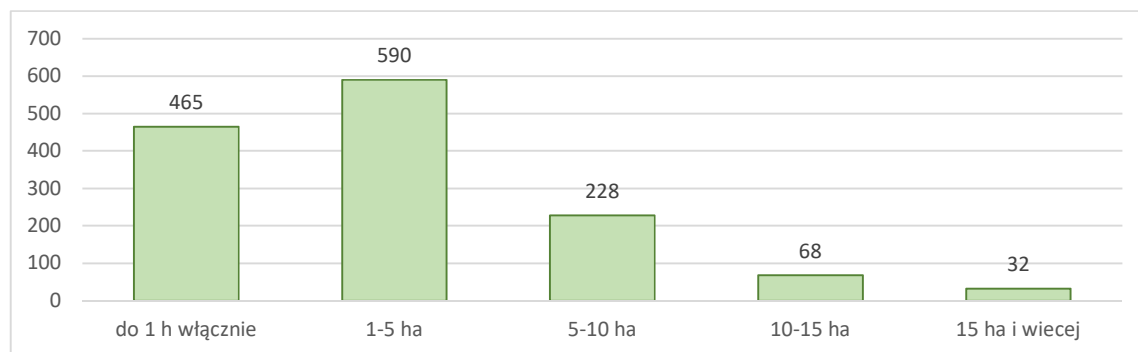
Tabela 21. Charakterystyka gospodarstw rolnych w Gminie

Grupa obszarowa wg ilości ha	Gospodarstwa		Powierzchnia w ha	
	Liczba	%	Powierzchnia	%
Ogółem	1 383	100	5 657,52	100
do 1	465	33,62	300,82	5,32
1 – 5	590	42,66	1 874,26	33,13
5 – 10	228	16,49	1 767,81	31,25
10 – 15	68	4,92	895,34	15,82
15 i więcej	32	2,31	819,29	14,48

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL, Powszechne Spisy Rolne 2010

Wykres 40. Liczba gospodarstw rolnych pod względem liczby (stan na 2010 r.)

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL.

W gminie największą powierzchnię zasiewów stanowią zboża. Ich uprawy zajmują 87,48% zasiewów w gospodarstwach rolnych. Uprawy przemysłowe zajmują natomiast 4,34% ogółu powierzchni zasiewów.

Tabela 22. Powierzchnia zasiewów w gospodarstwach rolnych ogółem (stan na 2010 r.)

	Powierzchnia w ha	% ogółu powierzchni zasiewów
ogółem	2 990,74	100,00%
zboża razem	2 616,19	87,48%
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	2 450,71	81,94%
pszenica ozima	424,16	14,18%
pszenica jara	264,80	8,85%
żyto	29,79	1%
jęczmień ozimy	33,01	1,10%
jęczmień jary	559,98	18,72%
owies	187,12	6,26%
pszenżyto ozime	132,81	4,44%
pszenżyto jare	106,28	3,55%
mieszanki zbożowe ozime	23,89	0,80%
mieszanki zbożowe jare	688,88	23,03%
kukurydza na ziarno	15,44	0,52%
ziemniaki	76,46	2,56%
uprawy przemysłowe	129,73	4,34%
buraki cukrowe	60,75	2,03%
rzepak i rzepik razem	53,81	1,80%
strączkowe jadalne na ziarno razem	20,99	0,70%
warzywa gruntowe	13,40	0,45%

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

W gminie wśród zwierząt gospodarskich dominuje hodowla drobiu (160 444 szt.), trzody chlewnej (2 578 szt.) i bydła (566 szt.)

Tabela 23. Zwierzęta gospodarskie w Gminie (stan na 2010 r.)

Rodzaj	Liczba [szt.]
bydło razem	566
bydło krowy	305
trzoda chlewna razem	2 578
trzoda chlewna lochy	354
konie	87
drób ogółem razem	160 444
drób ogółem drób kurzy	151 087

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

6.3. Turystyka

W „Koncepcji programowo-przestrzennej rozwoju turystyki i rekreacji. Cele i główne kierunki rozwoju sektora turystyki i rekreacji w województwie lubelskim” wskazano następujące czynniki atrakcyjności turystycznej w gminie Dzierzkowice:

występowanie obszarów przyrodniczych o ponadprzeciętnych walorach krajoznawczych i wypoczynkowych

- sprzyjające warunki klimatyczne dla rozwoju turystyki w okresie zimowym (długi okres zalegania pokrywy śnieżnej)
- rejon predestynowany do uprawiania turystyki krajoznawczej, kwalifikowanej aktywnej, specjalistycznej, agroturystyki;

W opracowaniu Biura Planowania Przestrzennego jako dominujące formy ruchu turystycznego wskazano:

- ruch krajoznawczy sezonowy związany z wysokimi walorami przyrodniczymi (ekoturystyka) i kulturowymi
- turystkę kwalifikowaną aktywną – pobyty w celach rekreacji ruchowej (turystyka piesza, rowerowa, wodna, wędkarstwo).

Jak już wspomniano czynnikami warunkującymi rozwój turystyki i rekreacji na terenie gminy Dzierzkowice jest występowanie obszarów o walorach krajoznawczych i wypoczynkowych. Niestety stan podstawowej infrastruktury turystycznej na terenie gminy Dzierzkowice jest niezadawalający. Brakuje rozwiniętej bazy gastronomicznej i noclegowej, niezbędnej do stworzenia kompleksowej oferty turystycznej i zapewnienia zadowalającej jakości usług dla potencjalnych turystów. Na terenie gminy funkcjonuje schronisko młodzieżowe w Dzierzkowicach-Woli, które może pomieścić 30 osób. Niezbędnym warunkiem rozwoju turystyki jest rozwój bazy noclegowej, stworzenie nowych ścieżek rowerowych i innych atrakcji, które zachęcą turystów do spędzania wolnego czasu na terenie gminy.

Obszar gminy może również pełnić funkcję zaplecza rekreacyjnego dla Rejonu Kraśnickiego – obszaru o potencjalnej funkcji turystycznej, kształtującego się na bazie Kraśnika i Kraśnickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Do głównych form turystyki i rekreacji mających realne szanse rozwoju w gminie Dzierzkowice należy zaliczyć:

- turystykę weekendową dla mieszkańców Lubelszczyzny (z wykorzystaniem kompleksów leśnych, sieci wąwozów oraz rzeki Wyżnicy),
- turystykę rowerową (ścieżki rowerowe biegnące z Kazimierza Dolnego przez Józefów, Urzędów, Dzierzkowice, Kraśnik i dalej na Rostocze),
- turystykę krajoznawczą i kulturową (m.in. z wykorzystaniem szlaku dziedzictwa kulturowego leżącego na tzw. Trakcie Krakowsko-Wileńskim)
- agroturystykę.

W grupie czynników ograniczających rozwój sektora turystyki zalicza się: niski stan podstawowej infrastruktury niezbędnej do stworzenia kompleksowej oferty turystycznej i zapewnienia zadowalającej jakości usług, a także brak atrakcyjnej oferty turystycznej zdolnej przyciągnąć i zatrzymać na dłużej turystów.

Możliwość wykorzystania przyrody do stworzenia oferty turystycznej została określona jako zadowalająca na terenie wszystkich miejscowości. Na terenie gminy brak jest ścieżek rowerowych. Bardzo ograniczony jest również dostęp do infrastruktury spędzania czasu wolnego.

Tabela 24. Potencjał turystyczny na terenie poszczególnych miejscowości.

Lp.	Sołectwo	Dostępność ścieżek rowerowych	Infrastruktura sportu i rekreacji: boisko, orlik, plac zabaw, siłownia oraz jej stan	Dostęp do infrastruktury spędzania czasu wolnego	Możliwość wykorzystania przyrody do stworzenia oferty turystycznej
1	Dębina	1	brak	2	2
2	Dzierzkowice-Góry	1	brak	2	4
3	Dzierzkowice-Podwody	1	brak	3	3
4	Dzierzkowice-Rynek	1	plac zabaw - 4	4	3
5	Dzierzkowice-Wola	1	plac zabaw - 4; boisko -3;	4	3
6	Dzierzkowice-Zastawie	1	plac zabaw -3	3	3
7	Krzywie	1	brak	2	4
8	Ludmiłówka	1	boisko - 3; plac zabaw - 2;	4	3
9	Sosnowa Wola	1	plac zabaw -2	2	3
10	Terpentyna	1	boisko-4; siłownia zewnętrzna - 4; kort tenisowy -4;	4	3
11	Wyżnianka	1	brak	2	3
12	Wyżnianka-Kolonia	1	brak	2	3
13	Wyżnica	1	plac zabaw-3; boisko - 3;	3	3
14	Wyżnica-Kolonia	1	brak	2	2

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z UG

7. Infrastruktura komunikacyjna

Na aktualny układ drogowy gminy składa się sieć dróg powiatowych i gminnych. W obrębie gminy Dzierzkowice nie ma dróg krajowych i wojewódzkich. Brak jest także infrastruktury kolejowej, co powoduje, że przewóz towarów i osób odbywa się w całości w oparciu o transport drogowy. Drogi powiatowe i gminne pełnią dwie funkcje: wpływają na jakość życia mieszkańców, stanowią uzupełnienie infrastruktury drogowej krajowej i wojewódzkiej. Drogi gminne dojazdowe do pól są również wykorzystywane do turystyki rowerowej zarówno przez mieszkańców gminy jak i pobliskiego Kraśnika. Stały wzrost natężenia ruchu drogowego powoduje, że drogi te wymagają ciągłej modernizacji. Przy wielu ciągach drogowych w terenie zabudowanym brak jest chodników oraz ścieżek rowerowych. Należy zwiększyć dostępność komunikacyjną poprzez poprawę stanu dróg i oznakowania, ale także poprzez budowę i rozwój transportu zbiorowego. Na terenie gminy wprawdzie brak jest oznakowanych ścieżek rowerowych, którymi mieszkańcy mogliby podróżować do pracy i w oparciu o które mogłaby rozwijać się turystyka, ich rolę przejmują jednak liczne drogi dojazdowe, często o nowej asfaltowej nawierzchni. Tym samym służą one jako drogi dojazdowe do węzłów komunikacji zbiorowej, co w przyszłości pozwoli ograniczyć ruch samochodowy indywidualny oraz pozytywnie wpłynie na jakość środowiska.

Tabela 25. Ewidencja dróg na terenie gminy Dzierzkowice

L.P.	NAZWA DROGI	DŁUGOŚĆ OGÓŁEM (KM)	DŁUGOŚĆ NAWIERZCHNI TWARDEJ(KM)	DŁUGOŚĆ NAWIERZCHNI GRUNTOWEJ (KM)
DROGI GMINNE				
1	108522L NAZWA: DĘBINA – DROGA POWIATOWA NR 2639L	1,1	1,1	0
2	108523L ZASTAWIE – TERPENTYNA	1,65	1,37	0,28
3	108524 L LUDMIŁÓWKA - KSIĘŻOMIERZ OSADA	5,2	4,1	1,1
4	108525L DZIERZKOWICE GÓRY – DROGA POWIATOWA NR 2702L	2	2	0
5	108526L DROGA GMINNA NR 108525L – DO ZABUDOWY ROZPROSZONEJ W KIERUNKU LUDMIŁÓWKA	0,5	0,5	0
6	108527L DROGA POWIATOWA NR 2702L –KRZYWIE DOLNE –KRZYWIE GÓRNE	1,8	1,1	0,7
7	108528L DROGA GMINNA NR 108527L – DROGA GMINNA NR 108529L KRZYWIE	0,6	0,6	0
8	108529L DZIERZKOWICE RYNEK- KRZYWIE - KOL. WYŻNIANKA –KRAŚNIK FABRYCZNY	4,1	4,1	0
9	108530L WYŻNICA – KRAŚNIK FABRYCZNY (GRANICA MIASTA)	1,1	1,1	0
10	108531L DROGA POWIATOWA NR 2702L – DZIERZKOWICE PODWODY –SUCHODOŁY –LIŚNIK DUŻY	3,9	3	0,9
11	108532L WYŻNIANKA –GRANICA GMINY GOŚCIERADÓW	3,1	2,56	0,54
12	108533L DROGA POWIATOWA NR 2702L - KOL WYŻNICA - DROGA POWIATOWA NR 2702L	3,45	3,45	0
13	108534L DROGA POWIATOWA NR 2702L –PODWODY – KRZYWIE –DROGA GMINNA NR 108529L	0,5	0,38	0,12
14	108535L DROGA POWIATOWA NR 2701L – TERPENTYNA – DROGA GMINNA NR 108523L	0,7	0,7	0
15	108536L DROGA GMINNA NR 108523L – TERPENTYNA – DROGA POWIATOWA NR 2640L	1,65	1,65	0
16	108537L DROGA POWIATOWA NR 2639L – ZASTAWIE I – DROGA POWIATOWA NR 2639L	1,1	1,1	0
17	108538L DROGA POWIATOWA NR 2639L –SOSNOWA WOLA-GRANICA GMINY JÓZEFÓW N/WISŁĄ	0,5	0,5	0

L.P.	NAZWA DROGI	DŁUGOŚĆ OGÓŁEM (KM)	DŁUGOŚĆ NAWIERZCHNI TWARDEJ(KM)	DŁUGOŚĆ NAWIERZCHNI GRUNTOWEJ (KM)
18	108679L DROGA GMINNA 108680L –DZIERZKOWICE ZASTAWIE – DR GM.108681L – LUDMIŁÓWKA- DZIERZKOWICE WOLA	3,66	3,18	0,48
19	108680L DROGA POWIATOWA NR 2639L – DZIERZKOWICE ZASTAWIE (WYGON)	2,1	1,185	0,915
20	108681L DROGA GMINNA 108524L LUDMIŁÓWKA – DROGA POWIATOWA 2639L W M. DZIERZKOWICE WOLA	5,99	1,355	4,635
21	108687L DROGA POWIATOWA NR 2639L – SOSNOWA WOLA	1,66	0	1,66
22	108688L DROGA POWIATOWA 2639L - DZIERZKOWICE – WOLA	2,1	1,53	0,57
23	108689L DZIERZKOWICE ZASTAWIE - DROGA GMINNA108679L	1,9	1,9	1,9
	RAZEM	50,36	36,56	13,8
DROGI POWIATOWE				
1	2639L JÓZEFÓW - DZIERZKOWICE	8,465	8,465	0
2	2640L BOISKA IDALIN - DZIERZKOWICE	2,854	0,96	1,894
3	2702L DZIERZKOWICE - KRAŚNIK	7,329	7,329	0
4	2701L WILKOŁAZ –URZĘDÓW – LUDMIŁÓWKA - ANNOPOL	9,956	9,956	0
5	2703L WYŻNIANKA – KRAŚNIK FABRYCZNY	1,209	1,209	0
	RAZEM	29 813	27 919	1 894

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z UG

Poniższa tabela przedstawia ocenę skomunikowania miejscowości z resztą gminy. Do oceny infrastruktury drogowej użyto następującej skali:

- 1 - zły,
- 2 - niewystarczający/wymagający inwestycji,
- 3 - zadowalający,
- 4 - bardzo dobry

Tabela 26. Ocena skomunikowania miejscowości z resztą gminy

Lp.	Sołectwo	Jakość nawierzchni drogowej	Bezpieczeństwo (np. obecność poboczy, chodników dla pieszych),	Dostępność ścieżek rowerowych	Ocena skomunikowania z resztą gminy	Możliwość dojazdu do większych miast komunikacją publiczną lub prywatną
1	Dębina	3	4	1	4	4
2	Dzierzkowice-Góry	3	4	1	3	1
3	Dzierzkowice-Podwody	4	4	1	4	4
4	Dzierzkowice-Rynek	4	4	1	4	4
5	Dzierzkowice-Wola	3	4	1	4	4
6	Dzierzkowice-Zastawie	3	4	1	4	4
7	Krzywie	3	4	1	3	1
8	Ludmiłówka	3	4	1	4	4
9	Sosnowa Wola	3	4	1	4	4
10	Terpentyna	3	4	1	4	4
11	Wyżnianka	4	4	1	4	4
12	Wyżnianka-Kolonia	4	4	1	4	4
13	Wyżnica	4	4	1	4	4
14	Wyżnica-Kolonia	3	4	1	4	4

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy.

8. Infrastruktura techniczna

8.1. Gospodarka mieszkaniowa

Według najnowszych danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2015 roku na terenie gminy zlokalizowanych było 1 638 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 158 084 m². Liczba mieszkań na przełomie lat 2011-2015 wzrosła o 38 (2,4%), natomiast powierzchnia użytkowa zwiększyła się o 5 152 m² (3,4%). Najwięcej nowych mieszkań powstało w roku 2012 (13 mieszkań).

Szczegółowe dane dotyczące infrastruktury mieszkaniowej zawiera tabela.

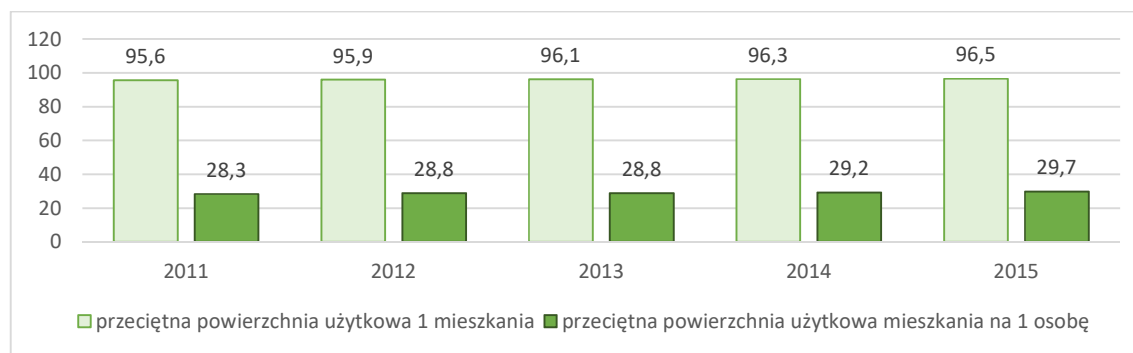
Tabela 27. Charakterystyka zasobów mieszkalnych Gminy

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015
mieszkania	1 600	1 613	1 624	1 631	1 638
izby	6 802	6 882	6 939	6 975	7 014
powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²]	152 932	154 611	156 047	157 039	158 084

Źródło: GUS, 2016

Wskaźnik powierzchni mieszkalnej przypadającej na jednego mieszkańca gminy wyniósł w roku 2015 – 29,7 m² i wzrósł w odniesieniu do 2011 roku o 1,4 m²/osobę. Średnia powierzchnia użytkowa przeciętnego mieszkania w 2015 r. wyniosła 96,5 m² i wzrosła w odniesieniu do 2011 roku o 0,9 m².

Wykres 41. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w m²

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

8.2. Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi stanowi istotny czynnik wpływający na stan środowiska naturalnego. Do głównych zadań systemu gospodarki odpadami należy zaliczyć:

- ✓ edukację ekologiczną społeczeństwa,
- ✓ uporządkowanie gospodarki odpadami w gminie, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów, wdrożenie procesów odzysku i unieszkodliwiania odpadów w ramach przewidywanych do osiągnięcia celów krótko i długookresowych,
- ✓ osiągnięcie wymaganych prawem poziomów odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

Województwo Lubelskie zostało podzielone na 9 regionów gospodarki odpadami komunalnymi (tzw. RIPOK). Gmina Dzierzkowice należy do Regionu Południowo- Zachodniego, gdzie funkcjonują instalacje RIPOK w Kraśniku i Bełżycach. Od 01.06.2015 Dzierzkowice należy do RIPOK w Kraśniku. Z terenu gminy odpady komunalne zbiera firma wyłoniona na drodze przetargu. Obecnie jest nią EKOLAND Sp. z o.o. z siedzibą w Kraśniku. W ramach opłaty za odbiór odpadów komunalnych w gminie utworzono jeden punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych tzw. PSZOK w Terpentynie, gdzie można dostarczać m.in. odpady wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, odpady zielone, budowlano-remontowe, popiół i odpady niebezpieczne.

Według najnowszych danych GUS w 2015 roku na jednego mieszkańca gminy przypadło ogółem 66,8 kg wytworzonych odpadów, a ilość odpadów z gospodarstw domowych przypadająca na jednego mieszkańca wynosiła 58,6 kg.

Tabela 28. Średnia ilość odpadów przypadająca na jednego mieszkańca Gminy [kg]

	2011	2012	2013	2014	2015
Ogółem [kg]	246,42	199,96	251,01	354,90	358,46
ogółem na 1 mieszkańca [kg]	45,5	37,0	46,8	65,9	66,8
z gospodarstw domowych [kg]	205,58	103,60	188,22	304,82	314,56
odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca [kg]	38,0	19,2	35,1	56,6	58,6

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

8.3. System zaopatrzenia w wodę

Operatorem sieci wodociągowej w gminie jest SKR. Sieć wodociągowa w Gminie Dzierzkowice jest dobrze rozwinięta, prawie wszystkie gospodarstwa domowe mają możliwość korzystania z wodociągu. Doprowadzoną wodę do mieszkania ma 85,2% mieszkańców. Łączna długość sieci wodociągowej na terenie gminy wynosi 59,6 km, ilość przyłączy 1465. Źródłem zaopatrzenia w wodę dla gminy są 4 ujęcia wód głębinowych w miejscowościach: Ludmiłówka, Krzywie, Wyżnica Kolonia i Dzierzkowice Góry.

Tabela 29. Charakterystyka infrastruktury wodociągowej

	2011	2012	2013	2014	2015
długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	59,6	59,6	59,6	59,6	59,6
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	1463	1463	1531	1465	1465
woda dostarczona gospodarstwom domowym [dam ³]	156,9	157,7	160,3	149,7	169,4
ludność korzystająca z sieci wodociągowej [osoba]	4572	4536	4612	4582	4531
zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca [m ²]	29,0	29,2	29,9	27,8	31,6

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

Infrastruktura wodociągowa jest obecna na terenie wszystkich miejscowości gminy.

Tabela 30. Obecność wodociągu na terenie poszczególnych miejscowości gminy Dzierzkowice.

Lp.	Miejscowość	Obecność wodociągu (TAK/NIE)
1.	Dębina	TAK
2.	Dzierzkowice-Góry	TAK
3.	Dzierzkowice-Podwody	TAK
4.	Dzierzkowice-Rynek	TAK
5.	Dzierzkowice-Wola	TAK
6.	Dzierzkowice-Zastawie	TAK
7.	Krzywie	TAK
8.	Ludmiłówka	TAK
9.	Sosnowa Wola	TAK
10.	Terpentyna	TAK
11.	Wyżnianka	TAK
12.	Wyżnianka-Kolonia	TAK
13.	Wyżnica	TAK
14.	Wyżnica-Kolonia	TAK

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy

8.4. System odprowadzania ścieków

Długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy wynosi 28,3 km. Z kanalizacji w gminie korzysta tylko 36,9% mieszkańców. W sieć kanalizacyjną wyposażone są tylko niektóre miejscowości w gminie. Gmina planuje budowę zbiorczej sieci kanalizacyjnej w miejscowościach Wyżnica, Wyżnica Kolonia, Wyżnianka Kolonia i Krzywie. W miejscowości Ludmiłówka i w zabudowie rozproszonej miejscowości Terpentyna realizowany jest program budowy przydomowych oczyszczalni ścieków. Obecnie na terenie gminy funkcjonuje ok. 80 przydomowych oczyszczalni.

Tabela 31. Charakterystyka infrastruktury kanalizacyjnej

	2011	2012	2013	2014	2015
długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	25,2	25,2	25,2	25,2	28,3
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	540	530	530	520	608
ścieki odprowadzone [dam ³]	41	45	43	43	44
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej [osoba]	2 016	1 979	1 997	1 984	2143

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

W sieć kanalizacyjną wyposażone są tylko niektóre miejscowości w gminie takie jak: Dzierzkowice-Góry, Dzierzkowice-Podwody, Dzierzkowice-Rynek, Dzierzkowice-Wola, Dzierzkowice-Zastawie, Terpentyna oraz Wyżnianka.

Tabela 32. Charakterystyka infrastruktury kanalizacyjnej na terenie poszczególnych miejscowości gminy.

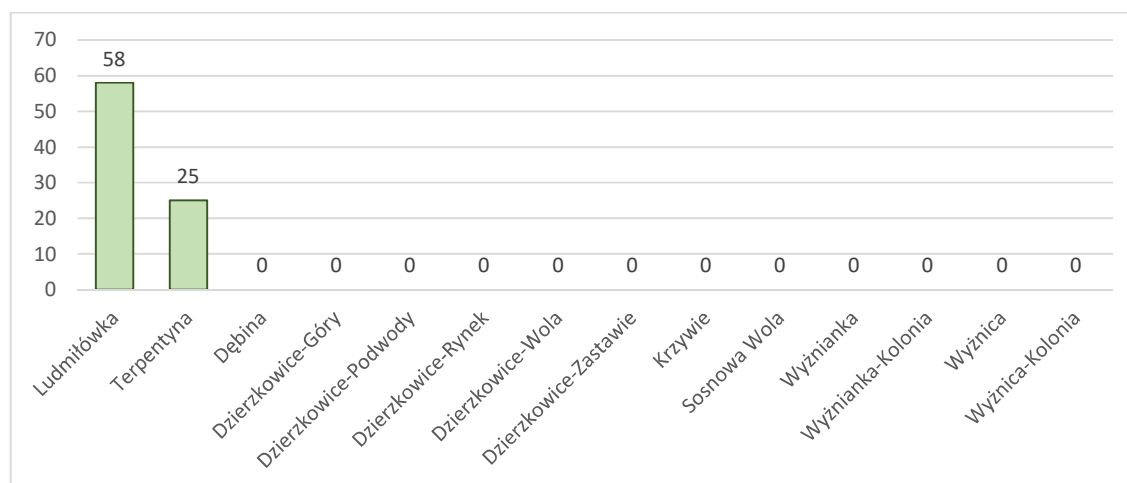
Lp.	Miejscowość	Obecność kanalizacji (TAK/NIE)
1.	Dębina	NIE
2.	Dzierzkowice-Góry	TAK
3.	Dzierzkowice-Podwody	TAK
4.	Dzierzkowice-Rynek	TAK
5.	Dzierzkowice-Wola	TAK
6.	Dzierzkowice-Zastawie	TAK
7.	Krzywie	NIE
8.	Ludmiłówka	NIE
9.	Sosnowa Wola	NIE
10.	Terpentyna	TAK
11.	Wyżnianka	TAK
12.	Wyżnianka-Kolonia	NIE
13.	Wyżnica	NIE
14.	Wyżnica-Kolonia	NIE

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

W kontekście niewystarczającej infrastruktury kanalizacyjnej szczególnego znaczenia nabiera liczba przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie poszczególnych miejscowości. Największa ich liczba występuje w Ludmiłowie (58) oraz Terpentynie (25).

Wykres 42. Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie miejscowości gminnych.

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

8.5. Sieć gazowa

Siec gazowa na terenie gminy jest bardzo dobrze rozwinięta. Przez obszar gminy przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia, z którego zasilana jest sieć rozdzielcza ze stacji redukcyjno-pomiarowej zlokalizowanej w miejscowości Wyżnica. Wszystkie sołectwa mają dostęp do zbiorczej sieci gazowej, do której podłączonych jest około 40% mieszkań. Z instalacji gazowej w gminie korzysta 47% mieszkańców.

8.5. System ciepłowniczy

Na obszarze miejscowości wchodzących w skład Gminy brak jest zbiorowego zaopatrzenia w ciepło. Potrzeby cieplne mieszkańców Gminy Dzierzkowice pokrywane są z szeregu indywidualnych źródeł ciepła. 59,9% mieszkań posiada centralne ogrzewanie, a paliwem wykorzystywanym w wymienionych kotłowniach są przede wszystkim paliwa stałe: węgiel, koks, miał węglowy i biomasa.

8.7. Infrastruktura elektroenergetyczna

Stan techniczny sieci energetycznej na poszczególnych obszarach gminy jest zróżnicowany i w części sołectw wymaga pilnej modernizacji. Na dzień dzisiejszy nie notuje się większych problemów z dostarczaniem energii elektrycznej do budynków i gospodarstw domowych. Praktycznie każdy indywidualny odbiorca może zostać podłączony do sieci energetycznej. W dłuższej perspektywie należy uwzględnić inwestycje w zakresie infrastruktury niskonapięciowej, której stan techniczny z roku na rok się pogarsza.

8.8. Infrastruktura teleinformatyczna

Według danych GUS z 2012 roku, w szkole podstawowej 4,98 uczniów przypada na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów. Jest to wyższy wskaźnik w porównaniu z powiatem gdzie aż 6,85 uczniów przypada na jeden komputer. Słabsza sytuacja dotyczy uczniów gimnazjum. W tym przypadku 12,5 uczniów w gminie i 10,69 uczniów w powiecie przypada na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów.

Na terenie gminy obecna jest sieć Internetu i komunikacja DSL/WLAN/GSM.

9. Wyznaczenie i charakterystyka obszarów zdegradowanych

9.1. Założenia ogólne

1. Zgodnie z przyjętymi definicjami: stanu kryzysowego, obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wskazane zostały sfery i negatywne zjawiska, które w szczególności powinny być podstawą do identyfikacji danego obszaru jako obszaru zdegradowanego, a dalej obszaru rewitalizacji.
2. Powyższe cechy – leżące u podstaw identyfikacji sytuacji problemowych – należy traktować także jako ramy interwencji, zgodnie z zasadą, że interwencja powinna być ukierunkowana na likwidację lub ograniczenie sytuacji problemowej.

9.2. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji

Delimitacja obszaru zdegradowanego na obszarach wiejskich odbywa się poprzez zbadanie wskaźników dotyczących miejscowości lub sołectw pod kątem wykazywania stanu kryzysowego.

Szczegółowy proces delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji przebiegał następująco:

1. Dla wszystkich sołectw przeprowadzono diagnozę (analizę wskaźnikową), mającą na celu identyfikację występowania stanu kryzysowego.
2. Do obszaru zdegradowanego zaliczono miejscowości spełniające jednocześnie następujące kryteria:
 - a) analiza wskaźnikowa pokazała największe nagromadzenie negatywnych zjawisk z zakresu:
 - ☐ **ubóstwa** (z powodu ubóstwa/ 100 mieszkańców, z powodu bezrobocia/ 100 mieszkańców, z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych / 100 mieszkańców, z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby/100 mieszkańców),
 - ☐ **bezrobocia** (Liczba osób bezrobotnych/ 100 mieszkańców, Liczba osób długotrwale bezrobotnych/ 100 mieszkańców, Liczba osób bezrobotnych z najniższym wykształceniem/100 mieszkańców),
 - ☐ **przestępczości** (Liczba przestępstw/100 mieszkańców, Interwencje domowe/100 mieszkańców, Przestępstwa kryminalne/100 mieszkańców, Liczba założonych niebieskich kart/100 mieszkańców),
 - ☐ **niskiego poziomu edukacji** (średnia wyniku sprawdzianu szóstoklasistów z części humanistycznej i matematycznej oraz językowej),
 - ☐ **niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym** (frekwencja wyborcza podczas Wyborów Samorządowych w 2014 r.),

- ☐ **niskiego poziomu kapitału społecznego** (liczba zarejestrowanych organizacji NGO na 100 mieszkańców),
- b) występowanie przynajmniej jednego policzonego w analizie wskaźnikowej negatywnego zjawiska z zakresu:
 - ☐ **gospodarczego** – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości (liczba podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców) lub
 - ☐ **środowiskowego** – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska (Ilość wyrobów zawierających azbest (w kg)/100 mieszkańców, Liczba budynków z węglowymi kotłami ciepła/100 mieszkańców), lub
 - ☐ **technicznego** – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska (Budynki użyteczności publicznej - gdzie brak rozwiązań termomodernizacyjnych/ 100 mieszkańców, Zdegradowane obiekty budowlane w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym/100 mieszkańców), lub
 - ☐ **przestrzenno-funkcjonalnego** – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych (Jakość terenów publicznych, Jakość podstawowych usług, Dostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, stan terenów publicznych).

Obszar zdegradowany może stanowić jedno sołectwo lub kilka.

9.3. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji.

Obszarem rewitalizacji może zostać obszar zdegradowany w całości lub jego część jeśli łącznie nie przekracza 20% powierzchni gminy i 30% ludności gminy, zgodnie z Wytycznymi MIR. Do powierzchni obszaru rewitalizacji należy zaliczyć rzeczywistą powierzchnię, na której planowana jest interwencja w ramach programu rewitalizacji (a nie powierzchnię geodezyjną miejscowości/sołectw). Jednocześnie do ludności obszaru rewitalizacji należy zaliczyć osoby mieszkające na terenie wskazanym jako obszar rewitalizacji.

Dodatkowo mając na uwadze, że delimitacja obszaru rewitalizacji podlega ograniczeniu ze względu na liczbę mieszkańców i wielkość, zdecydowano, że na obszarze rewitalizowanym powinna znajdować się infrastruktura (zdegradowane obiekty lub obszary lub tereny), których przebudowa i adaptacja, ukierunkowana na poprawę jakości korzystania z przestrzeni, likwidację izolacji obszarów problemowych oraz poprawę jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych przyczynią się do rozwiązywania zdiagnozowanych problemów społecznych tych obszarów. Takie określenie obszaru rewitalizacji pozwoli na odnowę zdegradowanych przestrzeni wiejskich przyczyniając się do wzmocnienia ich potencjałów rozwojowych w tym gospodarczych.

Rewitalizacja jest prowadzona na obszarach, gdzie mamy do czynienia ze zjawiskiem degradacji, czyli stanem kryzysowym. Oznacza to, że nie prowadzi się rewitalizacji na terenach, które nie mogą być zdefiniowane jako zdegradowane, znajdujące się w kryzysie. Degradacja ma obejmować przestrzeń, funkcję i substancję. To znaczy, że możemy mówić o obszarze zdegradowanym w sytuacji, gdy na danym obszarze stan kryzysowy występuje nie tylko w odniesieniu do sfery architektoniczno-urbanistycznej (substancja) danego obszaru, czy przestrzennej, ale także jest związany ze sferą gospodarczą i społeczną (funkcja) terenu. Warto w tym miejscu podkreślić, że rewitalizacja ma rozwiązywać problemy danego obszaru związane ze wszystkimi sferami, a nie jedną z nich. Dlatego też nie można mówić o rewitalizacji w miejscu, gdzie planowane są do wdrożenia jedynie przedsięwzięcia związane np. z remontem zniszczonych przestrzeni, czy budową infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, a pomijając działania bezpośrednio wpływające pozytywnie na rozwój ekonomiczny i społeczny danego obszaru. Ale także nie należy pomijać aspektu działań infrastrukturalnych. Działania infrastrukturalne powinny być narzędziem do osiągnięcia celów ekonomicznych i społecznych i być tym celom podporządkowane.

9.4. Charakterystyka obszarów zdegradowanych

Procesy rewitalizacji wsparte środkami europejskimi mogą być prowadzone zarówno na obszarach miejskich jak i wiejskich. Podkreślić jednak należy, że zarówno występowanie określonych zagadnień jako zagadnień problemowych jak i dostępność danych w tym zakresie jest silnie zróżnicowana przestrzennie. Czynniki, które powszechnie uważa się za istotny problem rozwoju w największych miastach, mogą nie występować w ogóle lub występować w znacznie mniejszym natężeniu w miastach małych i na obszarach wiejskich, gdzie de facto ze względu na skalę, nie stanowią problemu i nie wymagają interwencji. Ze względu na specyfikę obszarów wiejskich oraz dostępność danych niezbędne było dostosowanie sposobu prowadzenia rewitalizacji wg typów jednostek osadniczych (tereny wiejskie). Dostosowanie dotyczyło zarówno sposobu wyznaczenia obszarów zdegradowanych jak i obszarów rewitalizacji. Na obszarach wiejskich nierzadko występują tylko wybrane kategorie problemów, określone przy definicji stanu kryzysowego, które mają charakter problemu rozwoju. Ze względu na sposób pozyskiwania i publikowania danych statystycznych, możliwość monitorowania niektórych zagadnień jest bardzo ograniczona. Należy uwzględnić fakt, że niektóre spośród aspektów określonych przy definicji stanu kryzysowego jako przyczyny uzasadniające prowadzenie rewitalizacji na obszarach wiejskich – nie muszą być zjawiskami patologicznymi, wymagającymi interwencji w kierunku naprawy stanu. Cechą charakterystyczną obszarów wiejskich, ściśle powiązaną z hierarchicznością ośrodków (za którą idzie zależność niektórych obszarów niewyposażonych od sąsiednich ośrodków wyposażonych), jest niedorozwój pewnych aspektów życia społeczno-gospodarczego. Naturalne jest, że obsługa w tym zakresie odbywa się w sąsiednich ośrodkach wyższego rzędu (stąd na przykład nie zawsze na obszarach wiejskich za sytuację niewłaściwą uważa się brak określonych rodzajów usług – nie są one przejawem sytuacji kryzysowej). Ponadto należało także uwzględnić fakt, że na obszarach wiejskich zwłaszcza w skali części gmin, pojedynczych miejscowości lub części miejscowości – w praktyce nie jest możliwe monitorowanie w sposób statystyczny (za pomocą obiektywnych, porównywalnych w czasie i przestrzeni wskaźników) wszystkich aspektów określonych przy definicji stanu kryzysowego gdzie jako przyczyny uzasadniające prowadzenie rewitalizacji wskazuje się: bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, niski poziom edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczający poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, przekroczenie standardów jakości środowiska, obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska.

Dostosowując metodologię badań do obszaru wiejskiego jakim jest teren Gminy Dzierzkowice zdecydowano się na przeprowadzenie analizy wskaźnikowej badającej nagromadzenie negatywnych zjawisk, w każdym sołectwie. Analiza poddaje badaniu występowanie negatywnych zjawisk, w każdym koniecznym do wybrania obszaru zdegradowanego zakresie. Problem obrazowany jest wskaźnikiem, najczęściej jest to wskaźnik ukazujący zjawisko w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Wartość wskaźnika określana jest jako niekorzystna kiedy

wskaźniki te przyjmują w miejscowości wartości mniej korzystne od średniej ich wartości dla gminy.

Fundusze
Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

9.4.1. Sfera społeczna – ubóstwo

Tabela 33. Sfera społeczna ubóstwo (wskaźniki na 100 mieszkańców).

Lp.	Sołectwo	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej 2016/100 mieszkańców	z powodu ubóstwa/ 100 mieszkańców	z powodu bezrobocia/ 100 mieszkańców	z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych / 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu 2016/100 mieszkańców	z tytułu bezdomności/100 mieszkańców	z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby/100 mieszkańców	z tytułu wielodzietnych rodzin/100 mieszkańców	z tytułu przemocy w rodzinie/ 100 mieszkańców	Sfera społeczna - ubóstwo
1.	Dębina	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0
2.	Dzierzkowice-Góry	5,43	5,19	1,73	2,96	0,00	0,00	0,25	0,00	0,00	3
3.	Dzierzkowice-Podwody	5,33	4,96	2,94	1,10	0,00	0,00	0,92	0,00	0,00	4
4.	Dzierzkowice-Rynek	5,52	2,03	1,74	2,62	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2
5.	Dzierzkowice-Wola	6,32	4,91	4,21	5,79	0,18	0,00	0,35	1,40	0,00	7
6.	Dzierzkowice-Zastawie	5,14	3,50	1,44	0,00	0,00	0,00	0,21	0,00	0,82	2
7.	Krzywie	4,44	4,44	4,44	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2
8.	Ludmiłówka	6,76	6,59	2,60	1,73	0,00	0,00	0,17	0,00	0,00	4
9.	Sosnowa Wola	9,41	9,02	4,71	1,57	0,39	0,00	0,39	1,96	0,00	7
10.	Terpentyna	8,73	6,07	4,17	1,14	0,00	0,00	0,19	2,28	0,00	4
11.	Wyżnianka	3,48	2,99	2,49	0,50	0,00	0,00	0,50	0,00	0,00	1
12.	Wyżnianka-Kolonia	3,89	3,33	3,61	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1
13.	Wyźnica	4,55	1,66	1,04	0,83	0,00	0,00	1,04	1,04	0,00	1
14.	Wyźnica-Kolonia	2,34	1,95	0,58	0,19	0,19	0,00	0,19	9,75	0,00	2
ŚREDNIA		5,10	4,05	2,55	1,32	0,05	0,00	0,30	1,17	0,06	2,86

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy

9.4.2. Sfera społeczna - bezrobocie

Tabela 34. Sfera społeczna bezrobocie (wskaźniki na 100 mieszkańców).

Lp.	Sołectwo	Liczba osób bezrobotnych/ 100 mieszkańców	Liczba osób długotrwale bezrobotnych/ 100 mieszkańców	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze bezrobocia
1.	Dębina	11,11	9,26	2
2.	Dzierzkowice-Góry	4,44	2,96	0
3.	Dzierzkowice-Podwody	6,62	3,68	1
4.	Dzierzkowice-Rynek	6,40	5,23	2
5.	Dzierzkowice-Wola	5,61	3,68	0
6.	Dzierzkowice-Zastawie	3,10	2,16	0
7.	Krzywie	6,11	5,56	2
8.	Ludmiłówka	3,10	2,16	0
9.	Sosnowa Wola	5,88	4,31	1
10.	Terpentyna	5,31	4,55	1
11.	Wyżnianka	6,97	4,48	2
12.	Wyżnianka-Kolonia	8,33	4,44	2
13.	Wyżnica	4,55	2,90	0
14.	Wyżnica-Kolonia	5,65	3,90	0
ŚREDNIA		5,94	4,23	0,93

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy

9.4.3. Sfera społeczna – przestępczość

Tabela 35. Sfera społeczna przestępczość (wskaźniki na 100 mieszkańców).

Lp.	Sołectwo	Liczba przestępstw/100 mieszkańców	Interwencje domowe/100 mieszkańców	Przestępstwa kryminalne/100 mieszkańców	Liczba wykroczeń zgodnie z RSoW (bez mandatów)/100 mieszkańców	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze przestępczości
1.	Dębina	0,00	0,00	0,00	0,00	0
2.	Dzierzkowice-Góry	0,74	0,49	0,74	0,00	0
3.	Dzierzkowice-Podwody	0,74	0,55	0,74	0,01	0
4.	Dzierzkowice-Rynek	1,16	0,58	1,16	0,03	3
5.	Dzierzkowice-Wola	0,00	1,75	0,00	0,01	0
6.	Dzierzkowice-Zastawie	0,62	3,70	0,62	0,01	1
7.	Krzywie	0,56	1,11	0,56	0,01	0
8.	Ludmiłówka	1,56	0,87	1,56	0,02	3
9.	Sosnowa Wola	1,18	4,31	1,18	0,02	4
10.	Terpentyna	0,76	1,14	0,76	0,00	0
11.	Wyżnianka	1,49	4,98	1,49	0,03	4
12.	Wyżnianka-Kolonia	0,83	2,22	0,83	0,00	1
13.	Wyżnica	1,04	2,07	1,04	0,03	4
14.	Wyżnica-Kolonia	1,36	0,97	1,36	0,00	2
ŚREDNIA:		0,86	1,77	0,86	0,01	1,57

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy

9.4.4. Sfera społeczna - poziom edukacji

Tabela 36. Sfera społeczna poziom edukacji.

Lp.	Sołectwo	Wyniki egzaminów klas 6	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze edukacji
1.	Dębina	53	1
2.	Dzierzkowice-Góry	53	1
3.	Dzierzkowice-Podwody	53	1
4.	Dzierzkowice-Rynek	53	1
5.	Dzierzkowice-Wola	53	1
6.	Dzierzkowice-Zastawie	53	1
7.	Krzywie	53	1
8.	Ludmiłówka	53	1
9.	Sosnowa Wola	53	1
10.	Terpentyna	53	1
11.	Wyżnianka	59	0
12.	Wyżnianka-Kolonia	59	0
13.	Wyżnica	59	0
14.	Wyżnica-Kolonia	59	0
ŚREDNIA:		54,71	0,71

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy

9.4.5. Sfera społeczna - poziom uczestnictwa w życiu publicznym

Tabela 37. Sfera społeczna poziom uczestnictwa w życiu publicznym.

Lp.	Sołectwo	Frekwencja wyborcza (Wybory Samorządowe 2014)	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze uczestnictwa w życiu publicznym
1.	Dębina	45,62	1
2.	Dzierzkowice-Góry	49,20	0
3.	Dzierzkowice-Podwody	46,54	1
4.	Dzierzkowice-Rynek	48,20	0
5.	Dzierzkowice-Wola	38,31	1
6.	Dzierzkowice-Zastawie	58,70	0
7.	Krzywie	44,75	1
8.	Ludmiłówka	57,19	0
9.	Sosnowa Wola	45,62	1
10.	Terpentyna	51,48	0
11.	Wyżnianka	46,82	1
12.	Wyżnianka-Kolonia	46,82	1
13.	Wyżnica	43,90	1
14.	Wyżnica-Kolonia	43,50	1
ŚREDNIA:		47,62	0,64

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy

9.4.6. Sfera społeczna - poziom kapitału społecznego

Tabela 38. Sfera społeczna poziom kapitału społecznego (wskaźniki na 100 mieszkańców).

Lp.	Sołectwo	Liczba NGO/100 mieszkańców	Liczba wniosków o dotacje złożonych do gminy w 2015 r./100 mieszkańców	Liczba wniosków o dotacje złożonych do gminy w 2016 r./100 mieszkańców	Problemy w obszarze kapitału społecznego
1.	Dębina	0,00	0,00	0,00	3
2.	Dzierzkowice-Góry	0,25	0,00	0,00	2
3.	Dzierzkowice-Podwody	0,00	0,00	0,00	3
4.	Dzierzkowice-Rynek	0,29	0,00	0,00	2
5.	Dzierzkowice-Wola	0,35	0,00	0,00	2
6.	Dzierzkowice-Zastawie	0,21	0,00	0,00	3
7.	Krzywie	0,00	0,00	0,00	3
8.	Ludmiłówka	0,35	0,00	0,00	2
9.	Sosnowa Wola	0,78	0,00	0,00	2
10.	Terpentyna	0,57	0,38	0,38	0
11.	Wyżnianka	0,00	0,00	0,00	3
12.	Wyżnianka-Kolonia	0,00	0,00	0,00	3
13.	Wyżnica	0,21	0,00	0,00	3
14.	Wyżnica-Kolonia	0,00	0,00	0,00	3
ŚREDNIA:		0,21	0,03	0,03	2,43

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy

9.4.6. Sfera społeczna - podsumowanie

Podstawą do wyznaczenia obszarów zdegradowanych są problemy społeczne. Na podstawie analizy wskaźnikowej (wskaźnik na 100 mieszkańców) jako obszary o szczególnym natężeniu problemów społecznych wymienia się:

Sosnowa Wola – liczba wskaźników powyżej średniej w sferze społecznej: 16

Wyżnianka - liczba wskaźników powyżej średniej w sferze społecznej: 11

Dzierzkowice-Wola – liczba wskaźników powyżej średniej w sferze społecznej: 11

Dzierzkowice-Podwody - liczba wskaźników powyżej średniej w sferze społecznej: 10

Dzierzkowice-Rynek - liczba wskaźników powyżej średniej w sferze społecznej: 10

Ludmiłówka - liczba wskaźników powyżej średniej w sferze społecznej: 10

Zbiorcze przedstawienie problemów społecznych zawiera poniższa tabela. Kolumna obszar natężenia problemów społecznych przedstawia kolorystycznie nasilenie problemów – od białego (brak problemów) do czerwonego (największe nasilenie problemów).

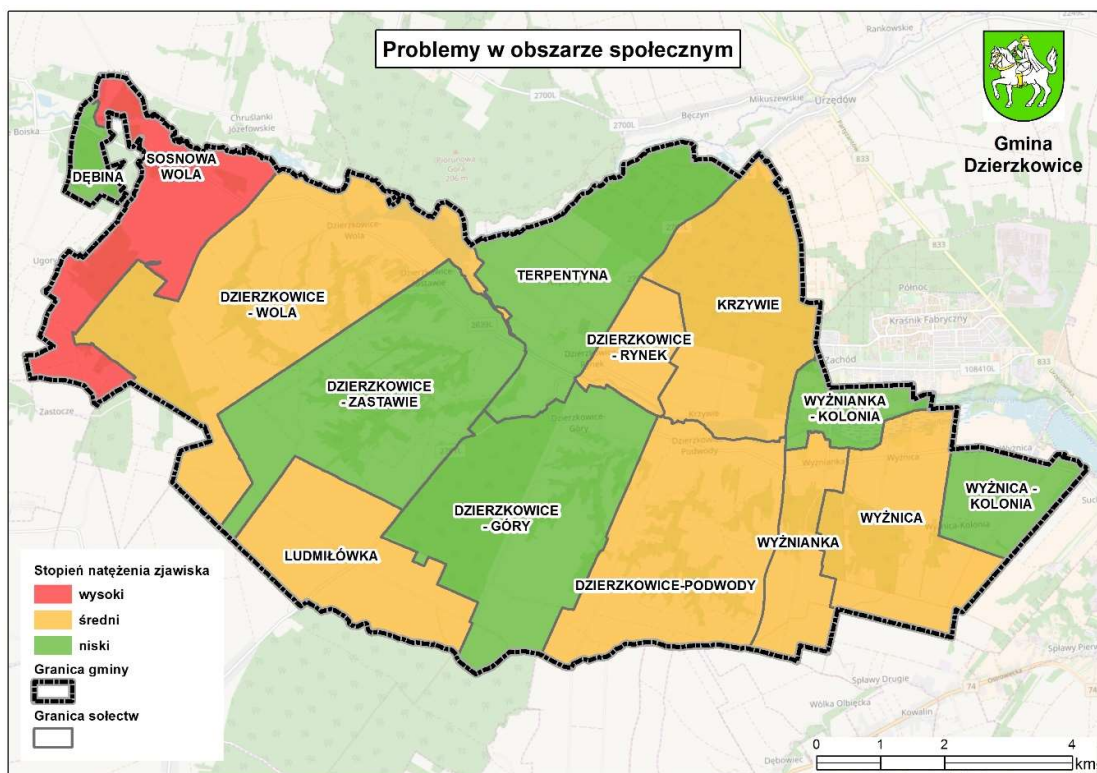
Tabela 39. Sfera społeczna podsumowanie (liczba przekroczeń średniej dla gminy na poziomie miejscowości)).

Lp.	Sołectwo	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze pomocy społecznej	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze bezrobocia	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze przestępczości	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze uczestnictwa w życiu publicznym	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze edukacji	Problemy w obszarze kapitału społecznego	Problemy w obszarze społecznym
1.	Dębina	0	2	0	1	1	3	7
2.	Dzierzkowice-Góry	3	0	0	0	1	2	6
3.	Dzierzkowice-Podwody	4	1	0	1	1	3	10
4.	Dzierzkowice-Rynek	2	2	3	0	1	2	10
5.	Dzierzkowice-Wola	7	0	0	1	1	2	11
6.	Dzierzkowice-Zastawie	2	0	1	0	1	3	7
7.	Krzywie	2	2	0	1	1	3	9
8.	Ludmiłówka	4	0	3	0	1	2	10
9.	Sosnowa Wola	7	1	4	1	1	2	16
10.	Terpentyna	4	1	0	0	1	0	6
11.	Wyżnianka	1	2	4	1	0	3	11
12.	Wyżnianka-Kolonia	1	2	1	1	0	3	8
13.	Wyżnica	1	0	4	1	0	3	9
14.	Wyżnica-Kolonia	2	0	2	1	0	3	8
ŚREDNIA:		2,86	0,93	1,57	0,64	0,71	2,43	9,14

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy

Mapa 4. Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze społecznym.

9.4.7. Sfera gospodarcza - liczba podmiotów gospodarczych

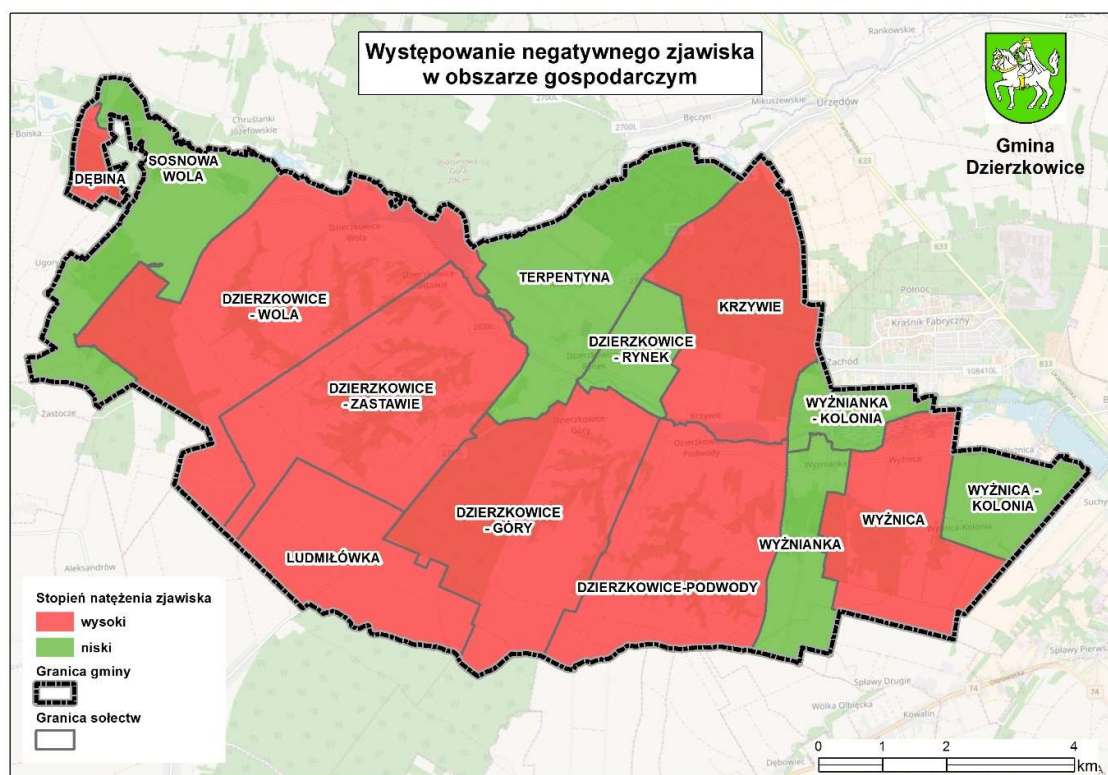
Tabela 40. Sfera gospodarcza – liczba podmiotów gospodarczych (wskaźniki na 100 mieszkańców).

Lp.	Sołectwo	Liczba podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze gospodarczym
1.	Dębina	0,00	1
2.	Dzierzkowice-Góry	1,23	1
3.	Dzierzkowice-Podwody	2,02	1
4.	Dzierzkowice-Rynek	5,23	0
5.	Dzierzkowice-Wola	1,75	1
6.	Dzierzkowice-Zastawie	2,47	1
7.	Krzywie	1,11	1
8.	Ludmiłówka	2,25	1
9.	Sosnowa Wola	4,31	0
10.	Terpentyna	4,93	0
11.	Wyżnianka	3,98	0
12.	Wyżnianka-Kolonia	4,17	0
13.	Wyżnica	2,07	1
14.	Wyżnica-Kolonia	3,12	0
Średnia:		2,76	0,57

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy

Mapa 5. Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze gospodarczym.

9.4.8. Sfera środowiskowa - przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska

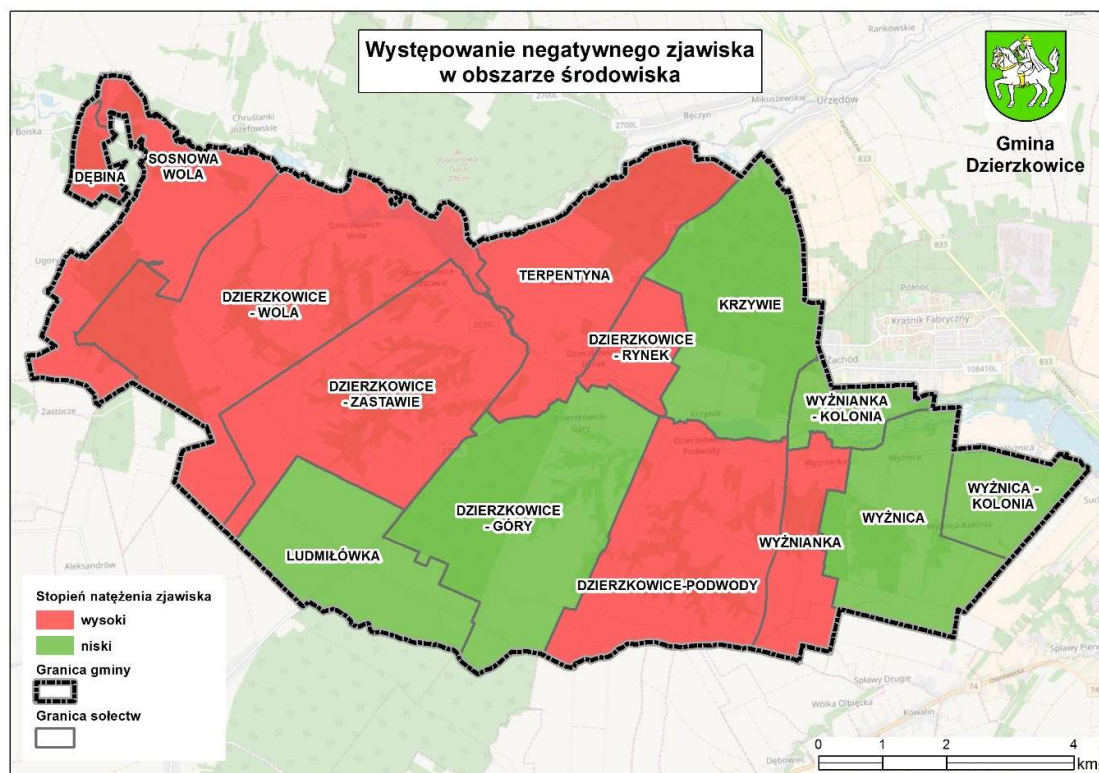
Tabela 41. Sfera środowiskowa - przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska (wskaźniki na 100 mieszkańców).

Lp.	Sołectwo	Ilość wyrobów zawierających azbest (w kg)/100 mieszkańców	Dziki wysypiska śmieci	przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska (TAK/NIE)	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze środowiska
1.	Dębina	96 481,48	NIE	NIE	1
2.	Dzierzkowice-Góry	55 259,26	NIE	NIE	0
3.	Dzierzkowice-Podwody	74 246,32	NIE	NIE	1
4.	Dzierzkowice-Rynek	62 848,84	NIE	NIE	1
5.	Dzierzkowice-Wola	65 824,56	NIE	NIE	1
6.	Dzierzkowice-Zastawie	84 979,42	NIE	NIE	1
7.	Krzywie	47 611,11	NIE	NIE	0
8.	Ludmiłówka	55 788,56	NIE	NIE	0
9.	Sosnowa Wola	76 078,43	NIE	NIE	1
10.	Terpentyna	64 554,08	NIE	NIE	1
11.	Wyżnianka	72 437,81	NIE	NIE	1
12.	Wyżnianka-Kolonia	28 083,33	NIE	NIE	0
13.	Wyżnica	30 144,93	NIE	NIE	0
14.	Wyżnica-Kolonia	55 360,62	NIE	NIE	0
ŚREDNIA:		62 121,34	-	-	0,57

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy

Mapa 6. Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze środowiska

9.4.9. Sfera techniczna

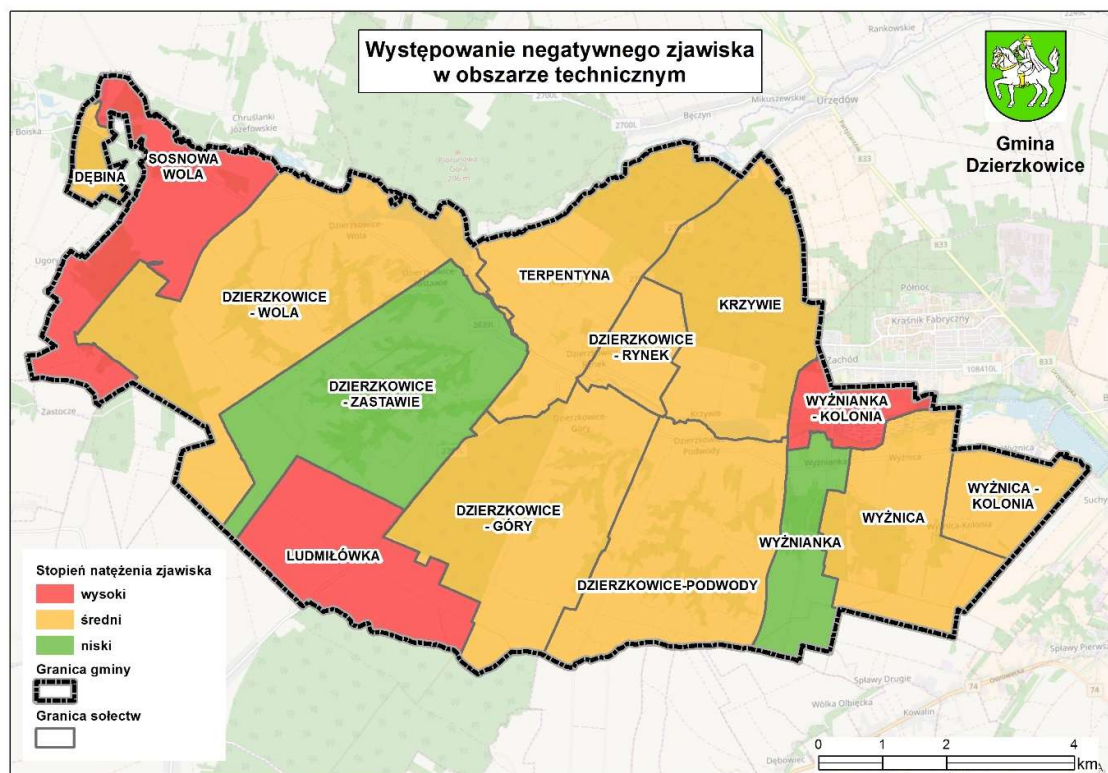
Tabela 42. Sfera techniczna (wskaźniki na 100 mieszkańców).

Lp.	Sołectwo	Budynki użyteczności publicznej - gdzie brak rozwiązań termomodernizacyjnych/ 100 mieszkańców	Zdegradowane obiekty budowlane w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym/100 mieszkańców	Obecność wodociągu (TAK/NIE)	Obecność kanalizacji (TAK/NIE)	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze infrastrukturalnym
1.	Dębina	0,00	0,00	TAK	NIE	1
2.	Dzierzkowice-Góry	0,25	0,00	TAK	TAK	1
3.	Dzierzkowice-Podwody	0,18	0,00	TAK	TAK	1
4.	Dzierzkowice-Rynek	0,29	0,00	TAK	TAK	1
5.	Dzierzkowice-Wola	0,18	0,00	TAK	TAK	1
6.	Dzierzkowice-Zastawie	0,00	0,00	TAK	TAK	0
7.	Krzywie	0,00	0,00	TAK	NIE	1
8.	Ludmiówka	0,17	0,00	TAK	NIE	2
9.	Sosnowa Wola	0,39	0,00	TAK	NIE	2
10.	Terpentyna	0,19	0,00	TAK	TAK	1
11.	Wyżnianka	0,00	0,00	TAK	TAK	0
12.	Wyżnianka-Kolonia	0,28	0,00	TAK	NIE	2
13.	Wyżnica	0,00	0,00	TAK	NIE	1
14.	Wyżnica-Kolonia	0,00	0,00	TAK	NIE	1
Średnia:		0,14	0,00	-	-	1,07

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy

Mapa 7. Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze technicznym.

9.4.10. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

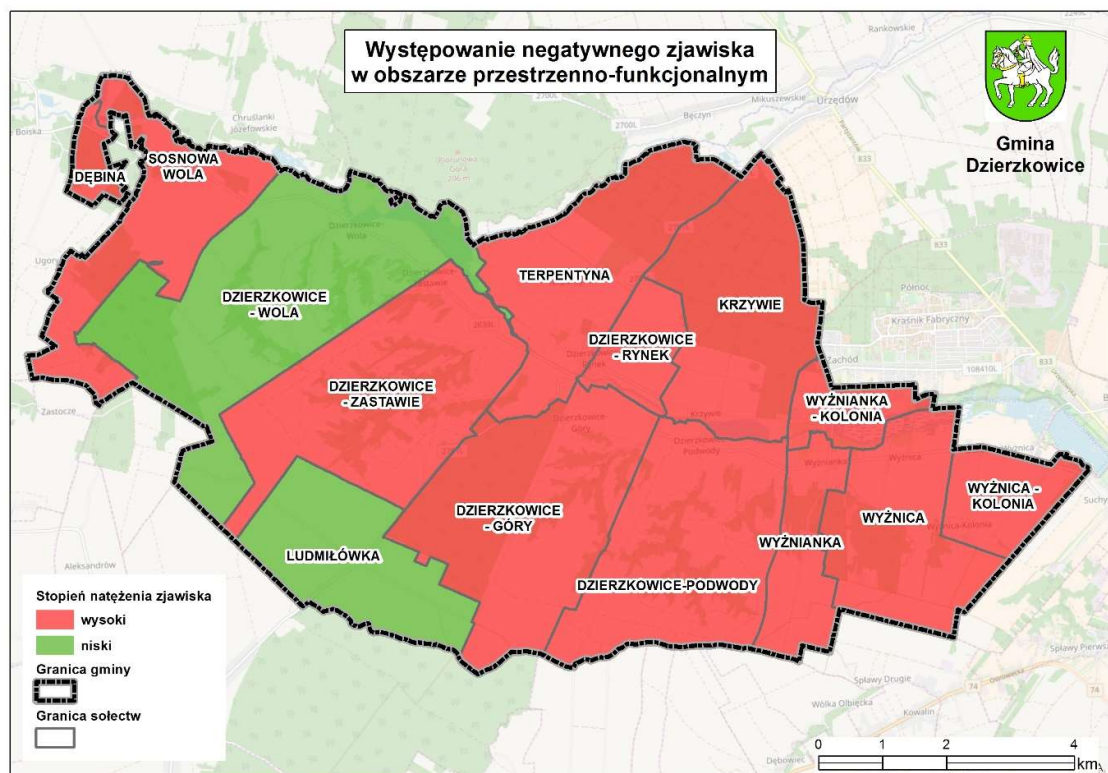
Tabela 43. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Lp.	Sołectwo	Jakość terenów publicznych	Jakość podstawowych usług	Dostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, stan i jakość terenów publicznych	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze przestrzenno-funkcjonalnym
1.	Dębina	3	3	2	1
2.	Dzierzkowice-Góry	3	3	3	1
3.	Dzierzkowice-Podwody	3	3	3	1
4.	Dzierzkowice-Rynek	3	3	3	1
5.	Dzierzkowice-Wola	3	3	4	0
6.	Dzierzkowice-Zastawie	3	3	3	1
7.	Krzywie	3	3	3	1
8.	Ludmiłówka	3	3	4	0
9.	Sosnowa Wola	3	3	3	1
10.	Terpentyna	3	3	3	1
11.	Wyżnianka	3	3	3	1
12.	Wyżnianka-Kolonia	3	3	3	1
13.	Wyżnica	3	3	3	1
14.	Wyżnica-Kolonia	3	3	3	1
ŚREDNIA:		3	3	3,07	0,86

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy

Mapa 8. Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze przestrzenno-funkcjonalnym.

10. Zestawienie danych

Analiza wskaźników ze sfery społecznej oraz sfer gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzennej wskazuje na obszary dotknięte kryzysem. Do obszarów zdegradowanych zaliczają się tereny, gdzie łącznie zdiagnozowano najwięcej problemów we wszystkich sferach:

- Sosnowa Wola -20
- Dzierzkowice- Wola - 14
- Dzierzkowice- Podwody – 14
- Dzierzkowice- Rynek - 13
- Ludmiłówka – 13
- Wyżnianka - 13

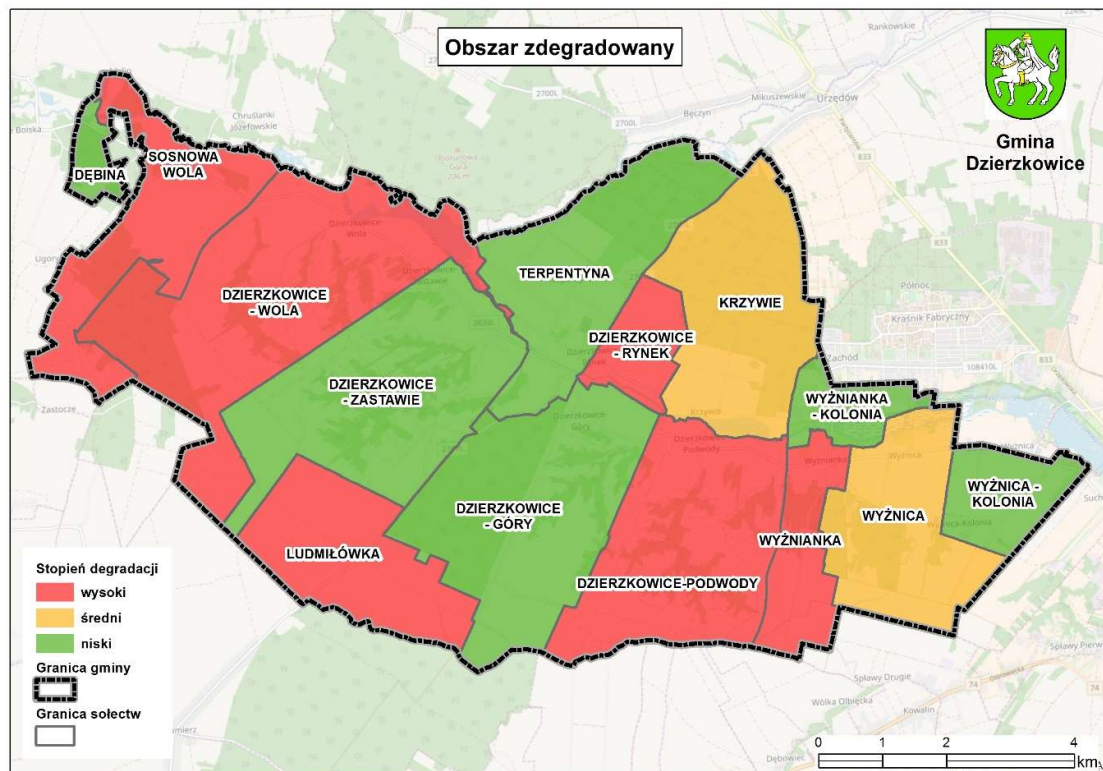

Tabela 44. Miejscowości spełniające warunki obszaru zdegradowanego i do rewitalizacji

Lp.	Sołectwo	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze pomocy społecznej	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze bezrobocia	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze przestępczości	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze uczestnictwa w życiu publicznym	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze edukacji	Problemy w obszarze kapitału społecznego	Problemy w obszarze społecznym	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze gospodarczym	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze środowiska	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze technicznym	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze przestrzenno-funkcjonalnym	Obszar zdegradowany
1.	Dębina	0	2	0	2	1	3	8	1	1	1	1	11
2.	Dzierzkowice-Góry	3	0	0	1	1	2	7	1	0	1	1	9
3.	Dzierzkowice-Podwody	4	1	0	2	1	3	11	1	1	1	1	14
4.	Dzierzkowice-Rynek	2	2	3	1	1	2	11	0	1	1	1	13
5.	Dzierzkowice-Wola	7	0	0	2	1	2	12	1	1	1	0	14
6.	Dzierzkowice-Zastawie	2	0	1	1	1	3	8	1	1	0	1	10
7.	Krzywie	2	2	0	2	1	3	10	1	0	1	1	12
8.	Ludmiłówka	4	0	3	1	1	2	11	1	0	2	0	13
9.	Sosnowa Wola	7	1	4	2	1	2	17	0	1	2	1	20
10.	Terpentyna	4	1	0	1	1	0	7	0	1	1	1	9
11.	Wyżnianka	1	2	4	2	0	3	12	0	1	0	1	13
12.	Wyżnianka-Kolonia	1	2	1	2	0	3	9	0	0	2	1	11
13.	Wyżnica	1	0	4	2	0	3	10	1	0	1	1	12
14.	Wyżnica-Kolonia	2	0	2	2	0	3	9	0	0	1	1	10
Razem:		2,86	0,93	1,57	1,64	0,71	2,43	10,14	0,57	0,57	1,07	0,86	12,21

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy

Mapa 9. Obszar zdegradowany.

10.1. Podsumowanie

Diagnoza wskazuje na **miejsowości**, które spełniają warunki do uznania ich za obszary zdegradowane. Wskazane zostały w powyższych tabelach wg przeliczenia najintensywniejszego występowania negatywnych zjawisk, w każdym z sześciu podstawowych obszarów społecznych, czyli ubóstwa, bezrobocia, przestępczości, edukacji, aktywności społecznej i kapitału społecznego oraz w obszarze środowiskowym i gospodarczym.

Obszar zdegradowany obejmuje następujące miejscowości:

- Sosnowa Wola
- Dzierzkowice-Wola
- Dzierzkowice-Podwody
- Dzierzkowice-Rynek
- Ludmiłówka
- Wyżnianka

Na obszarze zdegradowanym zaproponowano obszary do rewitalizacji. Ze względu na ograniczenia związane z liczbą ludności i wielkością obszaru do rewitalizacji nie ma możliwości uznania całego obszaru zdegradowanego za obszar rewitalizacji. Aby prawidłowo określić obszar rewitalizacji uznano za konieczne ustalenie dodatkowych kryteriów.

Obszar rewitalizacji wyznaczono w ramach obszaru zdegradowanego, charakteryzującego się kumulacją problemów zdiagnozowanych na obszarze gminy, zwłaszcza problemów społecznych co przedstawia punkt 9.4.6. Sfera społeczna - podsumowanie. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji było przedmiotem społecznych uzgodnień, co zostało szerzej opisane w rozdziale 14. Przebieg partycypacji społecznej. Przy wyznaczaniu obszaru kierowano się nie tylko wynikami diagnozy, ale również wynikami konsultacji społecznych i wynikami przeprowadzonych na terenie gminy ankiet (wyniki zostały omówione w punkcie 14.2). Przy wyznaczaniu obszaru do rewitalizacji poza wyżej wymienionymi czynnikami kierowano się również skutecznością potencjalnych oddziaływań.

Ponadto uznano, że do obszaru rewitalizacji muszą wejść obszary zamieszkane. Według ustawy o rewitalizacji na obszarze rewitalizacji powinno istnieć nagromadzenie negatywnych zjawisk przynajmniej w takim zakresie jak na obszarze zdegradowanym.

Po drugie przyjęto, że aby część obszaru zdegradowanego uznać za obszar rewitalizacji powinna znajdować się na nim infrastruktura (zdegradowane obiekty lub obszary), których przebudowa i adaptacja, ukierunkowana na poprawę jakości korzystania z przestrzeni, likwidację izolacji obszarów problemowych oraz poprawę jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych przyczynią się do rozwiązywania zdiagnozowanych problemów społecznych tych obszarów.

Ostatnim kryterium było takie określenie obszaru rewitalizacji, aby w jego granicach znajdowały się obiekty, które same w sobie nie muszą być zdegradowane, ale w oparciu o ich infrastrukturę można prowadzić szereg działań i projektów służących celowi rewitalizacji społecznej, gospodarczej, np. świetlica, szkoła, ośrodek kultury itp.

Dwa ostatnie kryteria spełniają następujące miejscowości objęte **obszarem rewitalizacji**:

Najważniejsze obiekty na terenie :

◆ Sosnowej Woli:

-OSP w Sosnowej Woli

◆ Dzierzkowic-Wola:

-Punkt przedszkolny i Szkoła Podstawowa

-OSP w Dzierzkowicach-Wola

-Izba Pamięci w Dzierzkowicach-Wola

-Biblioteka w Dzierzkowicach-Wola

-Schronisko młodzieżowe w Dzierzkowicach Woli

◆ Dzierzkowic-Rynek:

-OSP w Dzierzkowicach-Rynek

-Kościół pod wezwaniem św. Stanisława i św. Marii Magdaleny w Dzierzkowicach Rynek

Łączna powierzchnia obszarów do rewitalizacji wynosi **21,85 km²**, co stanowi **19,14%** powierzchni gminy. Miejscowości na których znajdują się obszary zdegradowane zamieszkuje łącznie **1 169 osób (21,26%** populacji gminy).

Tym samym obszar rewitalizacji mieści się w limitach określonych w Wytycznych (< 20% powierzchni gminy i < 30% liczby jej mieszkańców).

Tabela 45. Dane zbiorcze w miejscowościach objętych rewitalizacją.

Miejscowość	Obszar rewitalizacji (w km ²)	% powierzchni gminy	Liczba osób zamieszkałych na terenie miejscowości	% ludności
Sosnowa Wola	1,23	1,41	255	4,64
Dzierzkowice-Wola	13,45	15,40	570	10,37
Dzierzkowice-Rynek	2,03	2,33	344	6,26
łącznie obszar rewitalizacji	21,85	19,14	1 169	21,26

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy

11. Cele rewitalizacji oraz środki ich realizacji

Kompleksowa rewitalizacja i koncentracja działań w poszczególnych miejscowościach gminy: Sosnowa Wola, Dzierzkowice-Rynek oraz Dzierzkowice-Wola (będą podstawą do wyprowadzenia obszaru z sytuacji kryzysowej, poprzez oddziaływanie na sfery, w których stwierdzono największe nagromadzenie problemów – czyli sfery społeczną, gospodarczą, środowiskową, techniczną i przestrzenno-funkcjonalną.

Wizja obszaru rewitalizacji obrazuje stan docelowy tego obszaru w 2022 roku tj. po przeprowadzeniu zaplanowanych działań rewitalizacyjnych, zmierzających do odbudowania oraz nadania mu nowych funkcji.

W 2022 roku obszar rewitalizacji w gminie Dzierzkowice będzie obszarem:

- ✓ o wysokiej jakości życia mieszkańców oraz ograniczonym występowaniu ubóstwa i patologii społecznych,
- ✓ wykorzystującym potencjał kulturalny, rekreacyjny i turystyczny najważniejszych obiektów na terenie obszaru;
- ✓ bogatej ofercie spędzania czasu wolnego, która przyczyni się do minimalizowania występowania negatywnych zjawisk społecznych (zwłaszcza negatywnych wzorców zachowania wśród młodzieży)
- ✓ uporządkowanej i funkcjonalnie zagospodarowanej przestrzeni publicznej,
- ✓ dysponującym warunkami lokalowymi dla lokalnych jednostek użytku publicznego działających w zakresie kultury, edukacji i turystyki
- ✓ przyjaznym dla przedsiębiorców, zarówno już działających, jak i planujących założyć działalność gospodarczą.
- ✓ przyjaznym dla środowiska naturalnego

Wybór centrum gminy na obszar do rewitalizacji i realizacja na tym terenie kompleksowych projektów rewitalizacyjnych przyczyni się do przeciwdziałania różnorodnym problemom w obszarze rewitalizacji, szczególnie dotyczącym sfery społecznej, wpłynie na znaczną poprawę jakości życia, co w dalszej kolejności przyczyni się do pozytywnych zmian w innych obszarach gminy. W 2022 roku gmina Dzierzkowice będzie gminą intensywnego i zrównoważonego pod względem przestrzennym rozwoju społeczno-gospodarczego, tworzącą przyjazną i atrakcyjną przestrzeń do życia dla mieszkańców, turystów i potencjalnych inwestorów.

11.1 Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych w ramach LPR

Część postulatyczna LPR ma na celu realizację wizji – jej urzeczywistnienie. Rewitalizacja w miejscowościach Sosnowa Wola, Dzierzkowice-Rynek i Dzierzkowice-Wola koncentruje się na rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów przede wszystkim w sferze społecznej oraz w dalszej kolejności gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

Cele i działania wyznaczono stosując metody partycypacji społecznej co zostało szerzej opisane w punkcie 14.1 Konsultacje społeczne. Cele i działania programu opisano przewidując udział niezależnych od gminy podmiotów lokalnych i mieszkańców obszaru rewitalizacji w ich wdrażaniu. Ponadto w celach i działaniach uwzględniono postulaty wynikające z trybu partycypacji społecznej.

Na poniższym schemacie zaprezentowano układ celów oraz kierunków działań, którym przyświeca cel główny skupiający się na poprawie poziomu życia mieszkańców oraz poprawie atrakcyjności obszaru rewitalizacji. **Cele i działania odnoszą się do dziedzin, w których zdiagnozowano problemy.**

W niniejszym dokumencie obowiązuje hierarchiczny układ celów składający się z: celu głównego, celów operacyjnych oraz kierunków działań, które odpowiadają zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym. Mają one charakter ramowy i odnoszą się do specyfiki wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie gminy Dzierzkowice.

Wyznaczone cele rewitalizacji spełniają kryteria SMART, czyli są:

S – skonkretyzowane – jasno stwierdzają, czego dotyczy Lokalny Program Rewitalizacji i w jaki sposób zamierza to osiągnąć,

M – mierzalne – możliwe do zmierzenia przy pomocy wskaźników (do każdego celu został przypisany odpowiedni wskaźnik),

A – osiągalne – technicznie wykonalne biorąc pod uwagę zakres LPR,

R – realistyczne – wyznaczone w oparciu o dostępne środki, czas i zakres interwencji,

T – terminowe – zostaną zrealizowane w okresie obowiązywania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice na lata 2017-2022.

Celem głównym LPR jest:

Cel główny Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice

Wzrost poziomu życia mieszkańców oraz poprawa atrakcyjności obszaru rewitalizacji poprzez nadanie mu nowych funkcji i odbudowanie istniejących oraz kompleksową odnowę społeczną, przestrzenną i gospodarczą z zachowaniem dbałości o środowisko naturalne

W ramach celu głównego zidentyfikowano 3 cele operacyjne:

Cel operacyjny 1. Zwiększona aktywność społeczna i zawodowa zmierzająca do odbudowania istniejących i nadania nowych funkcji obszarowi centrum gminy;

Cel operacyjny 2. Ograniczone występowanie zjawisk wykluczenia społecznego i patologii społecznej na obszarze rewitalizacji;

Cel operacyjny 3. Rozwój gospodarczy i poprawa lokalnego rynku pracy oraz wzrost przedsiębiorczości mieszkańców gminy Dzierzkowice.

Wszystkie ustalenia strategiczne gmina będzie realizowała zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, w sposób pozwalający na osiągnięcie planowanych efektów, ale bez szkody dla innych elementów środowiska, w tym zasobów krajobrazu, przyrody i funkcji ekologicznych.

Cel operacyjny 1.

Zwiększona aktywność społeczna i zawodowa zmierzająca do odbudowania istniejących i nadania nowych funkcji obszarowi centrum gminy

- 1.1. Dostosowanie infrastruktury technicznej i społecznej do potrzeb mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych
- 1.2. Uporządkowanie i zagospodarowanie przestrzeni centrum gminy w celu poprawy funkcji reprezentacyjnych oraz przystosowania do pełnienia funkcji turystycznych
- 1.3. Poprawa stanu środowiska naturalnego poprzez ograniczenie niskiej emisji zanieczyszczeń
- 1.4. Poprawa jakości przestrzeni publicznej w zakresie estetyki, bezpieczeństwa oraz wyposażenia

Cel operacyjny 2.

Ograniczone występowanie zjawisk wykluczenia społecznego i patologii społecznej na obszarze rewitalizacji

- 2.1. Przeciwdziałanie bezrobociu i walka z ubóstwem poprzez podniesienie kompetencji osób bezrobotnych oraz aktywizację obywatelską
- 2.2. Podniesienie poziomu integracji społecznej poprzez rozwijanie oferty aktywnych form spędzania czasu dla różnych grup mieszkańców
- 2.3. Rozwój oferty zajęć podnoszących kwalifikacje zawodowe grup marginalizowanych
- 2.4. Ożywienie przestrzeni publicznej poprzez wsparcie funkcji kulturalnych i rozrywkowych oraz rozwijanie form spędzania czasu wolnego
- 2.5. Pobudzanie aktywności osób starszych, niepełnosprawnych oraz wykluczonych

Cel operacyjny 3.

Rozwój gospodarczy i poprawa lokalnego rynku pracy oraz wzrost przedsiębiorczości mieszkańców gminy Dzierzkowice.

- 3.1. Wzrost aktywności gospodarczej w oparciu o wykorzystanie unikalnych zasobów obszaru rewitalizacji
- 3.2. Wspieranie podejmowania i rozwijania działalności gospodarczej
- 3.3. Aktywizacja postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców.

11.2. Projekty rewitalizacyjne

Projekty rewitalizacyjne zostały określone/zweryfikowane w trybie partycypacji społecznej podczas spotkań konsultacyjnych, co zostało szerzej opisane w podrozdziale 14.1 Konsultacje społeczne.

Wszystkie projekty rewitalizacyjne określone w LPR będą zlokalizowane wyłącznie na obszarze do rewitalizacji.

W poniższych tabelach w kolumnie Uzasadnienie potrzeby realizacji projektu/KOMPLEMENTARNOŚĆ, przedstawione zostało, które projekty warunkują, sprzyjają realizacji innych zamierzeń. Przedstawiono również, które projekty będą korzystały z rezultatów wcześniej realizowanych projektów. W związku z tym odstąpiono od ponownego dokonywania dokładnego opisu powiązania poszczególnych projektów w rozdziałach 11.3 Harmonogram realizacji projektów czy 11.4 Komplementarność projektów rewitalizacyjnych.

Projekty rewitalizacyjne – lista podstawowa

Tabela 46. Projekty rewitalizacyjne – lista podstawowa

Lp.	Nazwa projektu	Zakres realizowanych zadań	Uzasadnienie potrzeby realizacji projektu/ KOMPLEMENTARNOŚĆ	Miejsce realizacji projektu	Podmiot realizujący projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Możliwe źródła finansowania	Okres realizacji projektu	Wskaźniki produktu	Planowane rezultaty realizacji projektu (rocznie)
Główne projekty rewitalizacyjne										
Cel operacyjny 1. Zwiększona aktywność społeczna i zawodowa zmierzająca do odbudowania istniejących i nadania nowych funkcji obszarowi centrum gminy;										
1.	Zagospodarowanie centrum miejscowości Dzierzkowice Wola poprzez rozbudowę istniejącej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej	- budowa monitoringu - przebudowa ogrodzenia - rozbudowa placu zabaw - modernizacja boiska wraz z budową trybun - budowa kortów tenisowych	Uzasadnieniem potrzeby realizacji projektu w kontekście zdiagnozowanych problemów jest przed wszystkim zapewnienie mieszkańcom atrakcyjnego miejsca wypoczynku i organizacji imprez integracyjnych, spotkań. Projekt przyczyni się do poprawy warunków życia społeczności lokalnej oraz wpłynie na poprawę wizerunku miejscowości Dzierzkowice Wola	Dzierzkowice Wola	Gmina Dzierzkowice	350 000,00	RPO WL 2014-2020, środki budżetu gminy	2018-2020	Liczba odnowionych obiektów: 1	Liczba osób korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury: 400
2.	Rozwój infrastruktury turystycznej na terenie miejscowości	Zamierzenie obejmuje budowę zespołu wiat rekreacyjnych: Zakres:	Budowa altany pozwoli podnieść walory turystyczne i rekreacyjne miejscowości	Dzierzkowice Wola	Gmina Dzierzkowice	102 375,96 zł	PROW i środki własne gminy	Wrzesień 2018 roku	Liczba utworzonych obiektów: 1	Liczba osób odwiedzających obiekt: 500

	Dzierzkowice – Wola poprzez budowę zespołu wiat rekreacyjnych	budowa zespołu drewnianych wiat rekreacyjnych o całkowitych wymiarach: 15,51x 5,66 m, utwardzenie powierzchni terenu pod wiatami oraz placu rekreacyjnego i chodnika: 270,96 m ² , wykonanie grilla murowanego z daszkiem blaszanym	Dzierzkowice - Wola, będzie miejscem spotkań okolicznych mieszkańców, wpłynie na poprawę spędzania wolnego czasu przez mieszkańców							
3.	Rozwój infrastruktury turystycznej na terenie miejscowości Sosnowa Wola poprzez budowę altany rekreacyjnej	Zamierzenie obejmuje budowę altany rekreacyjnej. Zakres: budowa altany drewnianej o wymiarach: 12,00x8,00 m w osi słupów z dachem czterospadowym krytym gontem blaszanym, utwardzenie powierzchni terenu pod altaną oraz placu rekreacyjnego: 187,04 m ² , wykonanie grilla murowanego z	Budowa altany pozwoli podnieść walory turystyczne i rekreacyjne miejscowości Dzierzkowice - Wola, będzie miejscem spotkań okolicznych mieszkańców, wpłynie na poprawę spędzania wolnego czasu przez mieszkańców	Sosnowa Wola	Gmina Dzierzkowice	91 010,97 zł	PROW i środki własne gminy	Wrzesień 2018 roku	Liczba utworzonych obiektów: 1	Liczba osób odwiedzających obiekt: 500

		daszkiem blaszanym								
4.	Zagospodarowanie domu wiejskiego i otoczenia domu wiejskiego w Dzierzkowicach-Woli	- wymiana źródła ciepła - budowa altany rekreacyjnej - zagospodarowanie otoczenia-roboty brukarskie	Przedmiotowy projekt przyczyni się do integracji mieszkańców jak również będzie stymulował włączenie społeczne. Projekt ma na celu również zapewnienie mieszkańcom atrakcyjnego miejsca wypoczynku i organizacji imprez oraz spotkań integracyjnych.	Dzierzkowice Wola	Gmina Dzierzkowice/ GOK	180 000,00	RPO WL 2014-2020/ PROW, środki budżetu gminy	2018-2020	Liczba odnowionych obiektów: 1	Liczba osób korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury: 400
Cel operacyjny 2. Ograniczone występowanie zjawisk wykluczenia społecznego i patologii społecznej na obszarze rewitalizacji;										
1.	Stworzenie systemu zajęć pozalekcyjnych integrujących lokalną społeczność	Przygotowanie oferty zajęć pozalekcyjnych zgodnych z potrzebami mieszkańców Dzierzkowice Rynek, Dzierzkowice Wola i Sosnowa Wola, zgodnych z ich potrzebami,	Działanie pozwoli na wzrost integracji uczniów szkół podstawowych i gimnazjów, organizację czasu wolnego oraz będzie służyło włączeniu społecznemu dzieci z rodzin problemowych KOMPLEMENTARNOŚĆ: Projekt jest komplementarny do innych projektów mających na celu integrację lokalnej społeczności, stymulację	Dzierzkowice Rynek, Dzierzkowice Wola, Sosnowa Wola	Gmina Dzierzkowice	500 000,00	Budżet Gminy, RPO WL 2014-2020; PROW 2014-2020	2019-2020	Liczba zorganizowanych zajęć pozalekcyjnych – 50 szt.	Liczba osób biorących udział w zajęciach pozalekcyjnych – 500 os.

			aktywności społecznej i ograniczanie zjawisk patologicznych i wykluczenia społecznego wymienionych w przedmiotowym LPR)							
2.	Stworzenie spójnej, obejmującej w szczególności obszar do rewitalizacji, oferty kulturalnej integrującej mieszkańców	Przygotowanie oferty kulturalnej zgodnej z potrzebami mieszkańców	Działanie pozwoli na wzrost integracji mieszkańców, organizację czasu wolnego oraz będzie służyło włączeniu społecznemu (zwłaszcza osób korzystających z pomocy społecznej- w tym niepełnosprawnych) KOMPLEMENTARNOSĆ: Projekt jest komplementarny do innych projektów mających na celu integrację lokalnej społeczności, stymulację aktywności społecznej i ograniczanie zjawisk patologicznych i wykluczenia społecznego wymienionych w przedmiotowym LPR)	Dzierzkowice Rynek, Dzierzkowice Wola, Sosnowa Wola	Gmina Dzierzkowice	700 000,00	Budżet Gminy, PROW 2014-2020	2019-2020	Liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych – 20 szt.	Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach kulturalnych – 500 os.
3.	Wsparcie osób bezrobotnych i	Projekt polega na organizacji staży dla osób	Działanie pozwoli na aktywizację zawodową osób	Dzierzkowice Rynek, Dzierzkowice	Gmina Dzierzkowice	300 000,00	Budżet gminy, RPO	2017-2020	1. Liczba zorganizowanych szkoleń – 10 szt.	1. Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje

	aktywizacja zawodowa	wykluczonych, długotrwale bezrobotnych zgodnie z zapotrzebowaniem rynku pracy w celu ich aktywizacji i powrotu na rynek pracy	zagrożonych wykluczeniem społecznym Ponadto pozwoli na ograniczenie zjawisk przedstawionych w diagnozie obszaru do rewitalizacji takich jak: ubóstwo i bezrobocie. KOMPLEMENTARNOŚĆ: Projekt jest komplementarny do innych projektów mających na celu integrację lokalnej społeczności, stymulację aktywności społecznej i ograniczanie zjawisk patologicznych i wykluczenia społecznego wymienionych w przedmiotowym LPR)	e Wola, Sosnowa Wola			WL 2014-2020		2. Liczba zorganizowanych staży – 25 szt. Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie – 50 os. 4. Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie – 20 os. 5. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 30 os.	po opuszczeniu programu – 5 os. 2. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu – 5 os.
4.	Spotkania edukacyjne nt. współczesnych zagrożeń - Przemoc	Edukacja seniorów w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, doświadczających przemocy w domu oraz narażonych na oszustów, 2. Kampania społeczna wśród seniorów poświęcona	Główną potrzebą realizacji projektu jest chęć uświadamiania mieszkańców (seniorów) na temat współczesnych zagrożeń (przemoc) a dzięki temu zminimalizowaniu następstw tego rodzaju zdarzeń. Edukacja w powyższym zakresie	Dzierzkowice Rynek, Dzierzkowice Wola, Sosnowa Wola	Gmina Dzierzkowice	20 000,00	Budżet gminy, dotacje	2018	liczba uczestników zajęć - 30 os., liczba zorganizowanych kampanii edukacyjnych - 1szt.	1. Liczba osób starszych, u których wzrosła świadomość na temat przejawów przemocy - 30os., 2. Liczba osób, u których wzrosła wiedza w zakresie sposobów radzenia sobie z przejawami przemocy - 30os.,

		przemocy wobec osób starszych	jest priorytetem dla gminy. KOMPLEMENTARNOŚĆ: Projekt jest komplementarny do innych projektów mających na celu integrację lokalnej społeczności, stymulację aktywności społecznej i ograniczanie zjawisk patologicznych i wykluczenia społecznego wymienionych w przedmiotowym LPR)							
5.	Zachęcanie rolników do modernizacji gospodarstw w kierunku wielofunkcyjnym (np. agroturystyka)	Cykl spotkań informacyjnych i szkoleń	Spotkania informacyjne przyczynią się do rozwijania działalności gospodarczej na terenie zdegradowanym. KOMPLEMENTARNOŚĆ: Projekt jest komplementarny do innych projektów mających na celu poprawę sytuacji gospodarczej na rewitalizowanym obszarze	Dzierzkowice Rynek, Dzierzkowice Wola, Sosnowa Wola	Gmina Dzierzkowice	15 500,00	Budżet Gminy PROW 2014-2020	2017-2022	Liczba działań zachęcających rolników do modernizacji gospodarstw w kierunku wielofunkcyjnym – 7 szt.	1. Liczba adresatów działań zachęcających rolników do modernizacji gospodarstw w kierunku wielofunkcyjnym – 50 os.

			wymienionych w przedmiotowym LPR)							
Cel operacyjny 3. Rozwój gospodarczy i poprawa lokalnego rynku pracy oraz wzrost przedsiębiorczości mieszkańców gminy Dzierzkowice.										
1.	„Od szkolenia do zatrudnienia – YEI”	Zwiększenie możliwości zatrudnienia osób młodych do 24 roku życia bez pracy, w tym w szczególności osób, które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu (tzw. młodzież NEET). I grupa (15-17 lat) to osoby znajdujące się w szczególnie niekorzystnej sytuacji, które posiadają wykształcenie na poziomie szkoły podstawowej lub gimnazjum, zaniedbujące obowiązek szkolny – wykazujące słabe wyniki w nauce i dużą absencję na zajęciach szkolnych, a przez to zagrożone wykluczeniem społecznym, Celem projektu będzie udzielenie tym osobom	Podjęte działania będą miały na celu eliminację zjawisk społecznych, będących przyczyną powstawania zjawiska wykluczenia społecznego. Podejmowane kroki doprowadzą do integracji i aktywizacji mieszkańców obszaru rewitalizacji. Planuje się realizację usług aktywnej integracji, w tym m.in. z zakresu poradnictwa specjalistycznego i wsparcia (indywidualnego oraz grupowego) przy procesie podnoszenia kompetencji życiowych oraz pozyskiwania umiejętności zawodowych umożliwiających docelowo powrót do życia zawodowego i społecznego. Realizacja projektu ma znaczny wpływ na sferę gospodarczą, ze względu na	Dzierzkowice Rynek, Dzierzkowice Wola, Sosnowa Wola	Gmina Dzierzkowice	ok. 140 000 zł	POWER Działanie 1.3., Poddziałanie 1.3.2	2017-2018	Liczba przeprowadzonych szkoleń	1. Liczba osób biernych zawodowo, nieuczestniczących w kształceniu lub szkoleniu objętych wsparciem w programie - 9 2. Liczba osób poniżej 30 lat z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie - 1

		pracy i gwarantujących udany start życiowy.								
		Wsparcie przewidziane dla grupy projektowej I i II								
		Opieka wychowawców								
		Ubezpieczenie NNW								
		Wyżywienie w trakcie zajęć								
		Zwrot kosztów dojazdów na zajęcia								
		Grupowe wsparcie								
		psychologiczne – treningi i warsztaty								
		Indywidualne wsparcie								
		psychologiczne								
		Zajęcia z zakresu zapobiegania depresji wśród młodzieży								
		Indywidualne zajęcia z doradcą zawodowym								
		Warsztaty aktywnego poszukiwania pracy								
		Kursy językowe								
		Kursy ECDL								

		Wsparcie przewidziane tylko dla I grupy Warsztaty wyrównawcze z przedmiotów szkolnych Konkurs z nagrodami związany ze wsparciem udzielanym w ramach projektu Podstawowy kurs komputerowy								
		Wsparcie przewidziane tylko dla II grupy Grupowe zajęcia z doradcą zawodowym Kursy zawodowe Kursy prawa jazdy kat. B Warsztaty z zakresu kreowania wizerunku połączone z usługą stylisty wraz z metamorfozą Warsztaty przygotowujące do usamodzielnienia się – zajęcia w trzech modułach (I warsztaty z tworzenia i								

		zarządzania domowym budżetem, II kontakty z instytucjami i urzędami publicznymi, III prawo pracy, podatki) Indywidualne pośrednictwo pracy/pośrednictwo w zakresie organizacji staży zawodowych Coaching zawodowy – zajęcia grupowe np. po 5 osób (zwiększenie samooceny i samoakceptacji, automotywacja, asertywność, kreatywność) Staże zawodowe (3 mies.) Wyposażenie stanowiska pracy u pracodawcy w związku z odbywanym przez uczestnika stażem Stypendium stażowe, stypendium szkoleniowe Refundacja kosztów opieki nad dzieckiem lub osobą zależną								
--	--	---	--	--	--	--	--	--	--	--

2.	Organizacja cyklicznych szkoleń i spotkań informacyjnych zachęcających do zakładania i rozwoju własnej firmy	Szkolenia z zakresu przedsiębiorczości, prowadzenia i zakładania działalności gospodarczej, mentoring oraz konsultacje	Cykl szkoleń przyczyni się do pobudzenia gospodarczego na terenie gminy i powstawania nowych miejsc pracy na obszarze rewitalizacji. Ponadto pozwoli na ograniczenie skali negatywnych zjawisk przedstawionych w diagnozie obszaru do rewitalizacji takich jak: ubóstwo i bezrobocie. KOMPLEMENTARNOŚĆ: Projekt jest komplementarny do innych projektów mających na celu integrację lokalnej społeczności, stymulację aktywności społecznej i ograniczanie zjawisk patologicznych i wykluczenia społecznego wymienionych w przedmiotowym LPR)	Dzierzkowice Rynek, Dzierzkowice Wola, Sosnowa Wola	Gmina Dzierzkowice	70 000,00	Budżet Gminy RPO WL 2014-2020 (działanie 9.3.) PROW 2014-2020	2017-2022	1. Liczba szkoleń i spotkań informacyjnych – 12 szt. 2. Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie – 25 os.	1. Liczba uczestników szkoleń i spotkań informacyjnych – 50 os. 2. Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej – 25 szt.
----	--	--	--	---	--------------------	-----------	---	-----------	---	---

Źródło: Opracowanie na podstawie przesłanych do UG fiszek projektowych

Projekty rewitalizacyjne – lista uzupełniająca

Tabela 47. Projekty rewitalizacyjne- lista uzupełniająca

Lp.	Nazwa projektu	Zakres realizowanych zadań	Uzasadnienie potrzeby realizacji projektu	Miejsce realizacji projektu	Podmiot realizujący projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Możliwe źródła finansowania	Okres realizacji projektu	Wskaźniki produktu	Planowane rezultaty realizacji projektu (rocznie)
Uzupełniające projekty rewitalizacyjne										
Cel operacyjny 1. Zwiększona aktywność społeczna i zawodowa zmierzająca do odbudowania istniejących i nadania nowych funkcji obszarowi centrum gminy;										
1.	Budowa siłowni zewnętrznej przy Fili Szkoły Podstawowej W Terpentynie-Dzierzkowice Wola	Plan obejmuje: 1. Przygotowanie placu 2.Zakup i montaż przyrządów do ćwiczeń i tablic informacyjnych	Budowa siłowni zewnętrznej przyczyni się do promowania aktywnego spędzenia wolnego czasu, integracji mieszkańców, zapobieganiu patologiom społecznym, a także zapobieganiu chorobom cywilizacyjnym.	Dzierzkowice-Wola	Gmina Dzierzkowice	100 000 zł	Budżet Gminy; RPO WL 2014-2020	2019	1.Liczba utworzonej infrastruktury sportowej – 1 szt.	1.Liczba osób korzystających z siłowni zewnętrznej – 100 osób.
Cel operacyjny 2. Ograniczone występowanie zjawisk wykluczenia społecznego i patologii społecznej na obszarze rewitalizacji;										
1.	Organizacja pikników i zajęć sportowo - rekreacyjnych	Organizacja pikników i zajęć sportowo - rekreacyjnych wykorzystujących przestrzeń publiczną poddaną rewitalizacji, 2. Aktywizacja osób zagrożonych	Przedmiotowy projekt przyczyni się do integracji mieszkańców jak również będzie stymulował włączenie społeczne.	Dzierzkowice Rynek, Dzierzkowice Wola, Sosnowa Wola	Gmina Dzierzkowice	40000,00	MSiT, Budżet Gminy	2018-2020	liczba wydarzeń sportowych integrujących i aktywizujących mieszkańców wykorzystujących przestrzeń publiczną poddaną procesowi rewitalizacji – 5	Liczba uczestników wydarzeń sportowo-rekreacyjnych na obszarze rewitalizowanym – 100 os./rok

		wykluczeniem społecznym do uczestniczenia w wydarzeniach i promocja zdrowego stylu życia							szt/rok	
Cel operacyjny 3. Rozwój gospodarczy i poprawa lokalnego rynku pracy oraz wzrost przedsiębiorczości mieszkańców gminy Dzierzkowice.										
1.	Szkolenia i spotkania informacyjne zachęcające do aplikowania o środki z UE	Cykl spotkań informacyjnych i szkoleń	Cykl spotkań i szkoleń pobudzi lokalnych przedsiębiorców do aplikowania o środki z UE i przyczyni się do poprawy kondycji lokalnych przedsiębiorstw co przyczyni się do powstawania nowych miejsc pracy	Dzierzkowice Rynek, Dzierzkowice Wola, Sosnowa Wola	Gmina Dzierzkowice	15 500,00	Budżet Gminy RPO WL 2014-2020 PROW 2014-2020	2017-2022	Liczba szkoleń i spotkań informacyjnych – 7szt.	1. Liczba uczestników szkoleń i spotkań informacyjnych – 50 os
2.	Działania informacyjne zachęcające rolników do uprawy rolnictwa ekologicznego i roślin energetycznych związanych z OZE	Cykl spotkań informacyjnych i szkoleń	Działania informacyjne przyczynią się do poprawy jakości środowiska naturalnego na terenie gminy	Dzierzkowice Rynek, Dzierzkowice Wola, Sosnowa Wola	Gmina Dzierzkowice	15 500,00	Budżet Gminy PROW 2014-2020	2017-2022	Liczba działań informacyjnych zachęcających rolników do uprawy rolnictwa ekologicznego i roślin energetycznych związanych z OZE – 7 szt.	Liczba adresatów działań informacyjnych zachęcających rolników do uprawy rolnictwa ekologicznego i roślin energetycznych związanych z OZE – 50 os.
3.	Zachęcanie rolników do modernizacji gospodarstw w kierunku wielofunkcyjnym	Cykl spotkań informacyjnych i szkoleń	Spotkania informacyjne przyczynią się do rozwijania działalności gospodarczej na	Dzierzkowice Rynek, Dzierzkowice Wola, Sosnowa Wola	Gmina Dzierzkowice	15 500,00	Budżet Gminy PROW 2014-2020	2017-2022	Liczba działań zachęcających rolników do modernizacji gospodarstw w kierunku	1. Liczba adresatów działań zachęcających rolników do modernizacji gospodarstw w kierunku

	(np. agroturystyka)		terenie zdegradowanym.						wielofunkcyjnym – 7 szt.	wielofunkcyjnym – 50 os.
4.	Poprawa dostępu do rynku pracy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, mieszkańców obszaru rewitalizacji gminy Dzierzkowice	Poprawa dostępu do rynku pracy osób zagrożonych marginalizacją społeczną poprzez programy integracji społeczno- zawodowej oraz aktywizacji bezrobotnych program wykorzystywał będzie wyposażenie centrów aktywności społecznej w poszczególnych miejscowościach obszaru rewitalizacji	Projekt przyczyni się do włączenia społecznego mieszkańców obszaru rewitalizacji	Dzierzkowice Rynek, Dzierzkowice Wola, Sosnowa Wola	Gmina Dzierzkowice	20 000,00	Budżet Gminy, RPO WL 2014- 2020 (Działanie 11.1)	2021- 2022	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie 20 os.	1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu – 12 os

Źródło: Opracowanie na podstawie przesyłanych do UG fiszek projektowych

11.3. Harmonogram realizacji projektów rewitalizacyjnych

Tabela 48. Harmonogram realizacji projektów rewitalizacyjnych.

Lp.	Projekt rewitalizacyjny	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1.	Zagospodarowanie centrum miejscowości Dzierzkowice Wola poprzez rozbudowę istniejącej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej						
2.	Rozwój infrastruktury turystycznej na terenie miejscowości Dzierzkowice – Wola poprzez budowę zespołu wiat rekreacyjnych						
3.	Rozwój infrastruktury turystycznej na terenie miejscowości Sosnowa Wola poprzez budowę altany rekreacyjnej						
4.	Zagospodarowanie domu wiejskiego i otoczenia domu wiejskiego w Dzierzkowicach-Woli						
5.	Stworzenie systemu zajęć pozalekcyjnych integrujących lokalną społeczność						
6.	Stworzenie spójnej, obejmującej w szczególności obszar do rewitalizacji, oferty kulturalnej integrującej mieszkańców						
7.	Wsparcie osób bezrobotnych i aktywizacja zawodowa						
8.	Spotkania edukacyjne nt. współczesnych zagrożeń - Przemoc						
9.	Zachęcanie rolników do modernizacji gospodarstw w kierunku wielofunkcyjnym (np. agroturystyka)						
10.	„Od szkolenia do zatrudnienia – YEI”						
11.	Organizacja cyklicznych szkoleń i spotkań informacyjnych zachęcających do zakładania i rozwoju własnej firmy						
12.	Budowa siłowni zewnętrznej przy Fili Szkoły Podstawowej W Terpentynie- Dzierzkowice Wola						
13.	Organizacja pikników i zajęć sportowo - rekreacyjnych						
14.	Szkolenia i spotkania informacyjne zachęcające do aplikowania o środki z UE						
15.	Działania informacyjne zachęcające rolników do uprawy rolnictwa ekologicznego i roślin energetycznych związanych z OZE						
16.	Zachęcanie rolników do modernizacji gospodarstw w kierunku wielofunkcyjnym (np. agroturystyka)						
17.	Poprawa dostępu do rynku pracy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, mieszkańców obszaru rewitalizacji gminy Dzierzkowice						

Źródło: Opracowanie własne.

11.4. Komplementarność projektów rewitalizacyjnych

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice na lata 2017-2022 działa w sposób kompleksowy łącząc aspekty społeczne, ekonomiczne, przestrzenne, techniczne, środowiskowe i kulturowe. Program złożony jest z wielu różnorodnych projektów, w tym również planowanych do współfinansowania w ramach EFRR i EFS, pozwalających na osiągnięcie kompleksowych efektów poprawy. Wymogiem koniecznym do wsparcia projektów rewitalizacyjnych ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego i innych programów operacyjnych jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach. Poniżej przedstawiono komplementarność zidentyfikowanych projektów w zakresie: przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym oraz źródeł finansowania.

Komplementarność stanowi bardzo ważny aspekt Lokalnego Programu Rewitalizacji, gdyż zapewnienie powiązań pomiędzy poszczególnymi projektami skutkować będzie efektywnym wykorzystaniem środków finansowych przeznaczonych na rewitalizację. Według Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 opracowanych przez Ministerstwo Rozwoju wymogiem koniecznym przy opracowaniu programów rewitalizacji jest konieczność zapewnienia komplementarności w pięciu aspektach: przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym i źródeł finansowania.

Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenną w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice na lata 2017-2022 zapewniają projekty wyznaczone do realizacji na obszarze rewitalizacji pozwalające na wyprowadzenie go ze stanu kryzysowego. Są to projekty wzajemnie ze sobą powiązane, synergiczne i wzajemnie się dopełniające, a ich realizacja wpłynie na poprawę całego obszaru rewitalizacji. Wyznaczony obszar rewitalizacji w pokrywa się z obszarem zdegradowanym, o jego delimitacji decydowała, zarówno sytuacja społeczno-gospodarcza (wartości wskaźników), jak i wola mieszkańców gminy. Ze względu na znaczenie tego obszaru (koncentracja usług) planowana interwencja nie spowoduje przesunięcia problemów na inny obszar, a jedynie zapoczątkuje pozytywne zmiany w pozostałych sołectwach gminy.

Wszystkie zidentyfikowane projekty rewitalizacyjne skupiają się na obszarze rewitalizacji i są z nim ściśle powiązane. Stanowią odpowiedź na główne problemy obszaru rewitalizacji. Dzięki ich realizacji pozytywne skutki widoczne będą na całym obszarze gminy, ponieważ wiele z nich dotyczy działań podejmowanych dla miejsc lub obiektów użyteczności publicznej, co wpłynie na poprawę jakości życia wszystkich mieszkańców gminy Dzierzkowice.

Komplementarność problemowa

W Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice na lata 2017-2022 zapewniona została także komplementarność problemowa. Zidentyfikowane projekty rewitalizacyjne wzajemnie dopełniają się tematycznie, sprawiając że realizowany LPR będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, ekonomicznym, przestrzennym i technicznym). Projekty skupione w celu operacyjnym 1. przełożą się na wzrost poczucia tożsamości lokalnej i budowanie silnego kapitału społecznego. Wpłynie to na atrakcyjność obszaru jako miejsca zamieszkania i rekreacji co niewątpliwie przyczyni się do rozwoju usług turystycznych i okołoturystycznych jak również usług podstawowych dla mieszkańców.

Wskazane w dokumencie przedsięwzięcia wpływają na niwelowanie problemów w różnych sferach, co przeciwdziała fragmentacji działań i wpływa na ich kompleksowość.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice na lata 2017-2022 charakteryzuje się komplementarnością proceduralno-instytucjonalną gdyż obejmuje system zarządzania procesem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie interesariuszy, w tym niezależnych od siebie instytucji i podmiotów.

Szczegółowy system zarządzania procesem rewitalizacji został przedstawiony w podrozdziale 12.3. niniejszego dokumentu, jest on spójny i przejrzysty. Instytucją bezpośrednio zaangażowaną w proces rewitalizacji na obszarze gminy Dzierzkowice oraz koordynującą wdrażanie LPR jest Wójt Gminy Dzierzkowice wraz z Radą ds. rewitalizacji.

Wśród struktur organizacyjnych biorących udział w realizacji LPR wymienić należy dwa typy podmiotów:

- ✓ podmiot zarządzający, czyli jednostka nadzorująca oraz koordynująca wdrożenie programu, jako całości, a przy tym prowadząca monitoring i ocenę programu,
- ✓ podmioty wykonawcze, czyli jednostki realizujące poszczególne zadania.

Kompleksowa rewitalizacja obszaru zdegradowanego wymaga współpracy wszystkich rodzajów jednostek funkcjonujących na obszarze gminy, dlatego korzystnym modelem jest współpraca podmiotów publicznych, prywatnych i społecznych.

Funkcję podmiotu zarządzającego i koordynującego realizację Lokalnego Programu Rewitalizacji będzie pełnił Wójt Gminy Dzierzkowice przy współpracy z powołaną specjalnie na potrzebę wdrożenia LPR Radą ds. rewitalizacji. Rada ds. rewitalizacji zapewni reprezentatywność w systemie zarządzania wszystkich sektorów: społecznego, publicznego i gospodarczego.

Komplementarność międzyokresowa

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice na lata 2017-2022 zwraca także uwagę na zachowanie ciągłości programowej. Przedsięwzięcia podejmowane w poprzednich okresach programowych mają swoją ciągłość i kontynuację w obecnym dokumencie. Zidentyfikowane projekty inwestycyjne i nie inwestycyjne stanowią kontynuację zrealizowanych już przedsięwzięć, zarówno tych wspartych ze środków unijnych, jak i tych realizowanych przy udziale środków krajowych. Komplementarność projektów opiera się na wykorzystaniu powstałych produktów i rezultatów, udziale tych samych użytkowników, pełnieniu tych samych funkcji. Ponadto obejmują kompleksowe rozwiązania obszarowe w zakresie rozwiązywania problemów i zaspokajanie potrzeb.

Gmina Dzierzkowice w perspektywie 2007-2013 realizowała projekty przedstawione w tabeli poniżej:

Tabela 49. Projekty realizowane przez Gminę Dzierzkowice w latach 2007-2013

Lp.	Nazwa projektu	Beneficjent	Numer PROJEKTU	Rozpoczęcie realizacji projektu (rrrr-mm-dd)	Zakończenie realizacji projektu (rrrr-mm-dd)
1	„Odnowa i zagospodarowanie przestrzeni publicznej centrum miejscowości Dzierzkowice – Rynek – obszar A”	Gmina Dzierzkowice	00068-6922UM0300133/09	26-03-2008	02-08-2010
2	„Budowa kanalizacji ciśnieniowej w miejscowości Dzierzkowice - Wola”	Gmina Dzierzkowice	00045-6921-UM0300077/09	22-12-2009	29-12-2010
3	“Przedszkolaki z nowej paki”	Gmina Dzierzkowice	178/POKL.09.01.01-06-041/09-00	2009	2011
4	„Odnowa i zagospodarowanie przestrzeni publicznej centrum miejscowości Dzierzkowice – Rynek – obszar B”	Gmina Dzierzkowice	00036-6930-UM0330057/10	01-07-2010	30-06-2011
5	„Odnowa i zagospodarowanie przestrzeni publicznej centrum miejscowości Dzierzkowice Rynek obszar B, etap II i Terpentyna”	Gmina Dzierzkowice	00311-6920-UM0300507/10	16-07-2010	31-10-2011
6	„Budowa placu zabaw w miejscowości Dzierzkowice Podwody”	Gmina Dzierzkowice	00331-6930-UM0340696/10	29-06-2010	24-08-2011
7	“Opracowanie i wydanie serii publikacji informacyjnych o Gminie Dzierzkowice”	Gmina Dzierzkowice	00307-6930-UM0340697/10	29-06-2010	31-10-2011
8	„Modernizacja istniejącego boiska sportowego w miejscowości Terpentyna”	Gmina Dzierzkowice	00312-6922-UM0300509/10	16-07-2010	29-02-2012

9	„Zorganizowanie imprezy kulturalno-rekreacyjnej - „Dożynki Gminne”	Gmina Dzierzkowice	00302-6930-UM0340699/10	29-06-2011	31-10-2011
10	„Stworzenie ogólnodostępnej siłowni gminnej”	Gmina Dzierzkowice	01011-6930-UM0341848/11	16-11-2011	23-08-2012
11	„Budowa placu zabaw w miejscowości Wyżnica”	Gmina Dzierzkowice	01000-6930-UM0341499/11	05-07-2011	05-11-2012
12	„Budowa placu zabaw w miejscowości Dzierzkowice Wola”	Gmina Dzierzkowice	01010-6930-UM0341825/11	16-11-2011	05-11-2012
13	„Indywidualizacja procesu nauczania w klasach I-III szkół podstawowych”	Gmina Dzierzkowice	639/pokl.09.01.02-06-470/10-00	2011	2012
14	„Budowa boiska sportowego z ogrodzeniem i utwardzeniem ciągów komunikacyjnych oraz wyposażeniem”	Gmina Dzierzkowice	00521-6930-UM0330257/11	28-06-2011	30-01-2013
15	„Zorganizowanie imprezy kulturalno-rekreacyjnej - „Dożynki Gminne 2012” połączonej z promocją lokalnych walorów”	Gmina Dzierzkowice	00852-6930-UM0341498/11	05-07-2012	29-10-2012
16	„Zorganizowanie imprezy kulturalno-rekreacyjnej - „Dożynki Gminne 2013” połączonej z pokazem ginących zawodów”	Gmina Dzierzkowice	01463-6930-UM0342515/12	18-05-2012	18-09-2013
17	„Szansa rozwoju”	Gmina Dzierzkowice	992/POKL.09.01.02-06-230/12-00	2013	2014
18	„Wykonanie Wirtualnego Spaceru”	Gmina Dzierzkowice	02182-6930-UM0343659/13	08-07-2013	27-10-2014
19	„Budowa zadaszenia sceny i ławek dla publiczności w m. Dzierzkowice-Rynek”	Gmina Dzierzkowice	02323-6930-UM0343663/13	08-07-2013	31-10-2014
20	„Przebudowa i wyposażenie obiektów sportowych w miejscowości Wyżnica oraz Dzierzkowice Wola”	Gmina Dzierzkowice	00532-6930-UM0330615/13	08-07-2014	14-11-2014

21	„Budowa siłowni zewnętrznej w miejscowości Terpentyna”	Gmina Dzierzkowice	02865-6930-UM0344844/14	28-08-2014	31-03-2015
22	„Podniesienie walorów turystycznych miejscowości Ludmiłówka poprzez remont połączony z modernizacją studni wiejskich”	Gmina Dzierzkowice	02601-6930-UM0344647/14	10-07-2014	31-03-2015
23	„Zagospodarowanie przestrzeni publicznej w miejscowości Dzierzkowice-Wola”	Gmina Dzierzkowice	00689-6930-UM0330821/14	28-08-2014	31-03-2015

Źródło: Opracowanie UG Dzierzkowice

Komplementarność źródeł finansowania

Projekty, które zostały zapisane w Lokalnym Program Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice na lata 2017 -2022 mają możliwość realizacji przy udziale różnych źródeł finansowania w tym środków unijnych. W Lokalnym Programie Rewitalizacji wykorzystano możliwość łączenia wsparcia ze środków EFRR, EFS oraz EFRROW w celu realizacji założonych celów i wyprowadzania obszaru ze stanu kryzysowego. Realizacja projektów rewitalizacyjnych z różnych źródeł z wykluczeniem ryzyka podwójnego finansowania pozwala na uzyskanie korzystnych efektów i wpływa na wzrost dynamiki pożądaných zmian. Ponadto projekty zapisane w dokumencie dają także możliwość włączenia środków prywatnych w finansowanie procesów rewitalizacji.

W sytuacji nieuzyskania dofinansowania na realizację wymienionych w Lokalnym Programie Rewitalizacji działań, Urząd Gminy Dzierzkowice będzie w miarę możliwości finansowych wdrażał je ze środków własnych. W związku z tym, nie uzależnia się realizacji przedmiotowego programu od uzyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych.

11.5. Powiązanie celów i projektów rewitalizacyjnych z uzasadnieniem ich wpływu na rozwiązanie problemów oraz efekty ich realizacji

Zidentyfikowane w procesie szerokich konsultacji społecznych z sołtysami i mieszkańcami obszaru rewitalizacji i w wyniku eksperckich analiz główne projekty rewitalizacyjne przyczynią się do realizacji wyznaczonego głównego celu rewitalizacji tj. *Wzrostu poziomu życia mieszkańców oraz poprawy atrakcyjności obszaru rewitalizacji poprzez nadanie mu nowych funkcji i odbudowanie istniejących oraz kompleksową odnowę społeczną, przestrzenną i gospodarczą* oraz celów operacyjnych:

Cel operacyjny 1. Odbudowa istniejących i nadanie nowych funkcji obszarowi centrum gminy prowadzące do wzrostu aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców oraz wzmacniania poziomu integracji społecznej;

Cel operacyjny 2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz ograniczenie patologii społecznych na obszarze rewitalizacji;

Cel operacyjny 3. Zwiększenie rozwoju gospodarczego i poprawa lokalnego rynku pracy oraz wzrost przedsiębiorczości mieszkańców gminy Dzierzkowice

Do realizacji 1 celu operacyjnego przyczynią się następujące projekty główne:

- Zagospodarowanie centrum miejscowości Dzierzkowice Wola poprzez rozbudowę istniejącej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej
- Rozwój infrastruktury turystycznej na terenie miejscowości Dzierzkowice – Wola poprzez budowę zespołu wiat rekreacyjnych
- Rozwój infrastruktury turystycznej na terenie miejscowości Sosnowa Wola poprzez budowę altany rekreacyjnej
- Zagospodarowanie domu wiejskiego i otoczenia domu wiejskiego w Dzierzkowicach-Woli

Do realizacji 2 celu operacyjnego przyczynią się następujące projekty główne:

- Stworzenie systemu zajęć pozalekcyjnych integrujących lokalną społeczność
- Stworzenie spójnej, obejmującej w szczególności obszar do rewitalizacji, oferty kulturalnej integrującej mieszkańców
- Wsparcie osób bezrobotnych i aktywizacja zawodowa
- Spotkania edukacyjne nt. współczesnych zagrożeń – Przemoc
- Zachęcanie rolników do modernizacji gospodarstw w kierunku wielofunkcyjnym (np. agroturystyka)

Do realizacji 3 celu operacyjnego przyczynią się następujące projekty główne:

- „Od szkolenia do zatrudnienia – YEI”
- Organizacja cyklicznych szkoleń i spotkań informacyjnych zachęcających do zakładania i rozwoju własnej firmy

12. System wdrażania i monitorowania działań rewitalizacyjnych

Ze względu na długookresowy charakter Lokalnego Programu Rewitalizacji wdrażanie jego założeń jest procesem ciągłym, wymagającym stałego śledzenia zmian prawnych, gospodarczych, politycznych oraz elastyczności w dostosowaniu się do wytycznych w zakresie pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych. W wyniku podejmowanych działań stopniowo będą osiągnęte cele rewitalizacji i w związku z tym będą zmieniały się priorytety.

Proces wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji poprzedza jego opracowanie i ustalenie celów rewitalizacji oraz konkretnych projektów przeznaczonych do realizacji. Pierwszym etapem wdrożenia LPR jest przyjęcie go stosowną uchwałą Rady Gminy. Kolejnym etapem jest realizacja poszczególnych projektów, dzięki czemu osiągnęte są cele. W trakcie wdrażania LPR odbywa się ocena stopnia jego realizacji, która prowadzi do aktualizacji zapisów programu, jeżeli wystąpiły odchylenia od pierwotnie zaplanowanego stanu docelowego.

Ze względu na społeczny charakter procesu rewitalizacji stworzone zostaną możliwości współuczestniczenia społeczności w poszczególnych projektach np. w ramach dyskusji o sposobach zagospodarowania i przyjmowania właściwych rozwiązań, poprzez zastosowanie w SIWZ społecznych kryteriów oceny ofert inwestycyjnych, premiując zatrudnianie lokalnych bezrobotnych.

12.1. Źródła i modele finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych

W związku z tym, iż Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice został opracowany zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministra Rozwoju oraz Zasadami programowania, wdrażania i wsparcia rewitalizacji w województwie lubelskim Departamentu Wdrażania Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Departamentu Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym źródłem jego finansowania mogą być zarówno wewnętrzne fundusze budżetu gminy i podmiotów prywatnych, jak i zewnętrzne środki unijne i krajowe

Ważne jest wykorzystanie dla celów rewitalizacji dostępnych środków z programów rządowych oraz funduszy pomocowych Unii Europejskiej, a także stworzenie przez gminę warunków dla możliwie szerokiego włączenia się sektora prywatnego w działania na rzecz rewitalizacji, ze szczególnym uwzględnieniem lokalnych firm i instytucji.

Głównym unijnym źródłem finansowania projektów rewitalizacyjnych jest Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020, w ramach którego działaniami dedykowanymi rewitalizacji są:

13.3 Rewitalizacja obszarów miejskich,

13.4 Rewitalizacja obszarów wiejskich,

13.8 Rewitalizacja Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

W ramach powyższych działań na dofinansowanie szansę mają projekty infrastrukturalne, mające na celu przywracanie bądź nadanie nowych funkcji obszarom zdegradowanym pod względem przestrzennym, środowiskowym, społecznym i gospodarczym.

Dla gminy Dzierzkowice najbardziej istotnym działaniem jest 13.4 Rewitalizacja obszarów wiejskich. Realizacja projektów rewitalizacyjnych przy współfinansowaniu RPO WL w ramach tego działania będzie możliwa jedynie pod warunkiem wpisania ich do Lokalnego Programu Rewitalizacji.

W działaniu 13.4 określony został szeroki katalog beneficjentów, którzy mogą starać się o dofinansowanie projektu rewitalizacyjnego:

- ✓ podmioty publiczne (jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki, porozumienia i stowarzyszenia, samorządowe jednostki organizacyjne sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną, służby ratownicze i bezpieczeństwa publicznego, jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną nie wymienione wyżej),
- ✓ podmioty prywatne (spółki prawa handlowego, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki, MŚP (przedsiębiorstwa muszą prowadzić działalność na terenie województwa lubelskiego).
- ✓ podmioty społeczne (przedsiębiorstwa społeczne, zgodnie definicją Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej, organizacje pozarządowe),
- ✓ podmioty mieszane (podmioty działające w oparciu o partnerstwo publiczno-prywatne).

W ramach RPO WL przewidziano także preferencje dla inwestycji niezbędnych dla kompleksowej rewitalizacji danego obszaru realizowanych w ramach następujących działań:

- 3.1 Tereny inwestycyjne,
- 5.2 Efektywność energetyczna sektora publicznego,
- 5.3 Efektywność energetyczna sektora mieszkaniowego,
- 5.5 Promocja niskoemisyjności,
- 7.1 Dziedzictwo kulturowe i naturalne,
- 9.1 Aktywizacja zawodowa,
- 9.3 Rozwój przedsiębiorczości,
- 9.6 Rozwój przedsiębiorczości w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych LOF,
- 11.1 Aktywne włączenie,
- 11.2 Usługi społeczne i zdrowotne,
- 11.4 Aktywne włączenie w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych LOF,
- 11.5 Usługi społeczne i zdrowotne w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych LOF,
- 12.2 Kształcenie ogólne,
- 12.6 Kształcenie ogólne w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych LOF,
- 13.2 Infrastruktura usług społecznych.

Szczególną formą finansowania działań rewitalizacyjnych jest połączenie środków publicznych i prywatnych poprzez zawiązanie partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP). W rozumieniu ustawy o PPP z dnia 28 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 169 poz.1420) jest to oparta na umowie współpraca podmiotu publicznego i partnera prywatnego, służąca realizacji zadania publicznego, w ramach której partner prywatny w całości albo w części poniesie nakłady na wykonanie przedsięwzięcia będącego przedmiotem współpracy lub zapewni ich poniesienie przez osoby trzecie.

Partnerstwo publiczno-prywatne, jest szczególnie zalecane, gdy:

- ✓ samorząd chce utrzymać pewien stopień kontroli nad przedsięwzięciem,
- ✓ istnieją znaczne potrzeby inwestycyjne, a fundusze publiczne winny być kierowane na inne cele,
- ✓ zaangażowany w projekt sektor prywatny jest w stanie uzyskać zwrot zainwestowanych środków z opłat za użytkowanie obiektu.

Podobną formą finansowania działań rewitalizacyjnych jest partnerstwo publiczno-społeczne czyli forma współpracy jednostki publicznej z organizacjami pozarządowymi.

Zakres, organizacja i finansowanie rewitalizacji powinny być dostosowane do specyfiki obszaru, z wykorzystaniem wszystkich doświadczeń podmiotów planujących realizację projektów rewitalizacyjnych.

W sytuacji nieuzyskania dofinansowania na realizację wymienionych w Lokalnym Programie Rewitalizacji działań, Urząd Gminy Dzierzkowice będzie w miarę możliwości finansowych wdrażał je ze środków własnych. W związku z tym, nie uzależnia się realizacji przedmiotowego programu od uzyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych.

12.2. System instytucjonalny w procesie rewitalizacji

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice określa plan działania dla obszaru objętego rewitalizacją. Wydatkowanie funduszy publicznych, w tym także pochodzących z funduszy zagranicznych, na działania rewitalizacyjne wymaga stworzenia systemu instytucji i procedur, które zapewnią, że środki te będą wydatkowane oszczędnie i efektywnie.

Instytucją bezpośrednio zaangażowaną w proces rewitalizacji na obszarze gminy Dzierzkowice oraz koordynującą wdrażanie LPR jest Urząd Gminy Dzierzkowice na czele z Wójtem i Radą Gminy. Instytucjami wspomagającymi Urząd Gminy są sołtysi sołectw wchodzących do obszaru rewitalizacji oraz jednostki organizacyjne Urzędu Gminy.

Szczególną rolę we wdrażaniu Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice będą pełnili sołtysi sołectw wchodzących w obszar rewitalizacji: Sosnowa Wola, Dzierzkowice-Wola, Dzierzkowice-Rynek. Będą oni pełnili funkcję koordynacyjną wdrażaniem LPR w mikroskali pojedynczego sołectwa, ponieważ są przedstawicielami mieszkańców i najlepiej znają ich problemy i potrzeby.

W zależności od lokalnych uwarunkowań i specyfiki poszczególnych projektów w proces rewitalizacji jako partnerzy mogą włączyć się podmioty społeczne i gospodarcze.

Kompleksowa rewitalizacja obszaru zdegradowanego wymaga współpracy wszystkich rodzajów jednostek funkcjonujących na obszarze gminy, dlatego korzystnym modelem jest współpraca podmiotów publicznych, prywatnych i społecznych w formie partnerstwa.

Współpracę tę zapewni Rada ds. rewitalizacji utworzona zarządzeniem Wójta Gminy Dzierzkowice, w skład której wejdą interesariusze Lokalnego Programu Rewitalizacji z sektora społecznego, publicznego i prywatnego.

12.3. Zarządzanie procesem rewitalizacji

System wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji powinien w jasny sposób przedstawić i określić sposób zarządzania realizacją założeń LPR, a także wyodrębnić i zidentyfikować struktury organizacyjne. Z uwagi na możliwość zaangażowania lokalnych partnerów społeczno-gospodarczych struktury te, a także model funkcjonowania podmiotu zarządzającego należy zarysować w sposób możliwie przejrzysty.

Wśród struktur organizacyjnych biorących udział w realizacji LPR, wymienić należy dwa typy podmiotów:

- ✓ podmiot zarządzający, czyli jednostka nadzorująca oraz koordynująca wdrożenie programu, jako całości, a przy tym prowadząca monitoring i ocenę programu,
- ✓ podmioty wykonawcze, czyli jednostki realizujące poszczególne zadania.

Funkcję podmiotu zarządzającego i koordynującego realizację Lokalnego Programu Rewitalizacji będzie pełnił Wójt Gminy Dzierzkowice przy współpracy z powołaną specjalnie na potrzebę wdrożenia LPR Radą ds. rewitalizacji.

Podmiot zarządzający będzie prowadzić nadzór nad:

- ✓ ustaleniem szczegółowych zasad i kryteriów realizacji LPR,

- ✓ zapewnieniem zgodności realizacji LPR z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu,
- ✓ zapewnieniem korelacji poszczególnych projektów wynikających z LPR ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Dzierzkowice oraz miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego,
- ✓ zapewnieniem przygotowania i wdrożenia zadań w zakresie informacji i promocji LPR,
- ✓ monitoringiem tj. zbieraniem danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów,
- ✓ przygotowaniem raportów ewaluacyjnych na temat wdrażania LPR,
- ✓ ewaluacją ex-post po zakończeniu realizacji LPR.

Najważniejszym podmiotem zarządzającym Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice na lata 2017-2022 jest Wójt. Funkcje pomocnicze pełnić będzie Rada ds. rewitalizacji, w skład której wejdą przedstawiciele wszystkich sektorów. Sektor publiczny będzie reprezentowany przez Radnych Gminy, Wójta Gminy Dzierzkowice oraz wybranych przez niego pracowników Urzędu Gminy. Sektor społeczny stanowią będą Sołtysi rewitalizowanych sołectw, mieszkańcy i organizacje pozarządowe. Sektor gospodarczy budują podmioty prowadzące działalność gospodarczą na obszarze rewitalizacji. Ostateczna struktura Rady ds. rewitalizacji z zapewnieniem reprezentatywności wszystkich trzech sektorów ustalona zostanie w Zarządzeniu Wójta Gminy Dzierzkowice.

Urząd Gminy Dzierzkowice jako podmiot wykonawczy posiada wszelkie struktury organizacyjne oraz doświadczenie umożliwiające wdrożenie projektów w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji. Za realizację poszczególnych etapów projektu rewitalizacyjnego odpowiedzialne będą następujące jednostki:

- ✓ Wójt i Rada Gminy Dzierzkowice – zlecenie przygotowania i wykonania projektu,
- ✓ Referat Inwestycji, Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska – opracowanie wniosków o dofinansowanie; obsługa i przygotowanie przetargu, przygotowanie umów, realizacja projektów, ocena realizacji, koordynacja działań, monitoring,
- ✓ Referat finansowy i kadr – obsługa finansowa,
- ✓ odpowiednia jednostka – użytkowanie i zarządzanie produktami powstałymi w wyniku realizacji projektu.

Poszczególne inwestycje realizowane będą przez instytucje będące właścicielem majątku objętego projektami. Instytucje te będą występowały jako beneficjent i będą odpowiedzialne za przygotowanie, realizację oraz finansowanie projektów w części przypadającej na udział własny.

Do podmiotów wykonawczych zaliczymy również instytucje lub podmioty będące właścicielem majątku objętego projektami. Interesariusze Ci będą występowali jako beneficjenci i będą odpowiedzialni za przygotowanie, realizację oraz finansowanie projektów w części przypadającej na udział własny.

Nieruchomości położone na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji, gmina Dzierzkowice może wносить aportem do spółek z udziałem gminy, celem realizacji zadań rewitalizacyjnych zgodnie z założeniami funkcjonalno-przestrzennymi i organizacyjno-finansowymi rewitalizacji danego obszaru.

12.4. System budowania i wspierania partnerstw

W celu jak najpełniejszego zrealizowania celów rewitalizacji wyznaczonych w niniejszym Lokalnym Programie Rewitalizacji wskazane jest zaangażowanie w proces rewitalizacji instytucji mogących być partnerami w realizacji przedsięwzięć zapisanych w LPR oraz zachęcenie mieszkańców do podejmowania inicjatyw służących realizacji celów rewitalizacji.

Zasada „partnerstwa” jest jedną z kluczowych zasad przyświecających przygotowaniu i wdrażaniu LPR. Inicjowanie współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi stanowi kontynuację prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji, gdzie do współpracy zostali zaproszeni chętni z terenu obszaru rewitalizacji.

Wójt i Rada Gminy Dzierzkowice przyjmują rolę inicjatora projektów rewitalizacyjnych, podejmując działania w celu pozyskania jak największej liczby wiarygodnych partnerów tych procesów. W tym celu będzie budowany właściwy system zachęt dla interesariuszy, kładąc szczególny nacisk na zidentyfikowanie osób mogących być lokalnymi liderami. Osoby takie zdolne są do pozyskania dla procesu rewitalizacji szerokiego poparcia mieszkańców obszaru. Ci partnerzy, którzy odpowiedzialni będą za realizację określonych projektów w ramach rewitalizacji, będą zobowiązani do zachowania określonych ram (terminów i zakresu zadania). Dla stabilizacji tego procesu będą zawierane stosowne porozumienia, umowy lub listy intencji pomiędzy władzą samorządową, a partnerami rewitalizacji.

Władza Samorządowa odpowiedzialna będzie za koordynację i nadzór prowadzonych i inicjowanych przez siebie działań w zakresie rewitalizacji oraz będzie zapewniać właściwą współpracę wszystkich podmiotów zaangażowanych w ich realizację. W uzasadnionych przypadkach gmina może tworzyć nowe podmioty, które będą pełnić rolę koordynatorów rewitalizacji poszczególnych obszarów objętych projektem.

Współpraca pomiędzy partnerami LPR ma na celu:

- ✓ wykorzystanie potencjału organizacji i społeczności lokalnej poprzez skoordynowanie działań w ramach jednego, spójnego projektu akceptowanego i wspieranego przez wszystkich uczestników,
- ✓ optymalne wykorzystanie kompetencji i zasobów będących w dyspozycji gminy, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców,
- ✓ wsparcie innowacyjności proponowanych rozwiązań, wyrażającej się zastosowaniem nowych podejść do problemów związanych z rozwojem lokalnym.

12.5. System informacji i promocji

Współpraca z wieloma partnerami podczas wdrażania LPR i prowadzenia procesu rewitalizacji nakłada na gminę pewne obowiązki, wśród których jednym z najważniejszych jest obowiązek informacyjny. W związku z tym wdrażanie Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice będzie procesem jawnym, a więc publicznym i uspołecznionym.

Celem komunikacji społecznej jest nie tylko podnoszenie świadomości społecznej na temat korzyści płynących z procesu rewitalizacji poprzez poinformowanie możliwie największej liczby interesariuszy o ostatecznych zapisach LPR oraz wszystkich istotnych dla nich aspektach rewitalizacji, ale również zaproszenie ich do aktywnego udziału w pracach na rzecz realizacji zamierzonych celów i pobudzanie do wnoszenia własnych propozycji działań. Prawidłowo przeprowadzona kampania informacyjna o prowadzonych pracach nad założeniami dokumentu, a następnie ich realizacją będzie czynnikiem stymulującym do pozyskiwania partnerów procesu rewitalizacji.

Promocja dokumentu jest ważnym elementem realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji. Działania promocyjne powinny być skierowane do następujących grup docelowych:

- ✓ społeczność lokalna,
- ✓ organizacje pozarządowe,
- ✓ partnerzy społeczno-gospodarczy, w tym spółdzielnie, lokalni przedsiębiorcy,
- ✓ media.

Za informowanie i promocję Lokalnego Programu Rewitalizacji na poziomie gminy odpowiedzialny będzie Wójt Gminy Dzierzkowice. Poprzez właściwe przeprowadzenie działań w zakresie kreowania pozytywnego wizerunku przyjętego Lokalnego Programu Rewitalizacji oraz zaangażowanie partnerów społecznych w proces jego konsultacji i realizacji rozumie się:

- ✓ umieszczenie informacji nt. stanu realizacji założeń LPR, realizacji projektów itp. na oficjalnej stronie internetowej gminy Dzierzkowice (<http://www.dzierzkowice.pl/>) oraz w Biuletynie Informacji Publicznej (<https://ugdzierzkowice.bip.lubelskie.pl/index.php?id=6>)
- ✓ zamieszczanie informacji w lokalnych mediach (np. prasie),
- ✓ publiczną prezentację LPR społeczności lokalnej,
- ✓ organizację spotkań i konferencji dla społeczności lokalnej, przedstawicieli lokalnych środowisk, organizacji pozarządowych dotyczących wdrażania i/lub aktualizacji LPR, które stanowią niezbędny element dialogu społecznego (zwłaszcza w przypadkach projektów społecznych, uzupełniających inwestycje infrastrukturalne), prowadząc do wymiany opinii, czasem nawet do weryfikacji planów lub ich uzupełniania,
- ✓ umożliwienie szerokiego dostępu do zapisów dokumentu poprzez jego powielenie, bądź udostępnienie w formie broszur i ulotek najważniejszych zapisów dotyczących realizowanych działań.

Oprócz Wójta, jako głównego podmiotu odpowiedzialnego za prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych związanych z Lokalnym Programem Rewitalizacji, działania tego typu powinny prowadzić wszystkie inne podmioty, zaangażowane w poszczególne projekty zawarte w LPR.

Nie bez znaczenia jest fakt, że informowanie o planowanych przedsięwzięciach rewitalizacyjnych (inwestycyjnych i nie inwestycyjnych) to ważny sygnał dla potencjalnych

inwestorów i nowych firm, a także dla mieszkańców zainteresowanych otwarciem własnej działalności gospodarczej na rewitalizowanym obszarze gminy Dzierzkowice.

12.6. Monitorowanie efektów działań rewitalizacyjnych

Monitorowanie LPR to systematyczne i ciągłe zbieranie, analiza i wykorzystywanie informacji o przebiegu wdrażania Programu na potrzeby jego zarządzania, oceny oraz podejmowania decyzji. Proces ten dostarcza niezbędnych informacji na temat postępów realizacji i efektywności wdrażania poszczególnych projektów.

Wójt Gminy Dzierzkowice, jako podmiot zarządzający wdrażaniem LPR, odpowiada za kreowanie i realizację polityki rozwoju na swoim terenie. Dlatego szczególnie ważnym elementem wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice jest umiejętne określenie systemu kontroli i monitorowania realizacji celów. Podstawowym zadaniem tego systemu jest dostarczenie bieżących informacji o tym, czy cele rewitalizacji są osiągnięte oraz w jakim stopniu.

Pozwoli to również na dokładne monitorowanie postępów LPR i ewentualne korygowanie niedociągnięć. Poza tym istotne jest zachowanie trwałości podejmowanych działań, a nie skupianie się na rozwiązaniach tymczasowych i nietrwałych.

Podmiotem odpowiedzialnym za monitorowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice jest Wójt Gminy Dzierzkowice, który jest wspierany przez pracowników Urzędu Gminy i jednostki organizacyjne. Bardzo istotną rolę w procesie społecznego monitorowania realizacji LPR będą pełnili sołtysi sołectw wchodzących w skład obszaru rewitalizacji, którzy przy pomocy mieszkańców będą kontrolować realizację poszczególnych projektów rewitalizacyjnych, a zatem wyznaczonych celów rewitalizacji.

Proces monitorowania obejmuje zbieranie danych obrazujących tempo i jakość wdrażania projektów, ich raportowanie, a następnie interpretowanie informacji opisujących postęp i efekty realizowanego zadania.

Monitorowanie efektów działań rewitalizacyjnych będzie się odbywało na trzech poziomach:

- ✓ wskaźniki produktu na poziomie realizowanych projektów: określone indywidualnie dla poszczególnych projektów w podrozdziale 11.2. Projekty rewitalizacyjne,
- ✓ wskaźniki rezultatu na poziomie realizowanych projektów: określone indywidualnie dla poszczególnych projektów w podrozdziale 11.2. Projekty rewitalizacyjne oraz na poziomie celów operacyjnych,
- ✓ wskaźnik oddziaływania na poziomie wizji i celu głównego.

Każdego roku przez okres obowiązywania Lokalnego Programu Rewitalizacji będzie sporządzany skrócony raport z wykonania Lokalnego Programu Rewitalizacji. Co roku analizowane będą wskaźniki produktów i przedstawiony będzie wykaz projektów, które zostały zrealizowane w ciągu roku. Co dwa lata, będzie przygotowywany pełny raport obejmujący: zrealizowane projekty, monitorowanie celów i monitorowanie wskaźników diagnostycznych (przedstawionych w rozdziale 9. Wyznaczenie i charakterystyka obszarów zdegradowanych).

Monitorowanie wskaźników diagnostycznych ma na celu uniknięcie ograniczania się do obserwacji tylko postępów w realizacji poszczególnych projektów. Celem przygotowania LPR jest wydobywanie wskazanych obszarów ze stanu kryzysowego. W związku z tym niezbędne jest monitorowanie również zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej, zwłaszcza w dziedzinach

uznanych jako wymagające interwencji, co będzie możliwe dzięki analizie wskaźników diagnostycznych.

Po sporządzeniu raportu organizowane będzie spotkanie Wójta i Rady ds. Rewitalizacji, w którym uczestniczyć będą mogli mieszkańcy i inni interesariusze z terenu gminy (zwłaszcza obszarów rewitalizacji).

Poniżej przedstawiony został zestaw wskaźników monitorujących realizację Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice wraz ze wskazaniem wartości bazowej wskaźnika na 2014 r. i docelowej na 2022 r. oraz źródła pozyskania danych.

Tabela 50. Lista wskaźników diagnostycznych LPR.

Sfera	Wskaźnik	Wartość docelowa 2022 w stosunku do wartości bazowej (2016)	Źródło danych
Ubóstwo	Zmniejszenie liczby osób korzystających z pomocy społecznej w obszarze rewitalizacji	Zmniejszenie o ok. 3%	Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
Bezrobocie	Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych w obszarze rewitalizacji	Zmniejszenie o ok. 2%	Dane Powiatowego Urzędu Pracy
Przestępczość	Zmniejszenie liczby dokonanych w obszarze rewitalizacji przestępstw	Zmniejszenie o ok. 5%	Dane Komisariatu Policji w Kraśniku
Edukacja	Poprawa wyników egzaminów klas 6	Wzrost o ok 5%	Dane OKE
Kapitał społeczny	Wzrost liczby wniosków o dotacje złożonych do gminy	Wzrost o 10%	Dane UG Dzierzkowice
Gospodarka	Wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w obszarze rewitalizacji	Zwiększenie o ok. 2%.	Dane Urzędu Gminy Dzierzkowice

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 51. Lista wskaźników projektowych LPR.

Cel	Wskaźnik	Wartość docelowa 2022	Źródło danych
Wzrost poziomu życia mieszkańców oraz poprawa atrakcyjności obszaru rewitalizacji poprzez nadanie mu nowych funkcji i odbudowanie istniejących oraz kompleksową odnowę społeczną, przestrzenną i gospodarczą	Odczuwalny wzrost poziomu jakości życia w obszarze rewitalizacji	20%	Ankietyzacja mieszkańców
Cel operacyjny 1. Zwiększona aktywność społeczna i zawodowa zmierzająca do odbudowania istniejących i nadania nowych funkcji obszarowi centrum gminy;	Liczba osób korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury	400	Sprawozdanie z realizacji projektu
	Liczba osób odwiedzających obiekt	500	Sprawozdanie z realizacji projektu
	Liczba osób odwiedzających obiekt	500	Sprawozdanie z realizacji projektu
	Liczba osób korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury	400	Sprawozdanie z realizacji projektu
	Liczba osób korzystających z siłowni zewnętrznej	100	Ankietyzacja mieszkańców
Cel operacyjny 2. Ograniczone występowanie zjawisk wykluczenia społecznego i patologii społecznej na obszarze rewitalizacji;	Liczba osób biorących udział w zajęciach pozalekcyjnych	500	Lista uczestników
	Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach kulturalnych	500	Sprawozdanie z realizacji projektu
	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	5	Lista uczestników
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	5	Sprawozdanie z realizacji projektu
	Liczba osób starszych, u których wzrosła świadomość na temat przejawów przemocy	30	Sprawozdanie z realizacji projektu
	Liczba osób, u których wzrosła wiedza w zakresie sposobów radzenia sobie z przejawami przemocy	30	Sprawozdanie z realizacji projektu
	Liczba adresatów działań zachęcających rolników do modernizacji gospodarstw w kierunku wielofunkcyjnym	50	Sprawozdanie z realizacji projektu
	Liczba uczestników wydarzeń sportowo-rekreacyjnych na obszarze rewitalizowanym	100	Sprawozdanie z realizacji projektu
Cel operacyjny 3. Rozwój gospodarczy i poprawa lokalnego rynku pracy oraz	Liczba osób biernych zawodowo, nieuczestniczących w kształceniu lub szkoleniu objętych wsparciem w programie	9	Sprawozdanie z realizacji projektu

wzrost przedsiębiorczości mieszkańców gminy Dzierzkowice.	Liczba osób poniżej 30 lat z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	1	Sprawozdanie z realizacji projektu
	Liczba uczestników szkoleń i spotkań informacyjnych	50	Lista uczestników
	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	25	Sprawozdanie z realizacji projektu
	Liczba uczestników szkoleń i spotkań informacyjnych	50	Lista uczestników
	Liczba adresatów działań informacyjnych zachęcających rolników do uprawy rolnictwa ekologicznego i roślin energetycznych związanych z OZE	50	Sprawozdanie z realizacji projektu
	Liczba adresatów działań zachęcających rolników do modernizacji gospodarstw w kierunku wielofunkcyjnym	50	Sprawozdanie z realizacji projektu
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	12	Sprawozdanie z realizacji projektu

Źródło: Opracowanie własne

Aby najpełniej odzwierciedlić poprawę sytuacji na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji należy porównać wskaźniki diagnostyczne otrzymane na początku tego procesu ze wskaźnikami uzyskanymi na kolejnych etapach oraz po jego zakończeniu.

Przyjęty system monitorowania jest podstawą do efektywnej ewaluacji i aktualizacji LPR w przypadku gdy stwierdzony zostanie brak osiągnięcia założonych celów. Systematyczna ocena i aktualizacja umożliwi dostosowywanie założeń Lokalnego Programu Rewitalizacji do bieżących uwarunkowań zewnętrznych wpływających na efektywność realizacji zaplanowanych działań mających na celu poprawę zdiagnozowanej sytuacji kryzysowej.

13. System ewaluacji i aktualizacji programu

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice na lata 2017-2022 to dokument otwarty, który poddawany będzie okresowej analizie, ocenie i aktualizacji.

13.1. Zasady, tryb i metody przeprowadzenia ewaluacji

Ewaluacja ma na celu poprawę jakości, skuteczności i spójności realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji w odniesieniu do konkretnych problemów obszaru rewitalizowanego z jednoczesnym uwzględnieniem celu głównego Programu i właściwego prawodawstwa lokalnego, krajowego i wspólnotowego dotyczącego m.in. oddziaływania na środowisko projektów zapisanych do realizacji w LPR.

Ewaluacja LPR będzie służyć przede wszystkim oszacowaniu osiągnięcia wskaźników monitorujących, a przez to stopnia wdrożenia całego LPR. Odpowie również na pytanie o trafność planowanych, przeprowadzonych i zakończonych projektów w odniesieniu do potrzeb, oraz pozwoli ocenić efekty i korzyści z ich wdrożenia.

Ewaluacja Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice opiera się na 3 rodzajach ocen:

- ✓ ex-ante (przed realizacją LPR) – uznać można, że ocenę taką przeprowadzono na etapie przygotowywania Lokalnego Programu Rewitalizacji, harmonogram projektów sporządzono w oparciu o lokalne potrzeby oraz analizę zgłoszonych kart projektów,
- ✓ on-going (w trakcie realizacji LPR) – ocenie tej podlegać będą poszczególne projekty w trakcie ich realizacji, system monitorowania i kontroli powinien być skierowany na analizę postępów w realizacji Programu i kontrolę terminów wykonania poszczególnych zadań,
- ✓ ex-post (po zakończeniu realizacji LPR) – w jej ramach przewiduje się, że po zakończeniu realizacji LPR przez kolejne pięć lat, w systemie rocznym sporządzane będą raporty celem weryfikacji rzeczywistych i planowanych wskaźników rezultatu i oddziaływania.

W raporcie ewaluacyjnym należy wziąć pod uwagę następujące kryteria ewaluacyjne: trafność, skuteczność, efektywność (przy ewaluacji on-going) oraz skuteczność, efektywność, użyteczność, trwałość (przy ewaluacji ex-post). Wójt gminy oceniając realizację Lokalnego Programu Rewitalizacji będzie brał pod uwagę 5 kryteriów:

- ✓ trafność – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia cele LPR odpowiadają potrzebom i priorytetem wskazanym w odniesieniu do obszaru rewitalizacji,
- ✓ skuteczność – kryterium, które pozwala sprecyzować, do jakiego stopnia cele przedsięwzięcia zdefiniowane na etapie LPR zostały osiągnięte,
- ✓ efektywność – kryterium, które pozwala ocenić poziom „ekonomiczności” LPR,
- ✓ użyteczność – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia oddziaływanie LPR odpowiada potrzebom grupy docelowej,
- ✓ trwałość – kryterium pozwalające ocenić na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem LPR będą trwać po zakończeniu jego wdrażania.

Wszelkie dokumenty ewaluacyjne, sprawozdania z realizacji inwestycji oraz sprawozdania okresowe realizacji LPR będą adresowane do Wójta i Rady ds. rewitalizacji. Wszelkie

rozbieżności pomiędzy ustaleniami LPR a jego rzeczywistym wykonaniem będą szczegółowo wyjaśnione. Końcowy raport ewaluacyjny będzie dostępny do wglądu w sekretariacie Wójta.

13.2. Zasady i tryb aktualizacji programu

Proces rewitalizacji, jako rozciągnięty w czasie, podlegał będzie wpływowi czynników zewnętrznych, co implikuje konieczność założenia okresowej aktualizacji LPR oraz aktualizacji nadzwyczajnej w razie zaistnienia takich okoliczności.

System monitorowania i ewaluacji będzie podstawą do podjęcia działań naprawczych i aktualizacji LPR w przypadku gdy stwierdzony zostanie brak osiągnięcia założonych celów, zaistnieje potrzeba wprowadzenia do programu nowego zadania, zmiany harmonogramu realizacji, planu finansowego lub konieczność aktualizacji wskaźników. Ponadto, w przypadku wystąpienia nagłych zmian w otoczeniu wpływających na LPR, może nastąpić aktualizacja nadzwyczajna.

Ewentualność wprowadzenia poprawek i aktualizacji dokumentu wiązała się będzie z przyjęciem odpowiedniej uchwały przez Radę Gminy, tak aby LPR mógł w dalszym ciągu spełniać swoje zadania operacyjne. Wszelkie zmiany w Programie będą jednak musiały posiadać swoje uzasadnienie merytoryczne. Do LPR na późniejszym etapie jego realizacji będą mogli być również uwzględnieni dodatkowi partnerzy (zupełnie nowi, jak i zastępujący dotychczas funkcjonujących w Programie). Akceptowane będą te inicjatywy, które mogą się przyczynić do sukcesu Lokalnego Programu Rewitalizacji. Ze względu na ograniczone zasoby finansowo-rzeczowe (ograniczony budżet i potencjał instytucjonalno-organizacyjny) projekty, które zostaną dopisane do Programu, muszą być zgodne z politykami i programami lokalnymi, regionalnymi, krajowymi i europejskimi oraz z pilnością zaspokojenia potrzeb lokalnego społeczeństwa, jak również mieć wpływ na osiągnięcie spójności przestrzennej i społeczno-gospodarczej.

Procedura okresowej aktualizacji LPR obejmuje następujące kroki:

1. Zainteresowane podmioty, działające na obszarach wskazanych do rewitalizacji w ramach LPR lub zainteresowane podjęciem takiej działalności, w zakresie przyczyniającym się do realizacji celów rewitalizacji, zgłaszają swoje propozycje w formie pisemnej do Urzędu Gminy w Dzierzkowicach lub karty projektu umieszczonej na stronie internetowej,
2. Wójt wraz z Radą ds. rewitalizacji dokonuje weryfikacji zgłoszonych propozycji i wydaje opinię odnośnie włączenia lub odmowy włączenia zgłoszonego działania bądź innej proponowanej zmiany do Lokalnego Programu Rewitalizacji,
3. Jeżeli planowane zmiany wymagają: włączenia do LPR nowych projektów, modyfikacji założonych celów bądź też wyznaczonych kierunków działań warunkujących powodzenie rewitalizacji, Wójt Gminy przy współpracy z Radą ds. rewitalizacji podejmuje decyzję o przystąpieniu do aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji.

W celu przejrzystości LPR dla wszystkich zaangażowanych instytucji (w tym IZ RPO WL) oraz partnerów, zmiany będą sygnalizowane w odpowiednim załączniku do uchwały Rady Gminy w postaci rejestru zmian.

14. Przebieg partycypacji społecznej w procesie programowania rewitalizacji

Partycypacja społeczna została zapewniona na każdym etapie prac nad opracowaniem LPR. Zasady angażowania wszystkich grup interesariuszy w prace nad LPR, wraz ze wskazaniem wykorzystanych form partycypacji, terminów oraz zakresu podejmowanych czynności zostały opisane poniżej. **Przyjęte zasady partycypacji nie prowadziły do uprzywilejowania części społeczności lokalnej kosztem pozostałych jej członków.** Wszelkie informacje dotyczące spotkań konsultacyjnych, wypełniania ankiet i fiszek projektowych były nie tylko dostępne na stronie internetowej gminy (zarówno w zakładce rewitalizacji jak i aktualności), ale także były wywieszane przez sołtysów w każdej miejscowości. Przez cały okres opracowywania LPR na temat rewitalizacji i jej przebiegu mieszkańcy mogli dowiedzieć się z broszur informacyjnych wyłożonych w Urzędzie Gminy.

14.1. Konsultacje społeczne

Podstawowym celem działań partycypacyjnych jest włączenie jak najszerzej grupy beneficjentów i interesariuszy w proces rewitalizacji. Interesariuszami procesu rewitalizacji są m.in. mieszkańcy gminy, mieszkańcy obszaru rewitalizacji (w tym także poszczególne grupy społeczne, takie jak młodzież, seniorzy, osoby niepełnosprawne itp.), lokalni przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, związki wyznaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i spółdzielnie mieszkaniowe itp. W ramach wdrażania LPR, przewidziano następujące formy włączenia mieszkańców w działania rewitalizacyjne:

- ✓ opracowanie sekcji „Lokalny Program Rewitalizacji” na stronie internetowej urzędu gminy <http://www.dzierzkowice.pl/>, na której opublikowany zostanie dokument oraz zamieszczane będą wszystkie informacje związane z procesem rewitalizacji w gminie,
- ✓ publikowanie najważniejszych informacji dotyczących procesu rewitalizacji na głównej stronie Urzędu Gminy Dzierzkowice,
- ✓ organizacja konferencji i spotkań informacyjnych dotyczących Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice na lata 2017-2022,
- ✓ organizacja spotkań z mieszkańcami, na których poruszana będzie tematyka rewitalizacji,
- ✓ konsultowanie z interesariuszami procesu rewitalizacji koncepcji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Należy także zaznaczyć, że interesariusze procesu rewitalizacji będą angażowani w planowanie, realizację oraz monitoring przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Przedmiotem pierwszego etapu konsultacji była delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Dzierzkowice. Prace prowadzone były jako wstęp do przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Od początku prac nad LPR prowadzono ankietyzację. Ankieta dostępna była na stronach internetowych Gminy, w Urzędzie Gminy oraz na spotkaniach konsultacyjnych. Ankietę wypełniły 53 osoby.

Podczas procesu konsultacji zorganizowano 3 spotkania konsultacyjne z interesariuszami LPR. Wójt Gminy oraz eksperci zewnętrzni zaprosili wszystkich mieszkańców, organizacje pozarządowe, przedsiębiorców i wszystkie inne osoby oraz podmioty, które chcą mieć wpływ na rozwój gminy do włączenia się do prac nad dokumentem. Podkreślano, że udział

społeczności lokalnej jest kluczowy dla opracowania Programu Rewitalizacji oraz diagnozy społeczno-gospodarczej, w tym wyznaczenia obszarów rewitalizacji. Działania planowane w ramach Programu mają służyć poprawie warunków życia i zwiększaniu aktywności gospodarczej mieszkańców. Poinformowano mieszkańców o możliwościach uczestnictwa cyklu trzech konsultacji społecznych i konferencji podsumowującej.

Spotkania konsultacyjne odbywały się w Gminnym Ośrodku Kultury w Dzierzkowicach. W każdym spotkaniu uczestniczyli radni oraz sołtysi lub wyznaczeni przez nich przedstawiciele sołectw. Program spotkań kształtował się następująco:

Tabela 52. Terminy i przedmiot konsultacji społecznych.

Lp.	Data spotkania	Program spotkania
1	16.08.2017	1. Przedstawienie podstawowych informacji na temat rewitalizacji 2. Prezentacja wyników analizy statystycznej dla każdego sołectwa Gminy. 3. Warsztat: identyfikacja negatywnych zjawisk występujących na obszarze zdegradowanym w poszczególnych sferach (społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej i gospodarczej). 4. Prezentacja propozycji obszaru do rewitalizacji i dyskusja.
2	16.08.2017	1. Warsztat: przedstawienie omówienie i dyskusja nad celami Lokalnego Programu Rewitalizacji. 2. Prezentacja fiszek rewitalizacyjnych (mieszkańcy mogą zgłaszać propozycje projektów rewitalizacyjnych na terenie obszaru rewitalizacji)
3	25.08.2017	1. Omówienie i dyskusja nad opracowanymi fiskami projektowymi. 2. Ustalenie roboczej wersji harmonogramu realizacji projektów rewitalizacyjnych na podstawie opracowanych fiszek. 3. Podsumowanie i zakończenie serii spotkań.

Przez cały okres konsultacji na stronie internetowej gminy zamieszczone były mapy z zaznaczoną propozycją obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji.

Konsultacje koncentrowały się na:

- 1) poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami;
- 2) prowadzeniu, skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji, wynikających z ustawy, oraz o przebiegu tego procesu;
- 3) inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji;
- 4) zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji,
- 5) wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji lokalnego programu rewitalizacji;
- 6) zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.

Rysunek 1. konsultacje społeczne

Źródło: Fot. Urząd Gminy Dzierzkowice.

Rysunek 2. konsultacje społeczne

Źródło: Fot. Urząd Gminy Dzierzkowice.

Lokalny Program Rewitalizacji został zamieszczony na stronie internetowej gminy 29.04.2017 roku celem konsultacji społecznych i umożliwienia mieszkańcom wprowadzania zmian do dokumentu.

14.2. Wyniki badań społecznych

Po przeprowadzeniu diagnozy Gminy Dzierzkowice, w ramach analizy wskaźnikowej wyłoniono pięć obszarów zdegradowanych. Tym samym uznano o konieczności zagwarantowania udziału społeczności lokalnej, możliwości wypowiedzenia się na temat tego, jaki obszar powinien zostać uznany za obszar rewitalizacji.

Badanie przeprowadzono w terminie od 20.07.2017 r. do 16.08.2017 r. Ankieta była opublikowana w zakładce na stronie internetowej Gminy oraz wyłożona w siedzibie Urzędu Gminy Dzierzkowice oraz rozdawana na wszystkich spotkaniach konsultacyjnych. Łączna liczba respondentów wyniosła 53 osoby.

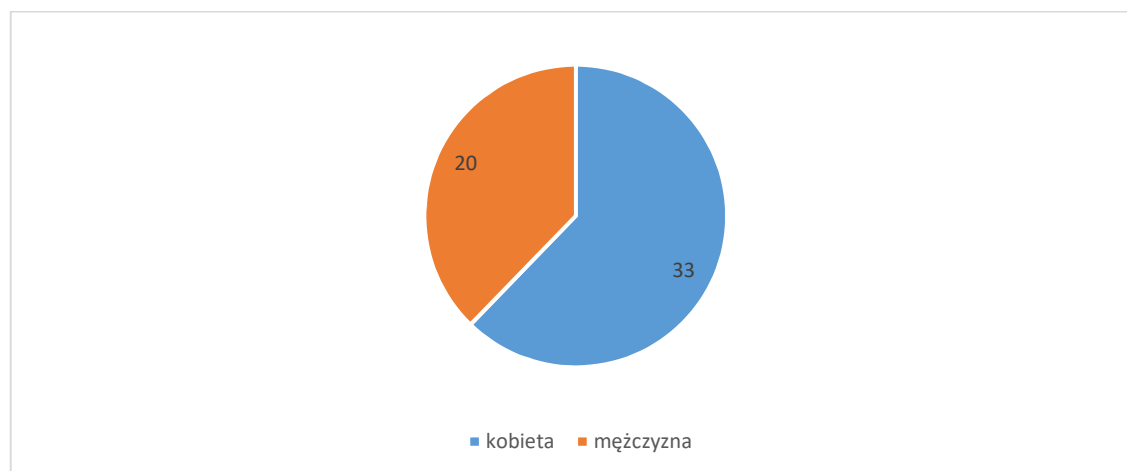
Celem badania było skonfrontowanie efektów przeprowadzonej analizy wskaźnikowej oraz uzyskanie informacji pozwalających na ocenę trafności doboru obszaru miejscowości Sosnowa Wola, Dzierzkowice-Wola oraz Dzierzkowice-Rynek jako obszaru rewitalizacji.

W pierwszej części analizy zostaną przedstawione zmienne socjodemograficzne populacji biorącej udział w badaniu a w dalszej części podrozdziału znajduje się analiza odpowiedzi na poszczególne pytania merytoryczne.

Poniżej przedstawiono zbiorcze wyniki ankiet wskazujących jako obszar rewitalizacji sołectwa: Dzierzkowice-Wola, Dzierzkowice-Rynek i Sosnowa Wola. W związku z tym, że za wyborem innego obszaru przemawiały jedynie 6 ankiet nie dokonywano ich analizy.

Wśród respondentów dominowały kobiety, ich udział kształtował się na poziomie 62,3%, natomiast odsetek kobiet wynosił 37,7%.

Wykres 43. Metryczka - płeć

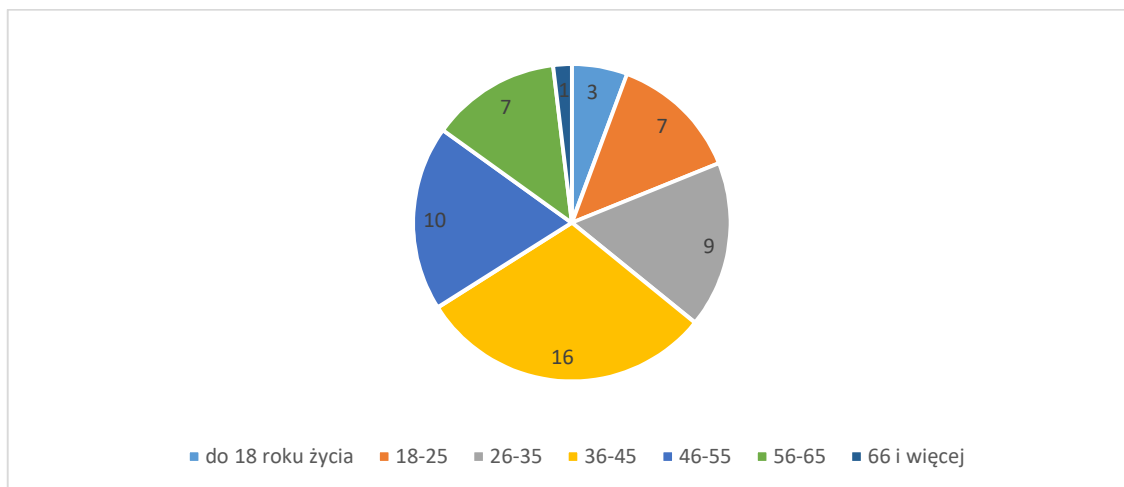

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Najbardziej liczną grupą badanych były osoby w wieku 36-45 lat (30,2%), oraz osoby w wieku 46-55 (18,9%) i 26-35 (17,0%).

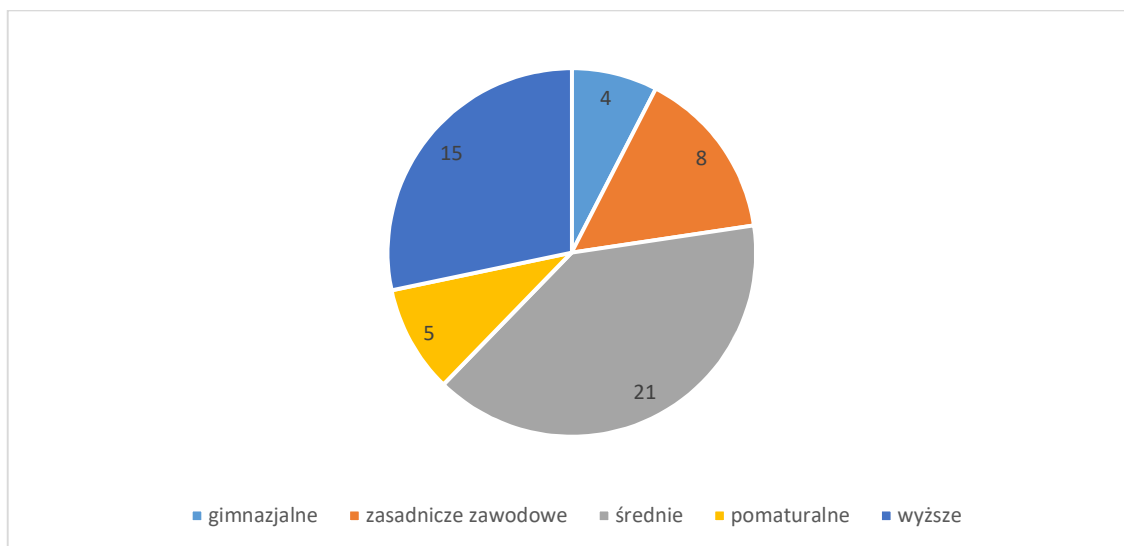
Wykres 44. Metryczka - wiek

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Najwięcej ankietowanych posiadało wykształcenie średnie (39,6%), a następnie wyższe (28,3%) i zasadnicze zawodowe (15,1%).

Wykres 45. Metryczka - wykształcenie

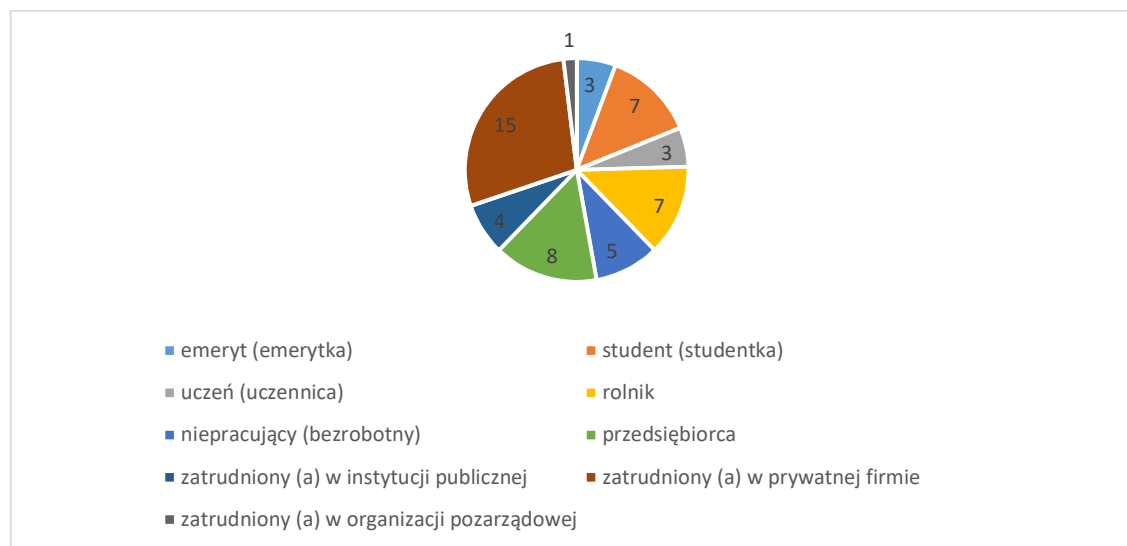

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Status na rynku pracy mieszkańców może stanowić istotny czynnik determinujący wybór odpowiedzi i formułowanie opinii dotyczących planowanych działań rewitalizacyjnych. Dlatego warto przyrzeć się jak przedstawia się przekrój ankietowanych w kontekście tego kryterium. Zdecydowanie przeważającą grupę wśród ankietowanych stanowiły osoby pracujące (66,0%). Osoby uczące się i bezrobotne stanowiły grupy o udziale 28,3% respondentów. Emeryci i renciści stanowili natomiast 5,7% badanych.

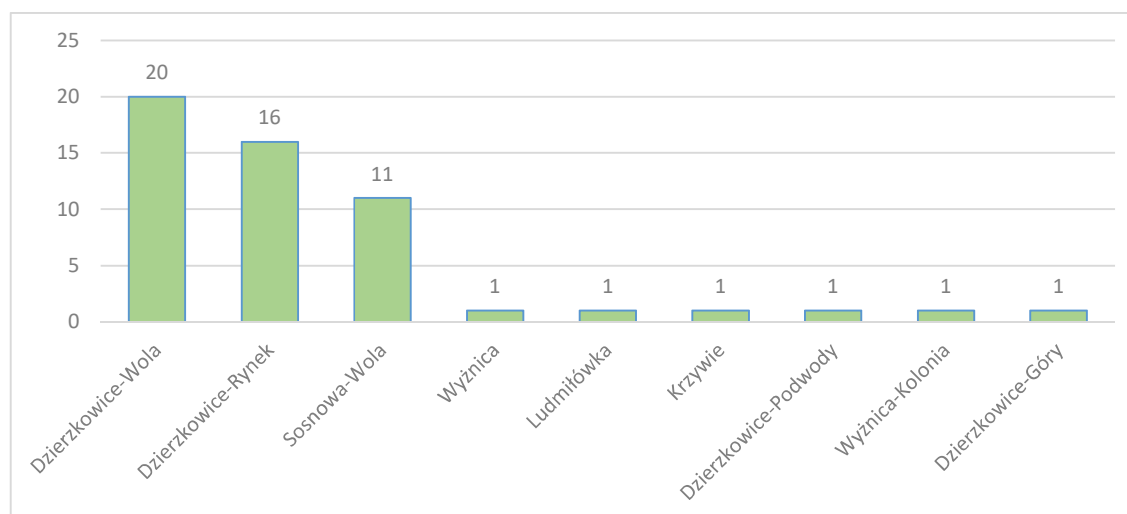
Wykres 46. Metryczka – status na rynku pracy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Bazując na analizie wskaźnikowej, poproszono respondentów o wskazanie obszaru gminy, który powinien być poddany procesowi rewitalizacji. 37,7% respondentów było zdania, że obszarem poddanym procesowi rewitalizacji powinna być miejscowość Dzierzkowice-Wola, 30,2% wybrało miejscowość Dzierzkowice-Rynek, 20,8% respondentów wskazało na miejscowość Sosnowa Wola.

Wykres 47. Obszar, który powinien być poddany procesowi rewitalizacji.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

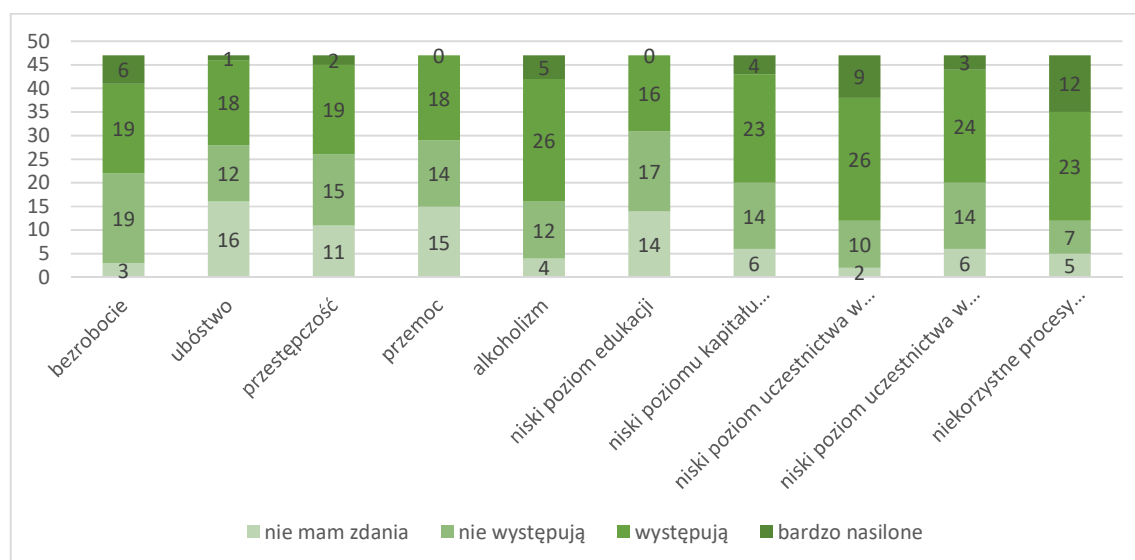

W kolejnych pytaniach poproszono respondentów o ocenę skali występowania problemów społecznych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na wskazanym obszarze do rewitalizacji. Poniżej przedstawiono analizę danych. Skupiono się na trzech najczęściej wskazywanych w ankiecie obszarach tj. miejscowości Sosnowa Wola, Dzierzkowice-Rynek, Dzierzkowice-Wola. W związku z tym, że najczęściej wymieniano te obszary łącznie analizie poddano je w sposób zbiorczy.

Obszar do rewitalizacji – Sosnowa Wola, Dzierzkowice-Rynek, Dzierzkowice-Wola

Najwięcej respondentów stwierdziło, że spośród problemów natury społecznej w największej skali i nasileniu występują niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym, niekorzystne procesy demograficzne, alkoholizm. Niekorzystnym zjawiskiem jest także częste występowanie problemów społecznych związanych z: bezrobociem, ubóstwem i przestępczością.

Wykres 48. Jak ocenia Pan(i) skalę występowania PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH na wskazanym przez Pana(ią) obszarze? (osoba).

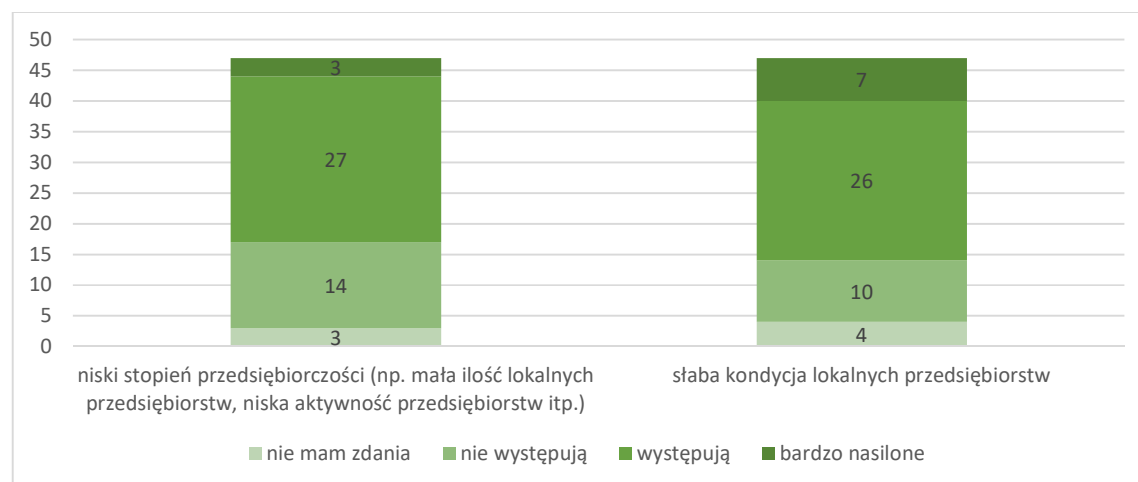

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Ankietowani wskazywali, że występowanie negatywnych problemów w sferze gospodarczej wiąże się zarówno z niskim stopniem przedsiębiorczości jak i słabą kondycją lokalnych przedsiębiorstw.

Wykres 49. Jak ocenia Pan(i) skalę występowania PROBLEMÓW GOSPODARCZYCH na wskazanym przez Pana(ią) obszarze? (osoba).

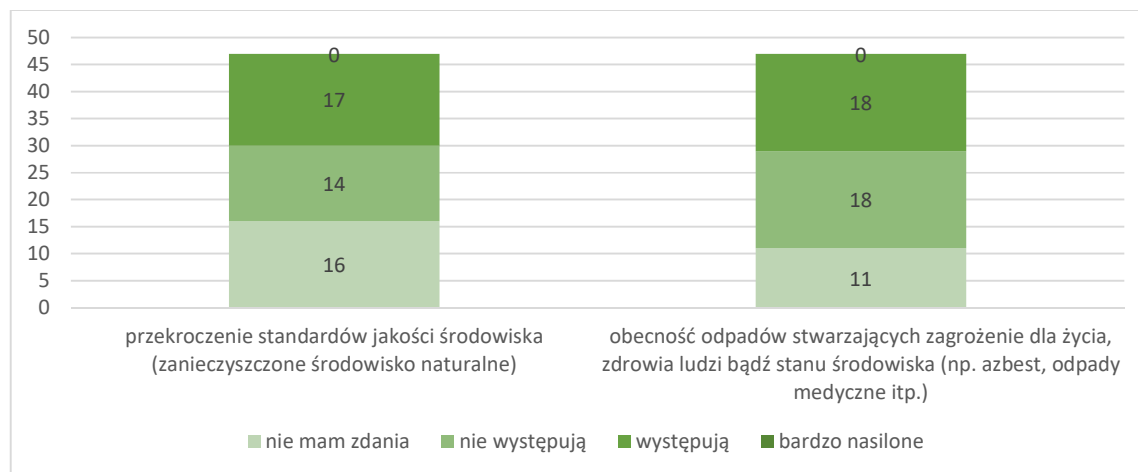

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

W sferze środowiskowej zdaniem badanych występuje nasilenie obu negatywnych zjawisk, tj: przekroczenia standardów jakości środowiska i obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi, bądź stanu środowiska.

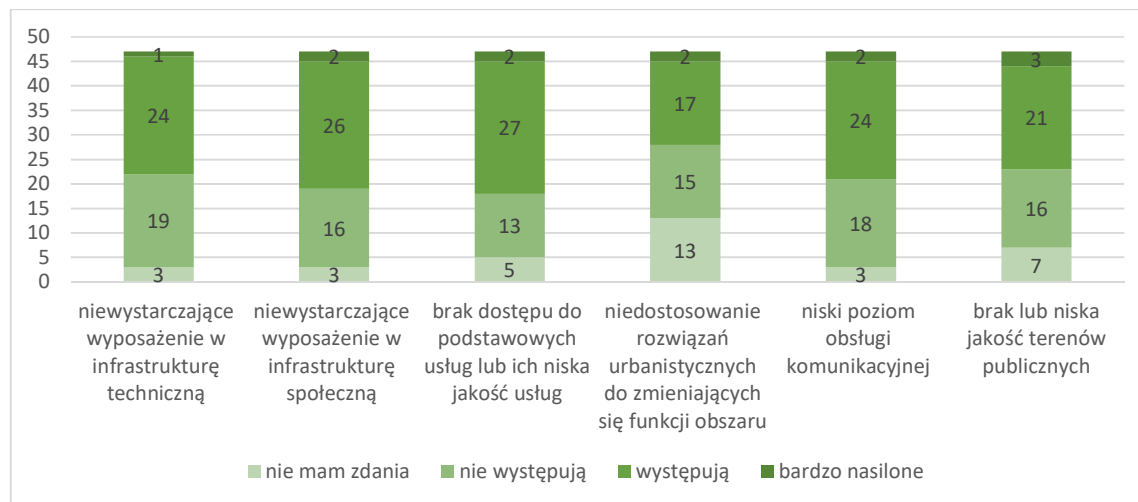
Wykres 50. Jak ocenia Pan(i) skalę występowania PROBLEMÓW ŚRODOWISKOWYCH na wskazanym przez Pana(ią) obszarze? (osoba).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

W kwestii problemów przestrzenno-funkcjonalnych osoby wskazujące na Sosnową Wolę, Dzierzkowice-Rynek i Dzierzkowice-Wola jako obszar do rewitalizacji twierdziły, że zjawiskami negatywnymi o największym nasileniu są: brak dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość, niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną oraz niski poziom obsługi komunikacyjnej.

Wykres 51. Jak ocenia Pan(i) skalę występowania PROBLEMÓW PRZESTRZENNO-FUNKcjONALNYCH na wskazanym przez Pana(ią) obszarze? (osoba).

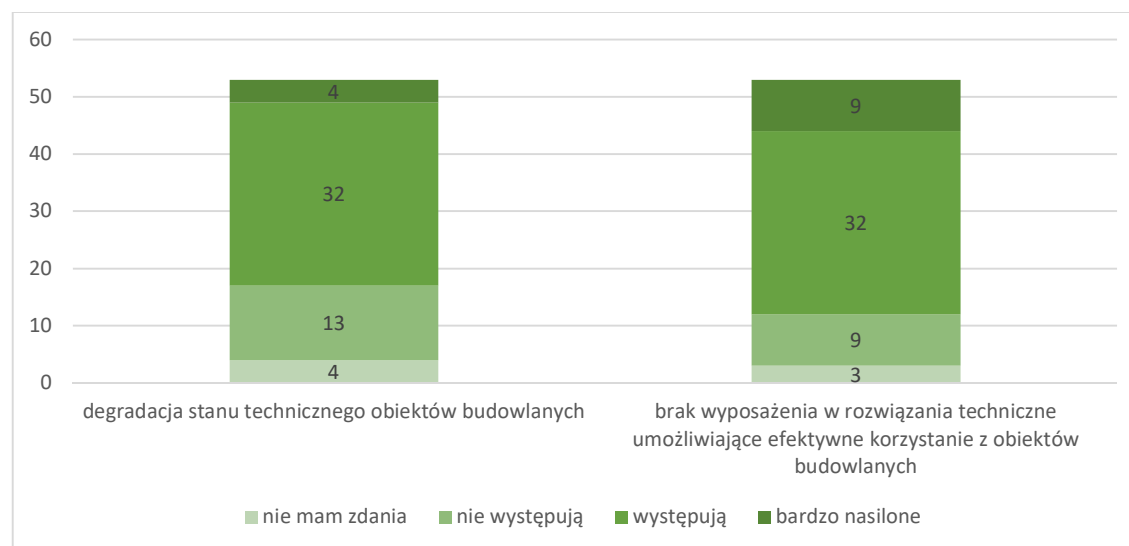

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Ankietowanie w sferze problemów technicznych jako na zjawisko o największym nasileniu wskazywali brak wyposażenia w rozwiązania techniczne uniemożliwiające efektywne korzystanie z obiektów budowlanych.

Wykres 52. Jak ocenia Pan(i) skalę występowania PROBLEMÓW TECHNICZNYCH na wskazanym przez Pana(ią) obszarze? (osoba).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

15. Ocena oddziaływania na środowisko

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2008 Nr 199 poz. 1227) projekt niniejszego dokumentu należało skonsultować z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska oraz Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym, w celu ustalenia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

W związku z powyższym projekt dokumentu, wyszczególniający wszystkie planowane do realizacji inwestycje został przesłany obu tym organom z prośbą o opinię, czy należy wykonać strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko.

W odpowiedzi na pismo Wójta Gminy Dzierzkowice znak: BRI.6220.5.1.2017 z dnia 8.09.2017 r. z wnioskiem na podstawie art. 48 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz 353 ze zm.) o uzgodnienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice na lata 2017-2022. Naczelnik Wydziału Spraw Terenowych V z up. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie stwierdził, że: „Projekt Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Dzierzkowice na lata 2017-2022 nie wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko”. (Pismo z dnia 26 września 2017, Znak: WSTV.410.88.2017.AP.AS). Przedmiotowe pismo stanowi załącznik do Lokalnego Programu Rewitalizacji.

W odpowiedzi na wniosek z dnia 8 września 2017 r. w sprawie wyrażenia zgody na odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu pn. „Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Dzierzkowice na lata 2017-2022”- Lubelski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Lublinie poinformował, że dokument LPR, nie jest wymieniony w art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 353 z późn. zm.). **Zgodnie z art. 47 przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest wymagane także w przypadku projektów dokumentów innych niż wymienione w art. 46 jednak wymagają one uzgodnienia wyłącznie z organem określonym w art. 57, tj. w tym przypadku z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Lublinie** (nr. przedmiotowego pisma DNS-NZ.7016.247.2017.AS, z dnia 13 września 2017). Pismo stanowi załącznik do Lokalnego Programu Rewitalizacji.

16. Załączniki

16.1. Ankieta

ANKIETA
na potrzeby opracowania
„Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice na lata 2017-2022”
WYZNACZENIE OBSZARÓW DO REWITALIZACJI

Szanowni Państwo,

Celem badania jest poznanie Państwa opinii na temat aktualnych potrzeb w zakresie rewitalizacji problemowych przestrzeni Gminy Dzierzkowice oraz oczekiwanych działań mających na celu ich ożywienie społeczno-gospodarcze, w związku z przystąpieniem Gminy Dzierzkowice do opracowania „Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice na lata 2017-2022” w ramach projektu pt. "Lokalny Program Rewitalizacji podstawą ożywienia w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzenno-funkcjonalnej Gminy Dzierzkowice" współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

Dokument ten będzie stanowił podstawę do podjęcia kompleksowych działań rewitalizacyjnych na zdegradowanym obszarze Gminy Dzierzkowice wymagającym szczególnego wsparcia. Ponadto umożliwi efektywne pozyskiwanie dofinansowania projektów ze środków Unii Europejskiej w perspektywie finansowej 2014–2020. Zaplanowane do realizacji projekty w ramach ww. dokumentu przyczynią się do pobudzenia aktywności społecznej i przedsiębiorczości mieszkańców, przywrócenia estetyki i ładu przestrzennego, pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych, termomodernizacji budynków i obiektów użyteczności publicznej, ochrony środowiska naturalnego, zachowania dziedzictwa kulturowego, a tym samym poprawy jakości życia społeczności lokalnej.

Rewitalizacja - stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji.

Obszar zdegradowany - to obszar Gminy, znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym) i występowania na nim ponadto co najmniej jednego negatywnego zjawiska ze sfery gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej, mającego w stosunku do nich charakter uzupełniający.

Państwa opinie, jako cenne i ważne źródło informacji na temat konkretnych potrzeb mieszkańców Gminy Dzierzkowice, zostaną uwzględnione przy przygotowaniu programu w zakresie jej celów, priorytetów, kierunków działań i konkretnych projektów inwestycyjnych i społecznych.

Ankieta ma charakter anonimowy.

Prosimy o odpowiedź na każde pytanie, poprzez zaznaczenie odpowiedniego pola.

Wójt Gminy Dzierzkowice
(-)
Marcin Gąsiorowski

1. Jaki OBSZAR GMINY powinien być Pana(i) zdaniem poddany procesowi rewitalizacji?

(ze względu na koncentrację na tym obszarze problemów społecznych i współwystępowanie co najmniej jednego problemu wymienionego i opisanego **w pkt. 4 ankiety (z sfery?: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej)**). Proszę dokładnie określić zakres obszaru – jego granice (np. wskazać nazwy miejscowości, ulic, nr działek, itp.):

--

2. Proszę podać Pana(i) związek z wybranym obszarem (można wskazać kilka odpowiedzi).

☐ miejsce zamieszkania
☐ miejsce pracy
☐ miejsce prowadzenia działalności gospodarczej
☐ klient
☐ miejsce rekreacji, wypoczynku
☐ Inne:

3. Jak ocenia Pan(i) skalę występowania PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH na wskazanym przez Pana(ią) obszarze.

Proszę zaznaczyć w skali od 0-3, gdzie: 0 - nie mam zdania 1 - nie występują 2 - występują 3 - bardzo nasilone

Wyszczególnienie:	0	1	2	3
-------------------	---	---	---	---

bezrobocie	☐	☐	☐	☐
ubóstwo	☐	☐	☐	☐
przestępczość	☐	☐	☐	☐
przemoc (np. w rodzinie, w szkole)	☐	☐	☐	☐
alkoholizm	☐	☐	☐	☐
niski poziom edukacji: niskie wyniki w nauce, problemy w realizacji programów nauczania, duża liczba młodzieży niewypełniającej obowiązku szkolnego, rozkład stopnia wykształcenia wśród osób dorosłych itp.	☐	☐	☐	☐
niski poziomu kapitału społecznego: słabo wykształcone relacje wewnątrz społeczności lokalnej, niski poziom zaufania, nieprzestrzeganie zasady współżycia społecznego, słaba zdolność do współdziałania, mała liczba organizacji społecznych itp.	☐	☐	☐	☐
niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym (np. niewielka liczba aktywnych organizacji pozarządowych, niska frekwencja wyborcza itp.)	☐	☐	☐	☐
niski poziom uczestnictwa w życiu kulturalnym (np. niewielka liczba mieszkańców, którzy biorą udział w wydarzeniach kulturalnych - teatralnych, muzealnych, imprezach masowych itp.)	☐	☐	☐	☐
niekorzystne procesy demograficzne (np. migracje, starzenie się społeczeństwa itp.)	☐	☐	☐	☐
Inne problemy społeczne, jakie?	☐	☐	☐	☐

4. Jak ocenia Pan(i) skalę występowania PROBLEMÓW GOSPODARCZYCH, ŚRODOWISKOWYCH, PRZESTRZENNO - FUNKcjONALNYCH lub TECHNICZNYCH, na wskazanym przez Pana(ią) obszarze, które współwystępują wraz z problemami zaznaczonymi w pkt. 3?

Proszę zaznaczyć w skali od 0-3, gdzie: 0 - nie mam zdania, 1 - nie występują, 2 – występują, 3 - bardzo nasilone

■ **PROBLEMY GOSPODARCZE**

<i>Wyszczególnienie:</i>	0	1	2	3
niski stopień przedsiębiorczości (np. mała ilość lokalnych przedsiębiorstw, niska aktywność przedsiębiorstw itp.)	☐	☐	☐	☐
słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw	☐	☐	☐	☐

Inne problemy gospodarcze, jakie?	☐	☐	☐	☐
.....				
.....				
.....				

■ PROBLEMY ŚRODOWISKOWE

Wyszczególnienie:	0	1	2	3
przekroczenie standardów jakości środowiska (zanieczyszczone środowisko naturalne)	☐	☐	☐	☐
obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi bądź stanu środowiska (np. azbest, odpady medyczne itp.)	☐	☐	☐	☐
Inne problemy gospodarcze, jakie?	☐	☐	☐	☐
.....				
.....				
.....				

■ PROBLEMY PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNE

Wyszczególnienie:	0	1	2	3
niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną (np. wodno-ściekową, ciepłowniczą, elektryczną, telekomunikacyjną, drogową itp.)	☐	☐	☐	☐
niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną (np. przedszkola i szkoły, obiekty ochrony zdrowia, instytucje kultury, ośrodki sportowe i rekreacyjne itp.)	☐	☐	☐	☐
brak dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość usług (np. zdrowotnych, społecznych, socjalnych, opiekuńczych itp.)	☐	☐	☐	☐
niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru (np. brak ograniczenia hałasu, brak parkingu itp.)	☐	☐	☐	☐
niski poziom obsługi komunikacyjnej (w tym dostęp do środków komunikacji publicznej, sieci drogowej, ciągów i przejść pieszych itp.)	☐	☐	☐	☐
brak lub niska jakość terenów publicznych (np. tereny zielone, parki, skwery, miejsca rekreacyjno – wypoczynkowe itp.)	☐	☐	☐	☐

Inne problemy przestrzenno-funkcjonalne, jakie?	☐	☐	☐	☐
.....				
.....				
.....				
.....				

■ PROBLEMY TECHNICZNE

Wyszczególnienie:	0	1	2	3
degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych (w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym)	☐	☐	☐	☐
brak wyposażenia w rozwiązania techniczne umożliwiające efektywne korzystanie z obiektów budowlanych (w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska-termomodernizacja, odnawialne źródła energii)	☐	☐	☐	☐
Inne problemy techniczne, jakie?	☐	☐	☐	☐
.....				
.....				
.....				

5. Proszę wymienić/opisać jakie działania należy podjąć w celu minimalizacji wskazanych problemów w Gminie Dzierzkowice?

--

METRYCZKA:

PŁEĆ: ☐ mężczyzna ☐ kobieta	MIEJSCE ZAMIESZKANIA: ☐ Miasto (osiedle) ☐ Miasto (dom jednorodzinny) ☐ Wieś
WIEK: ☐ do 18 roku życia ☐ 18-25 ☐ 26-35 ☐ 36-45 ☐ 46-55	STAN CYWILNY: ☐ kawaler (panna) ☐ żonaty (mężatka) ☐ wdowiec (wdowa) ☐ rozwiedziony (rozwiedziona) ☐ żyjący(a) w nieformalnym związku

☐ 56-65 ☐ 66 i więcej	
STATUS NA RYNKU PRACY: ☐ uczeń (uczenica) ☐ student (studentka) ☐ emeryt (emerytka) ☐ rencista (rencistka) ☐ przedsiębiorca ☐ zatrudniony(a) w prywatnej firmie ☐ zatrudniony(a) w instytucji publicznej ☐ zatrudniony(a) w organizacji pozarządowej ☐ niepracujący (bezrobotny) ☐ rolnik	JAK OCENIA PAN/PANI SWOJĄ SYTUACJĘ MATERIALNĄ? ☐ bardzo dobrze ☐ dobrze ☐ średnio ☐ źle ☐ bardzo źle ☐ trudno powiedzieć
WYKSZTAŁCENIE: ☐ podstawowe ☐ gimnazjalne ☐ zasadnicze zawodowe ☐ średnie ☐ pomaturalne ☐ wyższe	Czy jest Pan/Pani mieszkańcem Gminy Dzierzkowice? ☐ tak ☐ nie

DZIĘKUJEMY ZA WYPEŁNIENIE ANKIETY!

16.2. Fiszka Projektowa

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice

FISZKA PROJEKTOWA
na potrzeby opracowania
„Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy
Dzierzkowice na lata 2017-2022”.

Szanowni Państwo,

Prace nad *Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice na lata 2017-2022* znajdują się w fazie opracowywania konkretnych **propozycji działań/przedsięwzięć (projektów)**, które będą podejmowane w ramach tego Programu w najbliższych latach.

Prosimy zatem wszystkie osoby i instytucje oddane sprawie poprawy jakości życia w naszej gminie o aktywne włączenie się w proces opracowywania Programu i opisanie swojego pomysłu, propozycji projektu do Lokalnego Programu Rewitalizacji (zgodnie z zaproponowaną poniżej fiszką projektową), bazując na wskazanym **obszarze rewitalizacji obejmującym poniższe sołectwa:**

- Sosnowa Wola
- Dzierzkowice-Wola
- Dzierzkowice-Rynek

Obecnie wszczęta procedura naboru projektów jest elementem dalszych konsultacji Programu Rewitalizacji, a także formalnego zebrania przedsięwzięć (projektów), które, po weryfikacji przeprowadzonej przez zespół przedstawicieli wykonawcy dokumentu: Lubelskiej Akademii Rozwoju i Urzędu Gminy Dzierzkowice, zostaną umieszczone w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice na lata 2017-2022.

Marcin Gąsiorowski
(-)
Wójt Gminy Dzierzkowice

1. WZÓR FISZKI PROJEKTOWEJ:

1. Nazwa planowanego działania/projektu

(Nazwa działania/projektu powinna precyzyjnie wskazywać przedmiot działania).

2. Cel ogólny projektu

(np. przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, poprawa jakości życia, poprawa estetyki).

3. Opis stanu istniejącego/problemu i pozytywne skutki, jakie przyniesie realizacja projektu/przedsięwzięcia

(Należy przedstawić stan obecny i wymienić problemy, które będą rozwiązywane w wyniku realizacji projektu, a także uzasadnić, że projekt przyczyni się do ich rozwiązania, np. redukcja negatywnych zjawisk społecznych, integracja społeczeństwa, wskazanie właściwych wzorców zachowań).

4. Lokalizacja projektu/adres

5. Czy projekt realizowany będzie w partnerstwie?

TAK/NIE Jeśli TAK- podać dane kontaktowe partnera.

☐ TAK / ☐ NIE

.....

.....

☐ sektor publiczny ☐ sektor społeczny ☐ sektor gospodarczy

6. Główne planowane działania / zadania

7. Uzasadnienie potrzeby realizacji projektu

8. Posiadane dokumenty, opracowania, analizy, dokumentacja projektowa, decyzje

9. Planowany termin realizacji projektu

(Proszę wskazać czas realizacji projektu i ewentualnie poszczególnych działań?).

10. Typ projektu

(W jakich sferach projekt wpłynie na rozwiązanie problemów?).

11. Najważniejsze efekty jakie zostaną osiągnięte w wyniku realizacji projektu

☐ społecznej ☐ gospodarczej ☐ przestrzenno-funkcjonalnej
☐ technicznej ☐ środowiskowej

Wzrost wykształcenia i dostosowanie kwalifikacji mieszkańców do potrzeb rynku pracy. ☐
Włączenie społeczne osób wykluczonych i/lub zagrożonych marginalizacją. ☐
Zwiększenie integracji mieszkańców ☐

Poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych. ☐
Poprawa stanu infrastruktury technicznej i drogowej. ☐
Stworzenie i/lub rozszerzenie bazy ☐

12. Wskaźniki produktów

(Należy wymienić produkty realizacji projektu oraz zakładane wskaźniki. Przez produkty rozumie się bezpośrednie efekty powstałe po zakończeniu projektu. Wskaźniki opisują wielkość zakładanych produktów. Do przykładowych produktów należą: długość zmodernizowanej drogi – 500 m, powierzchnia zmodernizowanego boiska – 500 m², liczba osób, które wzięły udział w szkoleniu – 100 os.).

13. Wskaźniki rezultatu

(Należy wymienić rezultaty realizacji projektu oraz zakładane wskaźniki. Przez rezultaty rozumie się efekty powstałe po osiągnięciu zakładanych produktów projektu. Wskaźniki opisują wielkość zakładanych rezultatów. Do przykładowych rezultatów należą: spadek poziomu hałasu generowanego przez zmodernizowaną drogę – 10 dB, liczba osób korzystająca ze zmodernizowanego boiska – 300 os., liczba osób, które uzyskały świadectwo ukończenia szkoleń – 70 os.)

14. Nakłady do poniesienia, źródła finansowania (w zł brutto)

(proszę podać szacunkowe koszty realizacji projektu, jakie są oczekiwane źródła finansowania, np. prywatne, publiczne – ze środków budżetu gminy, publiczne – ze środków funduszy UE, inne).

15. UWAGI / dodatkowe informacje

i pobudzenie ich aktywności lokalnej.		turystycznej i rekreacyjnej.	
Poprawa bezpieczeństwa publicznego.	☐	Stworzenie i/lub rozszerzenie bazy sportowej.	☐
Poprawa jakości i zwiększenie dostępności do usług publicznych.	☐	Ograniczenie tzw. niskiej emisji i poprawa jakości środowiska naturalnego.	☐
Pozyskanie inwestorów zewnętrznych.	☐	Odnowa, ochrona i udostępnienie dziedzictwa kulturowego i naturalnego.	☐
Rozwój mikro i małej przedsiębiorczości.	☐	Inne (jakie?)	☐

W przypadku kilku planowanych projektów/przedsięwzięć prosimy o powielenie powyższej tabeli.

2. INFORMACJE O ZGŁASZAJĄCYM:

1. Imię i nazwisko*

2. E-mail*

3. Tel./Fax

5. Wyrażam opinię
jako*

- ☐ osoba prywatna
☐ reprezentująca następującą instytucję:

.....

6. Adres
Korespondencyjny*

*Wypełnienie obowiązkowe

- ☐ Wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych zawartych w niniejszym formularzu dla potrzeb przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu dokumentu pn.: *Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice na lata 2017-2022*, zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 195 ze zm.).

Administratorem danych osobowych jest Wójt Gminy Dzierzkowice. Osoba, której dane osobowe są przetwarzane ma prawo dostępu do treści swoich danych i ich poprawiania. Podanie danych osobowych jest dobrowolne, jednakże nie podanie danych osobowych będzie skutkowało nieuwzględnieniem fiszki zawierającej taki brak. Dane będą przetwarzane do celów przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących opracowania dokumentu pn. „Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice na lata 2017-2022”.

Data, podpis

OŚWIADCZENIE WNIOSKODAWCY:

Ja, niżej podpisany oświadczam że:

- 1) posiadam tytuł prawny do nieruchomości, na której będzie realizowany projekt – dotyczy projektu infrastrukturalnego,
- 2) proponowany projekt w całości mieści się w zakresie działalności Wnioskodawcy/konsorcjum partnerów,
- 3) mam świadomość, że złożenie fiszki projektowej nie jest jednoznaczne z wpisaniem projektu do Programu Rewitalizacji.

Data, podpis

INFORMACJE DODATKOWE:

- Fiszka projektowa będzie podstawą do ujęcia pomysłu (projektu) w Programie Rewitalizacji.
- Na kolejnym etapie tworzenia Programu Rewitalizacji zgłoszone projekty zostaną zweryfikowane pod kątem zgodności z celami Programu i możliwości realizacji.
- W przypadku konieczności dokonania uzupełnień lub korekt zgłoszonego pomysłu, ze Zgłaszającym skontaktują się pracownicy Wykonawcy i/lub Urzędu Gminy Dzierzkowice.
- Projekty zaakceptowane do Programu Rewitalizacji zostaną wpisane na listę planowanych podstawowych przedsięwzięć lub w inny sposób ujęte w tym programie, po wcześniejszych ustaleniach ze Zgłaszającym.
- Każdy Zgłaszający, który złożył wypełnioną fiszkę projektową zostanie powiadomiony, czy i w jakiej formie jego propozycja została uwzględniona.

Wypełnioną fiszkę należy przekazać w jednej z następujących form:

1. Drogą korespondencyjną na adres: **Urząd Gminy Dzierzkowice, Terpentyna 1, 23-251 Dzierzkowice**
2. Drogą elektroniczną na adres: urządgmyny@dzierzkowice.pl
3. Osobiście na sekretariat **Urząd Gminy Dzierzkowice, Terpentyna 1, 23-251 Dzierzkowice**

Kontakt z firmą opracowującą Program Rewitalizacji: Lubelska Akademia Rozwoju, 20-277 Lublin, ul. Vetterów 1, Michał Rządkowski: tel. 81 473 68 77, adres e-mail: michal.rzadkowski@akademiarozwoju.eu

Wszystkim składającym fiszki projektowe do Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice na lata 2017-2022 - serdecznie dziękujemy za zainteresowanie!

16.3. Formularz excel- wyznaczanie obszarów zdegradowanych i do rewitalizacji

16.4. Mapa w skali 1:5000 ilustrująca obszary zdegradowane i rewitalizacji na terenie gminy

16.5. Pismo Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie

16.6. Pismo Lubelskiego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Lublinie

17. Spis tabel, wykresów i map.

Tabela 1. Zestawienie powiązań pomiędzy celami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego a celami Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice na lata 2017-2022	11
Tabela 2. Zestawienie powiązań pomiędzy celami koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju a celami Lokalnego	12
Tabela 3. Zestawienie powiązań pomiędzy celami Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 r.) a celami Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice na lata 2017-2022	14
Tabela 4. Zestawienie powiązań pomiędzy celami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego do roku 2030 a celami Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice na lata 2017- 2022	15
Tabela 5. Zestawienie powiązań pomiędzy priorytetami Strategii Rozwoju Powiatu Kraśnickiego na lata 2016-2022 a celami Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice na lata 2017-2022	16
Tabela 6. Zestawienie powiązań pomiędzy celami Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Dzierzkowice na lata 2016-2022 a celami Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice na lata 2017-2022	17
Tabela 7. Zestawienie powiązań pomiędzy celami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dzierzkowice na lata 2014-2018 a celami Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dzierzkowice na lata 2017-2022	18
Tabela 8. Ludność gminy wg miejscowości w latach 2011-2016	23
Tabela 9. Gęstość zaludnienia wg. miejscowości	26
Tabela 10. Struktura wieku mieszkańców gminy wg miejscowości w 2014 i 2016 roku.	28
Tabela 11. Rodziny objęte pomocą społeczną w latach 2008 – 2016	33
Tabela 12. Udzielona pomoc społeczna w 2016 r.	34
Tabela 13. Charakterystyka szkół z terenu Gminy (stan na 2016 r.)	39
Tabela 14. Infrastruktura szkolnictwa i obwody szkolne	40
Tabela 15. Infrastruktura szkolnictwa, sportowa i rekreacyjna na terenie poszczególnych miejscowości w gminie Dzierzkowice	43
Tabela 16. Wyniki egzaminów klas 6	44
Tabela 17. Struktura bezrobocia w gminie w latach 2014-2016.	46
Tabela 18. Bezpieczeństwo publiczne w gminie na lata 2015-2016	52
Tabela 19. Charakterystyka infrastruktury kultury	57
Tabela 20. Użytkowanie gruntów [PSR 2010]	62
Tabela 21. Charakterystyka gospodarstw rolnych w Gminie	62

Tabela 22. Powierzchnia zasiewów w gospodarstwach rolnych ogółem (stan na 2010 r.)	63
Tabela 23. Zwierzęta gospodarskie w Gminie (stan na 2010 r.)	64
Tabela 24. Potencjał turystyczny na terenie poszczególnych miejscowości.	66
Tabela 25. Ewidencja dróg na terenie gminy Dzierzkowice	68
Tabela 26. Ocena skomunikowania miejscowości z resztą gminy	70
Tabela 27. Charakterystyka zasobów mieszkalnych Gminy	71
Tabela 28. Średnia ilość odpadów przypadająca na jednego mieszkańca Gminy [kg]	72
Tabela 29. Charakterystyka infrastruktury wodociągowej.	73
Tabela 30. Obecność wodociągu na terenie poszczególnych miejscowości gminy Dzierzkowice.	73
Tabela 31. Charakterystyka infrastruktury kanalizacyjnej.	74
Tabela 32. Charakterystyka infrastruktury kanalizacyjnej na terenie poszczególnych miejscowości gminy.	74
Tabela 33. Sfera społeczna ubóstwo (wskaźniki na 100 mieszkańców).	82
Tabela 34. Sfera społeczna bezrobocie (wskaźniki na 100 mieszkańców).	83
Tabela 35. Sfera społeczna przestępczość (wskaźniki na 100 mieszkańców).	84
Tabela 36. Sfera społeczna poziom edukacji.	85
Tabela 37. Sfera społeczna poziom uczestnictwa w życiu publicznym.	86
Tabela 38. Sfera społeczna poziom kapitału społecznego (wskaźniki na 100 mieszkańców). ..	87
Tabela 39. Sfera społeczna podsumowanie (liczba przekroczeń średniej dla gminy na poziomie miejscowości).	89
Tabela 40. Sfera gospodarcza – liczba podmiotów gospodarczych (wskaźniki na 100 mieszkańców).	91
Tabela 41. Sfera środowiskowa - przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska (wskaźniki na 100 mieszkańców).	93
Tabela 42. Sfera techniczna (wskaźniki na 100 mieszkańców).	95
Tabela 43. Sfera przestrzenno-funkcjonalna	97
Tabela 44. Miejscowości spełniające warunki obszaru zdegradowanego i do rewitalizacji ..	100
Tabela 45. Dane zbiorcze w miejscowościach objętych rewitalizacją.	104
Tabela 46. Projekty rewitalizacyjne – lista podstawowa.	110
Tabela 47. Projekty rewitalizacyjne- lista uzupełniająca	122
Tabela 48. Harmonogram realizacji projektów rewitalizacyjnych.	125
Tabela 49. Projekty realizowane przez Gminę Dzierzkowice w latach 2007-2013.	128
Tabela 50. Lista wskaźników diagnostycznych LPR.	140

Tabela 50. Lista wskaźników projektowych LPR.	141
Tabela 51. Terminy i przedmiot konsultacji społecznych.	146
Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy w latach 2007-2016	22
Wykres 2. Zmiana liczby ludności w gminie w latach 2007-2016	22
Wykres 3. Liczba ludności w poszczególnych miejscowościach gminy w 2016 roku.....	24
Wykres 4. Odsetek (%) osób zamieszkujących miejscowość w stosunku do ogólnej liczby ludności w gminie w 2016 roku.....	24
Wykres 5. Dynamika zmiany liczby ludności w latach 2011-2016.	25
Wykres 6. Gęstość zaludnienia w poszczególnych miejscowościach gminy.	27
Wykres 7. Ludność wg. ekonomicznych grup wieku w latach 2014-2016	28
Wykres 8. Struktura wieku ludności gminy wg miejscowości w 2016 roku (w %).....	30
Wykres 9. Przyrost naturalny w gminie w latach 2014-2016	31
Wykres 10. Przyrost naturalny w latach 2014 i 2016 na poziomie miejscowości	31
Wykres 11. Saldo migracji w Gminie w latach 2014-2016.....	32
Wykres 12. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w 2016 roku.....	34
Wykres 13. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w 2016 roku na poziomie miejscowości.	35
Wykres 14. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w Gminie w 2016 roku.	35
Wykres 15. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w Gminie w 2016 roku.	36
Wykres 16. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu wielodzietności w Gminie w 2016 roku.	36
Wykres 17. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w Gminie w 2016 roku.	37
Wykres 18. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w Gminie w 2016 roku.	37
Wykres 19. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w Gminie w 2016 roku.	38
Wykres 20. Współczynnik skolaryzacji brutto	41
Wykres 21. Liczba dzieci w wieku 3-5 lat ogółem i objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2006-2016.....	42
Wykres 22. Odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w 2015 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa, powiatu i Gminy. (%)	42
Wykres 23. Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie w latach 2012–2016	45

Wykres 24. Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2016 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa, powiatu i gminy.....	45
Wykres 25. Liczba osób bezrobotnych na poziomie miejscowości w 2016 roku.	47
Wykres 26. Liczba bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych wg miejscowości w 2016 roku.....	47
Wykres 27. Interwencje domowe na terenie sołectw 2016.....	49
Wykres 28. Liczba wykroczeń w 2016 roku na poziomie miejscowości.....	50
Wykres 29. Liczba przestępstw w 2016 roku na poziomie miejscowości	50
Wykres 30. Liczba przestępstw kryminalnych w 2016 roku na poziomie miejscowości	51
Wykres 31. Liczba założonych niebieskich kart w 2016 roku na poziomie miejscowości.....	51
Wykres 32. Ilość wyrobów azbestowych na terenie miejscowości	55
Wykres 33. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie w latach 2012-2016	58
Wykres 34. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w 2016 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa, powiatu i Gminy	59
Wykres 35. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Gminie w latach 2012–2016	59
Wykres 36. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w 2015 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa, powiatu i Gminy	59
Wykres 37. Podmioty gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminie Dzierzkowice w latach 2012–2016	60
Wykres 38. Podmioty gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2016 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa, powiatu i Gminy.	60
Wykres 39. Liczba podmiotów gospodarczych w poszczególnych miejscowościach w gminie w 2016 roku.	61
Wykres 40. Liczba gospodarstw rolnych pod względem liczby (stan na 2010 r.).....	63
Wykres 41. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	71
Wykres 42. Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie miejscowości gminnych.	75
Wykres 45. Metryczka - płeć	149
Wykres 46. Metryczka - wiek	150
Wykres 47. Metryczka - wykształcenie	150
Wykres 48. Metryczka – status na rynku pracy.....	151
Wykres 49. Obszar, który powinien być poddany procesowi rewitalizacji.....	151
Wykres 48. Jak ocenia Pan(i) skalę występowania PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH na wskazanym przez Pana(ią) obszarze? (osoba).	152
Wykres 49. Jak ocenia Pan(i) skalę występowania PROBLEMÓW GOSPODARCZYCH na wskazanym przez Pana(ią) obszarze? (osoba).	153

Wykres 50. Jak ocenia Pan(i) skalę występowania PROBLEMÓW ŚRODOWISKOWYCH na wskazanym przez Pana(ią) obszarze? (osoba).....	154
Wykres 51. Jak ocenia Pan(i) skalę występowania PROBLEMÓW PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNYCH na wskazanym przez Pana(ią) obszarze? (osoba).....	154
Wykres 52. Jak ocenia Pan(i) skalę występowania PROBLEMÓW TECHNICZNYCH na wskazanym przez Pana(ią) obszarze? (osoba).....	155
Mapa 1. Położenie geograficzne Gminy	20
Mapa 2. Układ sieci osadniczej w gminie Dzierzkowice	21
Mapa 3. Obszary chronione na terenie gminy Dzierzkowice	55
Mapa 4. Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze społecznym.....	90
Mapa 5. Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze gospodarczym.	92
Mapa 6. Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze środowiska	94
Mapa 7. Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze technicznym.	96
Mapa 8. Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze przestrzenno-funkcjonalnym. ...	98
Mapa 9. Obszar zdegradowany.....	101
Rysunek 1. konsultacje społeczne	147
Rysunek 2. konsultacje społeczne	147